spravodaj
múzeumi híradó

ŽITNOOSTROVSKÉ MÚZEUM
CSALLÓKÖZI MÚZEUM
DUNAJSKÁ STREDA

1977/1

T A R T A L O M :

Szoros egységben a dolgozó néppel	1 - 3
A múzeumi tanács	3
Tájak és emberek - Lőrincz Gyula képkiállításáról	4 - 5
Önismeret a honismereti házban	6 - 8
Csallóköz a hagyományok tükrében /Egy kiállítás margójára/	8 - 10
Képzőművészet és a valóság	10 - 12
Gyermekrajz kiállítás	13

O B S A H :

V pevnej jednote s ľudom	14 - 15
Muzeálna rada	15 - 16
Krajina a ľudia - k výstave obrazov Júliusa Lőrincza	16 - 18
Sebapoznanie vo vlastivednom dome	18 - 20
Ľudová tradícia na Žitnom ostrove /Na margo jednej výstavy/	20 - 21
Výtvarné umenie a skutočnosť	22 - 23
Výstava detských kresieb - na počesť Februára	24

SZOROS egységben a DOLGOZÓ NÉPPEL

A Csallóközi Múzeum vezetősége úgy döntött, hogy a jövőben - az 1977-es évtől kezdődően - negyedévenként tájékoztatót ad ki a múzeum és a hozzá tartozó emlékszobák tevékenységéről MÚZEUMI HÍRADÓ címen. Híradónk értékeli az előző negyedév tevékenységét és ismerteti a múzeumlátogató közönséget az elkövetkező három hónap terveivel, célkitűzéseivel. Lényegében tehát a Múzeumi Híradó egy-egy száma féléves munkát, féléves programot ölel fel. Jelenlegi ELSŐ számunk feladata értékelni és tanulságot levonni az 1976-os év utolsó három hónapjának munkájáról, ismertetni az 1977-es év első negyedévének céljait és bemutatni a Somorjai Honismereti Házat.

Múzeumunk dolgozói tudatosították, hogy szocialista társadalmunk gazdasági sikerei - a dolgozó milliók szorgos munkája - teremti meg a feltételeket minden kulturális intézmény, köztük múzeumunk sikeres működéséhez is. Ez feltételezi és megköveteli, hogy múzeumunk szoros kapcsolatban álljon szocialista társadalmunk sokrétű ágazataival s következetesen részt vállaljon dolgozó népünk széles tömegei kulturális színvonalának emelése és szocialista öntudatra való nevelése elmélyítésében. Vagyis a szocialista társadalmunkban

lezajló nagy fontosságú politikai-gazdasági eseményeknek múzeumunk tevékenységében is vissza kell tükröződniük. Ilyen össztársadalmi és mindannyiunk életét öt évre befolyásoló, meghatározó fontos politikai esemény volt a képviselő testületekbe való választás. Múzeumunk az 1976-os októberi választások sikeres előkészítésének jegyében és tiszteletére rendezte meg Lőrincz Gyula: "Csallóközi tájak, csallóközi emberek" című képkiállítását. A kiállítás ünnepélyes megnyitása 1976.okt. 14-én volt, ahol Lőrincz elvtárs munkásságát Nyári István elvtárs, a JPB ideológiai titkára méltatta. A kiállításnak több mint 2 500 látogatója volt. A képviseleti szervekbe való választások sikerei rendkívül meggyőző erővel demonstrálták dolgozó népünk töretlen hitét, szocialista társadalmi rendünk erejét és a kapitalizmussal szembeni előnyét. Jólesö érzés tölt el bennünket, hogy múzeumunk dolgozói is aktívan bekapcsolódtak a választások előkészületeibe és sikeres lebonyolításába.

November 22-én Klement Gottwald első munkás köztársasági elnökünk születésének 80. évfordulója tiszteletére a Járási Művelődési Központtal karöltve képkiállítást rendeztünk "Dél-Nyugat Szlovákia fejlődése képekben" címmel. A kiállítás mindenki számára kézzelfogható módon bizonyította, hogy a CSKP vezetésével nagyszerüen sikerült valóra váltani dolgozó népünknek a Gottwaldi célkitüzéseket. E kiállítást a JNK kistermében tekintették meg az érdeklődők.

A Csehszlovák-Szovjet Barátsági Hónap tiszteletére népmüvészeti kiállítást nyitottunk meg múzeumunk földszinti helyiségeiben "Csallóköz a hagyományok tükrében" címmel. Az ünnepélyes megnyitó alkalmával Vízváry József elvtárs, a CsSzBSz JB titkára méltatta a csehszlovák-szovjet barátság fontosságát, a Szovjetunió hazánknak nyújtott sokoldalú segítségét, támogatását.

Az 1977-es évben Eva Kyselicová szlovák festőmüvész és Tibor Bartfay szobrász mutatkoznak be múzeumunk kiállítási termeiben. E kiállításokat a köztársaságunkban élő nemzetek és nemzetiségek közötti barátság elmélyítése jegyében rendezzük. Bizonyítani akarjuk, hogy köztársaságunkban a szocializmus építése mindannyiunk közös ügye, és a nagyobb siker, a magasabb életszínvonal biztosítása érdekében testvéri egyetértésben kell dolgoznunk.

A Februári Győzelem 29. évfordulója tiszteletére iskoláink bevonásával rajzlapkiállítást szervezünk, "A Csallóköz múltja és jelene gyermekeink szemével" címmel. Hisszük, hogy gyermekeink rajzaiban méltóképpen jut kifejezésre a GYŐZELMES FEBRUÁR óta eltelt időszak rohamos, soha nem tapasztalt fejlődése, a múlt siralmas maradványaival való összehasonlítása. A szocialista társadalmi rend, a tudományos-technikai haladás beláthatatlan távlatokat nyitott meg hazánkban dolgozó népünk építő erejének, tehetségének kibontakoztatása terén, s ezt kell hogy tudatosítsa és értékelje hazánk minden becsületes állampolgára, s főleg a felnövekvő nemzedékünk.

Ez lesz a Februári GYőzelem tiszteletére megrendezendő "Csallóköz múltja és jelene" című gyermekrajz kiállításunk fő célja.

Mag Gyula

A MÚZEUMI TANÁCS

Szocialista államunk rendkívül nagy összegeket fordít a kultúra fejlesztésére. Számtalan kulturális intézmény működik országszerte és gyönyörű kultúrházak, kultúrpaloták sokasága mind-mind államunk sokoldalú gondoskodásának, támogatásának bizonyítékai. S mégis a sokrétű kulturális élet a dolgozók kulturális színvonalának emelése elképzelhetetlen az öntevékeny kultúrmunkások áldozatkész tevékenysége nélkül. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy egyre több embert fűt a kultúra, haladó hagyományaink iránti szeretet és szívesen áldoznak szabad idejükből népünk művelődése, kultúrális színvonalának emelése érdekében.

A kultúra fejlesztésének sajátos, jellegzetes ágazatát képezik a múzeumok, s természetesen köztük járási múzeumunk a Csallóközi Múzeum is. Haladó hagyományaink feltárása, megőrzése és a széles tömegek számára hozzáférhetővé tétele, valamint szocialista jelenünk bemutatása mind-mind múzeumunk feladatai közé tartozik. E célkitűzések maradéktalan teljesítésében nagy segítséget jelenthet - s hisszük, hogy jelent is - az újra szervezett Múzeumi Tanács, melynek tagjai a következők: Bíró József, Bors Éva, Buffla Miklós, Kmoško Benedikt, Mag Gyula, Mácsai Gyula, Molnár József, Nagy Éva, Presinszky Lajos, Öllös Árpád, Skriba Pál, Szamák Mihály, Szitási Ferenc, Tánczos Tibor és Teleky Miklós.

A tanács első összejövetelére 1976. december 14-én került sor. Az ülésen számos többletmunkát igénylő és felelősséggel vállalt határozat, döntés született. Ez azt bizonyítja, hogy a tanács tagjai megbizatásukat komolyan veszik, s ezáltal nemcsak múzeumunk munkáját teszik színesebbé, hanem nagymértékben hozzájárulnak kulturális, népművelő és hagyományápoló tevékenységünk magasabb szintre való emelésének nemes ügyéhez is.

Mag Gyula

TÁJAK ÉS EMBEREK

LŐRINCZ GYULA KÉPKIÁLLÍTÁSÁRÓL

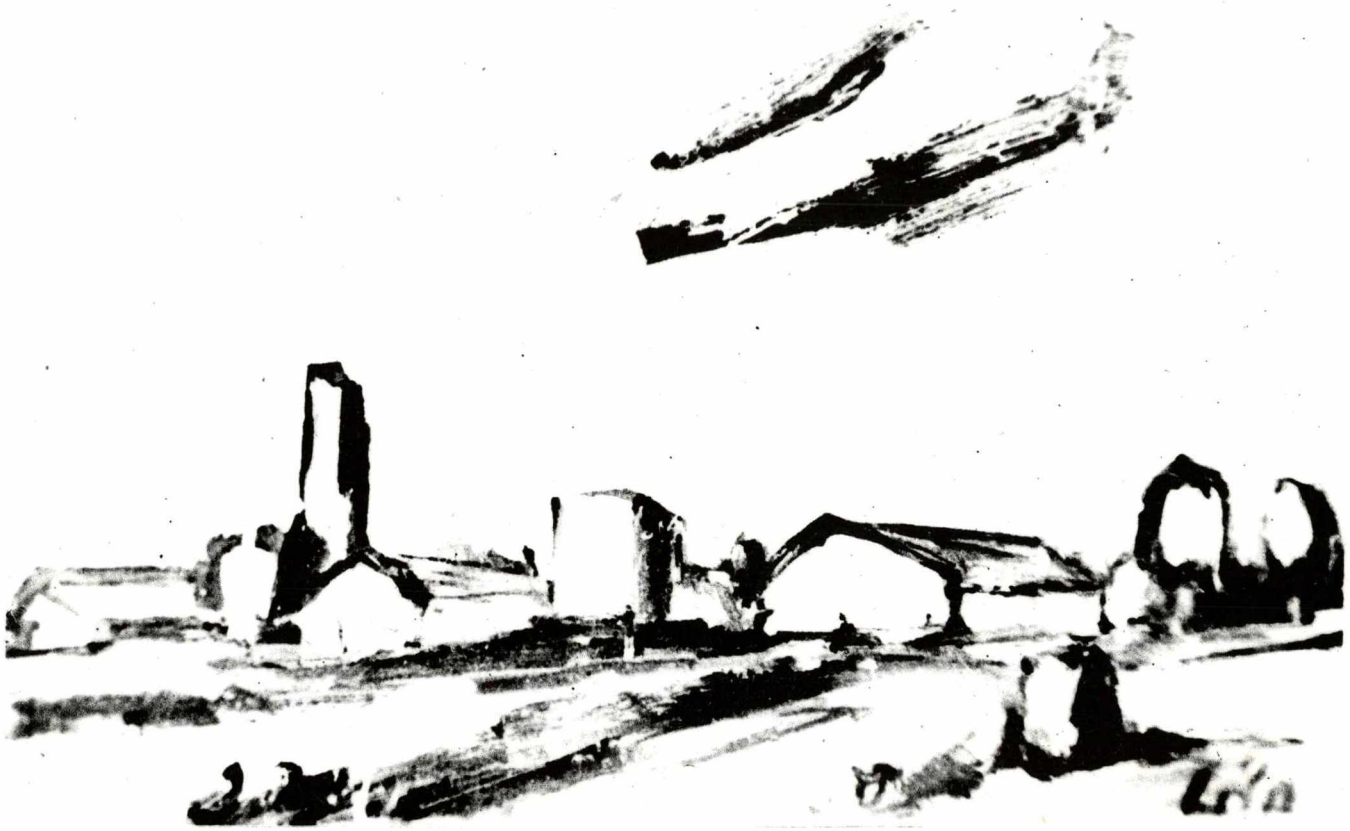

Az 1976-os év legsikeresebb tárlatai közé tartozott Lőrincz Gyula kiállítása "Csallóközi tájak, csallóközi emberek" címmel.

Ebben talán szerepet játszott az is, hogy Lőrincz Gyula művészete már nem ismeretlen városunk tárlatlátogató közönsége előtt. Alkalmuk volt megismerkedni a művész grafikáival, a rajzzal, amely végig kíséri munkásságát művészi pályája első perceitől.

Lőrincz Gyula azon művészek közé tartozik, akiknek gondolat- és érzésvilága a gazdasági krízis és a fasizmus első próbálkozásainak idején formálódott. Érzékenyen reagált és reagál a társadalmi változásokra, és ez rányomja bélyegét művészi munkásságára is.

Mint művésznek sajátos stílusa van. Művei elsősorban emberközpontúak, de érdekli őt a természet és a természeti jelenségek is. Csakhogy műveiben a természet nem portréi hűséggel jelenik meg, hanem a művész elénk vetíti az emlékeiben élő, gondolatvilágában átformálódott valóságot. A művész képeit a tévedést kizárva mindig felismerhetjük megnyúlt, szinte már gótikus törékenységű

figuráiról, melyek a nagyon alacsony horizontról magasodnak elénk.

Az utóbbi években alkotott művei "Csallóközi tájak - csallóközi emberek" - amit bemutatunk látogatóinknak - szinte kivétel nélkül a faluval, a falusi élettel foglalkoznak. A kiállított műveket több egyöntetű csoportba oszthatjuk.

Műveinek egy része figurális alkotás. Ezeknél a műveknél nem ritkák a forradalmi és szociális témák. "A hegytetőn" című kompozíciójával örök emléket állított a SZNF hőseinek. A "Február" című alkotása monumentális alakokkal megalkotott szimbolikus erőt sugárzó mű. A csallóközi árvíz dramatikus pillanatait örökíti meg "Árvíz" című vásznán. De ezeken a monumentális kompozíciókon kívül, életművében megtalálhatók egy- és kétalakos kompozíciók is, melyek nagyon közel állnak a művész grafikai munkáihoz: "Vándor", "Fiatal férfi", "Fürdőzők". Ezeknél az alkotásoknál hiányzik a háttéri tájábrázolás, az alakok kitöltik az egész képet.

Az arcképfestészet nem tartozik a művész rendszeresen művelt műfajaihoz, de itt is megmutatkozik Lőrincz Gyula rendkívüli tehetsége a különböző típusok kialakításánál. Ezek a képek alkotják a kiállítás második csoportját: "Anya és leánya", "Női fej", "Munkás fej", "Színházban".

A harmadik és egyben a legnagyobb csoportot a tájkép hátterű figurális kompozíciók és a tájábrázolások alkotják. A művész már pályája kezdetén szívesen helyezte figuráit természeti környezetbe. Ezek a monumentális alakok szinte kilépnek a tájból és a természetet érzelmekkel, tartalommal töltik meg: "Úton hazafelé", "Szeretet", "Anya és fia".

A tájképfestészet Lőrincz Gyula művészetében a legutóbbi években került előtérbe. A tájkép mint speciális művészi irányzat nagyon gyakori témája a barokk festészettől kezdve művészeinknek. És ez talán azért is, mert a tájképekben a művész nemcsak jellemző művészi elképzeléseit ábrázolja, de a tájat megtölti érzelmekkel is. Lőrincz Gyula ihletője ezeknél a tájábrázolásoknál a csallóközi táj, a csallóközi természet volt. Tipikus és számunkra oly kedves csallóközi tájakat fest; az éggel határos hatalmas földeket, csodálatos alakú öreg fűzeket. Plein air festészetében találhatók képek a nap és az évszakok minden változásáról, ahogy ezt kiállított tájképei is bizonyítják: "Nyári este", "Falusi este", "Faluvég", "Elhagyott táj".

Ezekben a művekben a festő nem annyira a hűséges, topografikus ábrázolásra törekszik, nem egy pontosan felismerhető tájrészlet megörökítésén munkálkodik, hanem inkább egy bizonyos konkrét hangulat, légkör megfestésén, amellyel a művész találkozott szűkebb hazánkban, a Csallóközben.

Nagyné M. Kornélia

ÖNISMERET a HONISMERETI házban

Somorja gazdag történelmi és munkásmozgalmi múltra tekint vissza. A várost híressé tette néhány királyi kiváltságlevél, a XIII. században épült, ma református templom, a boszorkányperek, a rendi felkelések idején betöltött szerepe, az első világháború éveiben itt elhelyezett hadifogolytábor, s a legújabb kori történelemben a munkás-paraszt megmozdulások, melynek élén a huszas évek elejétől Csehszlovákia Kommunista Pártja városi szervezete állt.

A somorjaiak büszkék voltak az 1928-ban alakult Csallóközi Múzeum gyűjteményére is. Ez a múzeum a hatvanas évek elején megszűnt /létezni/, s a néprajzi és egyéb muzeális értékű tárgyakat Martinba, Dunaszerdahelyre, Trnavára és Sellyére szállították.

A múlt haladó hagyományainak megbecsülése, annak rendszerezése és a dolgozó nép szolgálatába való állítása kommunista pártunk eszmei-politikai munkájának a szerves része. A párt mindenkor pozitívan viszonyult a dolgozó nép hagyományaihoz. Ezen hagyományok összegyűjtése és a tárgyi emlékek kiállítása szocialista kultúrpolitikánk szerves része. A dunaszerdahelyi járási pártkonferencia határozata értelmében a somorjaiak elhatározták, hogy összegyűjtik az arra érdemes tárgyi és szellemi néprajzi anyagot és a munkásmozgalommal kapcsolatos emlékeket. Az elhatározást tett követte.

A CSEMADOK városi szervezetének honismereti szakbizottsága 1973 őszén kidolgozta a muzeális értékű tárgyak gyűjtésének a harmonogramját és az ezzel kapcsolatos szervezési teendőket. A városi párt- és állami szervek az előterjesztett javaslatot elfogadták s a három évig tartó munkálatok során többször ellenőrizték a feladatok teljesítését. A városi, járási és a felsőbb szervek nemcsak erkölcsi, de jelentős anyagi támogatásban is részesítették ezt a nemes kezdeményezést.

A gyűjtési munkát a CSEMADOK honismereti szakbizottsága irányította, szervezte a tárgyak tisztítását és konzerválását. A kiállítás készítése során fúrtak, faragtak és szögeltek, rögzítették a tárgyakat és takarítottak. Az épület helyiségeiben és környékén nagymennyiségű földmunkát kellett elvégezni.

Az anyaggyűjtés magába foglalta Somorja várost és a környező falvakat: Vajka, Doborgaz, Keszölcés, Nagyszarva, Bacsfa és Gútor. Az 1976.október 1-én megnyílt Városi Honismereti Ház kiállítási területe 500 m^2.

A kiállított és a raktáron lévő tárgyak mind adományok során kerültek a "Múzeumba". A CSEMADOK honismereti szakbizottságának szervezése és irányítása alatt 4.700 társadalmi munkaórát dolgoztak le és jelentős értékeket mentettek meg az utókor számára.

Az összegyűjtött és kiállított tárgyak a szocialista tudatformálás eszközei, meggyőzik a látogatókat,s főleg a fiatalokat arról, hogy a jelenkor eredményei nem véletlenszerűek, hanem generációk harcának, küzdelmének, munkájának a következményei. Korunk emberének ismernie kell a múltat, hogy helyesen tudja értékelni a jelent, s megformálni a jövőt. A somorjai példa fényesen bizonyítja, hogy mire képes az összefogás, milyen értéket képes létrehozni a kollektív munka. A nagy közösségi összefogásból kivették részüket a városunk területén lévő üzemrészlegek és az efsz dolgozói is. Társadalmi munkájuk értéke meghaladja a negyvenezer koronát. A vnb gazdasági üzemrészlegének munkásai és a járási művelődési központ alkalmazottjai is nagyszerű munkát végeztek. A városban lakó és dolgozó pedagógusok 1200, a magyar oktatási nyelvű gimnázium tanulói pedig 700 munkaórát dolgoztak le.

Az ösztönös gyűjtőmunkát hamar felváltotta a tudatos hozzáállás. Ebben nagy segítségünkre volt dr. Bárth János a Kalocsai Múzeum igazgatója, aki egy éven keresztül szakmai tanácsadója volt a honismereti szakbizottságnak, s elkészítette a néprajzi rész kiállítását. Neki köszönhető, hogy a Városi Honismereti Ház megfelel a muzeológiai követelményeknek.

A kedves olvasót végigvezetem a kiállítótermeken: az első helyiségben városunk középkori okleveles emlékei vannak elhelyezve. Ezt követi a munkásmozgalmat bemutató terem. A harmadik helyiségben szemléltetjük városunk harmincéves fejlődését. Külön kiállítóteremben van elhelyezve Tallós Prohászka István akadémiai festőművész, Somorja város szülöttjének néhány festménye. A további hét helyiségben néprajzi tárgyak vannak kiállítva: a földművelés eszközei, a vízhordó edények, az állattartás és a favágással kapcsolatos tárgyak, a konyhaeszközök, a ruha mosásánál és símításánál használt tárgyi emlékek. A kendermegmunkálás és feldolgozás eszközeit bemutató helyiséget követi az egyik leginpozánsabban berendezett terem, amely a halászattal kapcsolatos tárgyi emlékeket mutatja be. Az udvarra nézö helyiségek egyikében a mesterségek és paraszti mesterkedés eszközeit mutatjuk be. Ezt követi a mezögazdaságban használt középnagyságú használati eszközök kiállítóterme. A padlástér arra alkalmas részében a szalmából font tárolóedényeket és különböző magvakat láthat a látogató. Az épület végén elhelyezett kocsiszínben a parasztélet közlekedési eszközei tekinthetők meg.

Az épület középső részében van az ún. irányítóközpont: a vezető helyisége, kéziraktár, fotolaboratórium és a szükséges mellékhelyiségek.

Az 1977-es évben az épület környékének és udvarának parkosítása, valamint egy kiállítóterem berendezése a tervünk. Szeretnénk a gazdag levéltári anyag feldolgozását is elkezdeni. A tulajdonjogi és az ezzel kapcsolatos egyéb kérdések megoldása folyamatban van. Munkáskézből ez évben sem lesz hiány; a CSEMADOK városi szervezete a múlt év decemberében megtartott évzáró gyűlésén vállalta 1500 társadalmi munkaóra ledolgozását. Hisszük, hogy a többi társadalmi és kultúrszervezetek is kiveszik részüket az elvégzésre váró munkákból.

A társadalmi összefogás fája meghozta gyümölcsét. Jelentős értékeket mentettünk meg a feledéstől. Ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak, akik társadalmi munkával, vagy egyébbel hozzájárultak a Somorjai Városi Honismereti Ház létrehozásához.

Presinszky Lajos
a honismereti szakbizottság elnöke

Gallóköz a hagyományok TÜKRÉBEN

egy kiállítás margójára

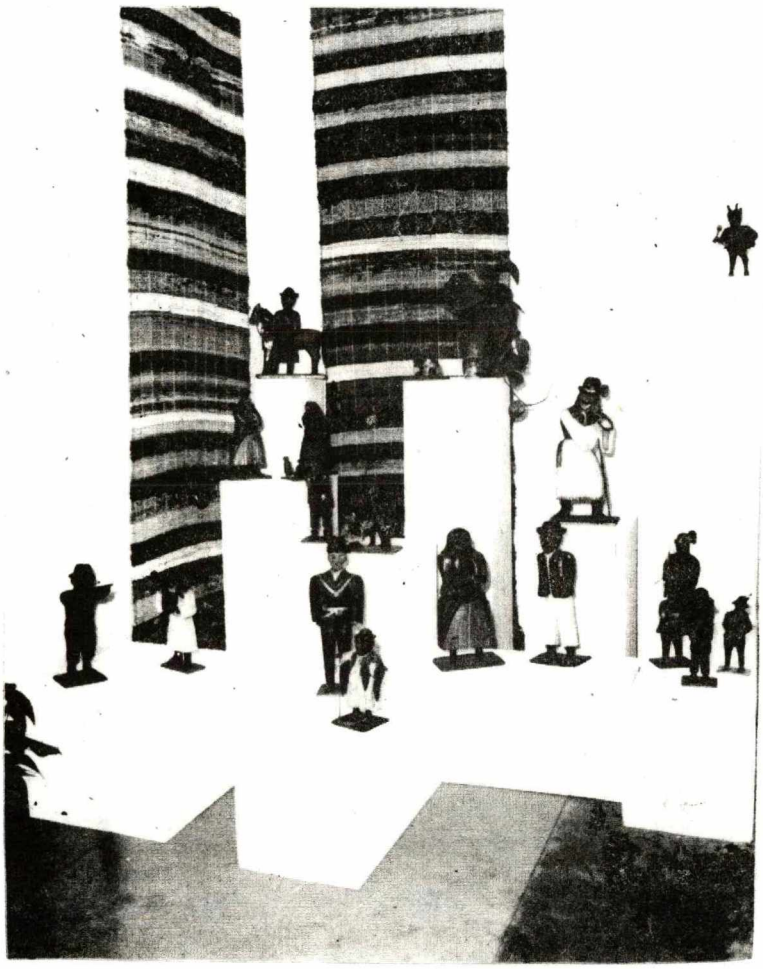

A mindent formáló idő, a századunk második felében egyre nagyobb tért hódító technikai forradalom, illetve annak vívmányai alapjában rázták meg az addig lassan formálódó világot. A mezőgazdaságban végbemenő, a termelőszövetkezeti forma, a nagyüzemi gazdálkodás, a gyors ütemben fejlődő ipar ugyancsak meggyorsították a múltban patriarchálisnak tűnő népi, paraszti világ átalakulását. Ez az átalakulási folyamat nem egészen új, megindult már e század elején, de halódásában a végső lökést a fentemlített tényezőktől kapta.

A 20. század elején azonban még szinte ősi formájában létezett ez a színeiben, hagyományos szokásaiban "romantikusnak" látszó, de realitásában annál nehezebb, keményebb életstílus, amelynek emlékeit próbáltuk bemutatni múzeumunk 1976. évi utolsó kiállításán. A szándék a kiállítás címében is olvasható: Csallóköz a hagyományok tükrében. Látszatra, első olvasásra nagyon sokat ígérő cím, amely mögött szinte ott rejtőzhet az egész múlt. Valójában pedig a múltnak azok a beszédes emlékei, amelyek villanás-szerűen mutatják a régit, s a mögötte álló embert, aki a sokszor idegenül modern világunk rohanó áradatában nosztalgikus hazavágyódással kutat "az eltűnt idő nyomában".

Az eltűnt idő hangulatát akarja visszavarázsolni, tehát kiállításunk elvezetve a látogatót a régi faluba, s három részben mutatva be a népi élet kifejezőinek lényeges kellékeit. A kézimunkák a díszítő művészet igen szép példái, a köcsögök, tányérok, tálak, a mindennapi élet eszközei, a díszesen mintázott úgynevezett "borsoskaformák" a hajdani csallóközi falusi búcsúk hangulatát idézik. A parasztélet, a csallóközi hiedelemvilág egy-egy alakja elevenedik meg Tápai Miklós dobogazi halászember remek figuráiban.

A múzeum előcsarnokában népművészetünk egyik legváltozatosabb ágát, a népi hímzés remekbe formált darabjait láthatjuk. Természetesen ez a gyűjtemény nem tisztán csak a Csallóközre jellemző, megtalálható itt az egyéni hímzéskészség mintái mellett a különböző magyar tájegységek sajátos hímzéskincse is. A buzsáki, mezőkövesdi matyó, a karádi és kalocsai ornamentumok mellett ott van az erdélyi Kalotaszeg valamint más székely vidék jellemző motívuma is. Mindez a napjainkban egyre jobban észlelhető népi alkotókedv újjászületését bizonyítja.

A kiállítás másik két termében a kerámia és a fafaragó művészet remekeit tekinthetjük meg. A belső szobában Tápai Miklós szobrocskái láthatók. A Dobogazon élt, s 1934 körül meghalt népművész elsősorban halász volt. Az ősi csallóközi foglalkozás mellett talált még időt arra is, hogy megmintázza a népi alakok egész sorát. Közülük láthatunk most itt néhányat, pl. a tálat vivő csallóközi asszonyt régi viseletben, a Somorján és környékén sokáig dívott legényavatás Hadnagy-át, a Falusi bírót. Igen érdekes alak az Éjféli halász, aki a régi halászélet hiedelemvilágát idézi. A csallóközi halász valami ösztönös ősi törvénynek engedelmeskedve pontban éjfélkor - noha nem volt babonás ember - nem ment ki a vízre, nem vetette ki a hálóját. Az a hit járta, hogy éjfélkor az ördög jár a Dunán, s jaj annak, akit megfog a tilosban. Nemcsak a hálót tépi össze, hanem magát a halászt is agyonüti szigonyával. Ezt a figurát testesíti meg az ördög halász, illetve a mitológia tengeristene képében. De figyelemre méltó a Pusztai beszélgetés címen jelölt csoport jellegzetesen alföldi subáival.

Az ösztehetségnek számító, kóborló természetű ezermester halász minden egyes alkotása megérdemli a figyelmet. Nem merev, élettelen figurákat mintázott, hanem az emberi érzésvilág hű ábrázolására törekedett. Szobrai élnek, mozognak, s mindig a legmegfelelőbb pillanat kifejezői. Művészi értéküket sokszorosan emeli az is, hogy a magyar etnikum területén talán nem is találnánk hozzájuk hasonló halászfaragásokat. Ugyanebben a szobában sorakoznak fel a már említett mézeskalács-nyomók /borsoskaformák/, amelyek mint pl. a lovashuszár, a díszes mentébe öltözött férfi, a templom a kereszttel, a barokkos ruhájú hölgy, vagy a levéldíszes magyar szablya, nagyon kedvelt alakjai, tárgyai voltak a csallóközi karácsonyok, húsvétok és falusi búcsúk gyermekeinek.

A másik terem a cserép- és agyagedények szobája. A tejesköcsögök sokféle változata, a hajdani kettős célt szolgáló ebédhordó szilke, a mezei munkák idején használt csöcsös korsók, zsírosbödönök, olajos kannák, tányérok, a Csallóközben különösen kedvelt kékmázas cserepek egyszerű színükkel, újjnyomatos, vonaldíszes mintáikkal mind-mind a régi, letűnőben lévő világ ittmaradt, sokatmondó emlékei éppúgy, mint a még itt-ott fellelhető csallóközi népi építészet egy-egy, fényképen látható példánya.

Mondottam, a kiállítás címadó mondata magában foglalja szinte az egész paraszti élet minden lényeges mozzanatát. Mi azonban csak a Csallóközre - de más magyar tájra is - jellemző részt ragadtunk ki az egészből, hogy ennek segítségével ízelítőt adjunk népi hagyományaink gazdag tárházából. Hiszen ezek a tárgyak önmagukban, eleven környezetükből kiemelve is vallanak az őket formáló ízlésről, tanúságot tesznek arról a történeti folyamatról, amely hagyományos formájukat kialakította.

M a r c z e l l Béla

A képzőművészet és a valóság

A Csallóközi Múzeum minden kiállítását százak tekintik meg, és bátran elmondhatjuk, hogy a képzőművészet városunkban tudatformáló eszközzé vált, csakúgy mint a zene, az irodalom vagy a színház. Városunk polgárai már meggyőződhettek arról, hogy szükségesek - és talán szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy népszerűek is - a képzőművészeti kiállítások, hiszen nemcsak a kiállító művészek alkotásait, elképzeléseit ismerhetik így meg, hanem elgondolkozhatnak, vitatkozhatnak is a látottakon.

Ezek a kiállítások nemcsak a művészet szerelmeseinek

akarnak szolgálni, hanem meg akarják szerettetni a képzőművészetet a vele csak most ismerkedőkkel is. Kiállításaink anyagát széles témakörből merítjük, hogy látogatóink minden rétegét kielégíthessük.

A Csallóközi Múzeum 1977-es kiállítási tervében a ma élő és alkotó művészek kiállításai szerepelnek, és ez azért van így, mert múzeumunk fő küldetése - amíg városunk nem kap önálló galériát - az is, hogy megismertesse látogatóit a kortárs művészettel.

Az 1977-es évben látogatóink először Tibor Bartfay szobrászművész és Eva Kyselicová festőművésznő tárlatát tekinthetik meg. Célunk volt, hogy Tibor Bartfay portréi munkásságával együtt bemutassunk egy fiatal művésznőt is, aki tanulmányai befejezése óta már több közös kiállításon vett részt, de munkásságát már egyéni tárlatokon is bemutatta. Ebben az esetben nem két generációt képviselő művészt akarunk közönségünknek bemutatni, hanem az összekötő kapcsot képező azonos művészi szemléletet, a valóságábrázolás közös megnyilvánulását.

És most néhány szót a művészekről.

Tibor Bartfay szobrászművész Nyitrán született Július Bartfay szobrászművész fiaként. Tehetsége már gyermekkorában megnyilvánult, sok időt töltött édesapja műtermében, akitől a szobrászat alapvető mesterségbeli fogásait sajátította el.

Tanulmányai befejezése után önálló művészi szemlélet, stílus kialakításán fáradozott, és ma már elmondhatjuk, hogy munkája nem volt hiábavaló. Művészi elképzeléseit szintetizálja a szobrász-mesterség különböző mesterségbeli fogásaival. Tibor Bartfay mindig a realizmus talaján állt, megértette és átérezte korunk parancsszavát. Művészetével is ezt az eszmét követte, és műveiben megmutatkozik az az elve, hogy az eszme fejlődése elválaszthatatlan a mindennapi élettől. Érdeklődése középpontjában az ember áll, az ember érzelmi élete, és ezzel függ össze témaválasztása is. Az emberrel foglalkozik, célja a humanista emberideál keresése, ábrázolása. Műveiben az emberi egyéniség monumentalitását vési kőbe, vagy faragja fába.

Több monumentális munkát alkotott, melyek felsorolása itt fölösleges lenne, hiszen bennünket most elsősorban Tibor Bartfay portréi munkássága érdekel.

Látva a művész portréit meggyőződhetünk arról, hogy képes értékelni kora emberének egyéniségét és nemcsak általános jegyeket használ művei megformálásánál. Azok közé a művészek közé tartozik, akik a szobrász mesterség fortélyait az ábrázolt személy lelki életének, dramatikus pillanatainak megörökítésére használja fel. Talán ezért tűnnek olyan közelinek, számunkra ismerősnek alkotásai, és ezért találják meg olya könnyen a kapcsolatot a nézővel.

Eva Kyselicová Zselízen született és 1971-től, tanulmányai befejezése óta, önálló művészi alkotómunkával foglalkozik.

Azon művészek közé tartozik, akik nem akarják műveikben elferdíteni a valóságot, a realizmus talaján állnak. Alkotásainak témái a virágok, a csendélet, a kiragadott természeti motívum. Műveinek tárgyát eleve meghatározza a szemlélet, nem kell azon tűnődnünk, hogy mit ábrázolnak képei, mi a mondanivalója, mit akar megismertetni velünk. A művésznő hagyományos témákat választ, hagyományosan szemléli a tárgyi világot, de ehhez a szemlélethez új formát, új technikát ment át: a lassan már feledésbe merülő népi kézimunkát és a csipkét. A kifejezési módnak ez a formája nem öncélú, nem önkényes, hanem az ábrázolt tárgyaknak tágabb értelmet ad, hangsúlyozza a lírát, a költőiséget, és mindezt anélkül, hogy elhagyná a materiális, realisztikus kiindulópontot. A festett képbe foglalt csipke alkalmazkodik a kép többi összetevőjéhez, nemcsak térhatás, színösszetétel, de a formai megfogalmazás terén is.

Elmondhatjuk, hogy Eva Kyselicová művésznő alkotásaiban felhasználja a festői hagyományok és a népi csipke hagyományainak széles tárházát, hogy ezzel merőben új és aktív kapcsolatot teremtsen a reális valósággal.

Reméljük, hogy Tibor Bartfay és Eva Kyselicová tárlata mindenképp megérdemelt sikert arat látogatóink körében.

Nagyné M. Kornélia

Gyermekrajz kiállítás

A FEBRUÁRI GYŐZELEM TISZTELETÉRE

Napjaink egyre nagyobb ütemű ipari, kulturális és társadalmi fejlődése mindnyájunk szívügye. Múzeumunk ezt a fejlődést szeretné érzékeltetni a gyermeki gondolatvilág, a gyermeki képzelőerő segítségével. E gondolat adta az ötletet: bemutatni mai világunkat a gyermek szemével. Azt szokták mondani: a gyermekszáj mindig igazat mond, sohasem hazudik, s mi hisszük, hogy a gyermek szeme mindig igazat lát. Ezt a látást szeretné közkinccsé tenni a Februári Győzelem 29. évfordulója tiszteletére megrendezendő gyermekrajz kiállítás.

A jégtörő Február után a kezdeti nehézségeket legyőzve megindult a szocializmus tervszerű építése hazánkban is. A régi, évszázados ideológiáktól terhes ember átformálása, a közösségi gondolat kialakítása, az ember szocialista irányú nevelése nem ment könnyen. Sok-sok akadályt, előre nem látott buktatót, rosszindulatú megnemértést kellett legyőznünk ahhoz, hogy idáig érjünk. De megérte!

Ha körültekintünk mai életünk bármely területén, ékes bizonyítékát látjuk ennek. Elsősorban azonban örömmel tapasztalhatja a megfigyelő ezt a felnövekvő nemzedék - vagy ahogy szinte közhelyként idézni szoktuk - "a jövő reménysége" táborában, a legkisebbek, a serdülők és az ifjak körében egyaránt.

Marczell Béla

V PEVNEJ JEDNOTE S ĽUDOM

Vedenie Žitnoostrovského múzea sa rozhodlo, že v budúcnosti, počnúc od roku 1977 štvrťročne bude vydávať informačný bulletin "Spravodaj múzea", ktorý bude venovaný činnosti múzea a jemu podliehajúcim pamätným izbám. V Spravodaji hodnotíme činnosť múzea za posledné tri mesiace a informujeme širokú verejnosť o plánoch a činnosti v nastávajúcich troch mesiacoch. V podstate tento Spravodaj zahŕňa polročnú činnosť, polročný program múzea.

Naše prvé číslo hodnotí posledné tri mesiace roku 1976, ďalej hovoríme o plánoch na prvé tri mesiace v roku 1977 a predstavujeme šamorínsky Vlastivedný dom.

Pracujúci nášho múzea sú si vedomí toho, že hospodárske úspechy našej socialistickej spoločnosti a spoločná práca miliónov našich pracujúcich vytvárajú podmienky pre úspešnú prácu všetkých kultúrnych zariadení, medzi nimi aj nášho múzea. Toto podmieňuje a vyžaduje si, aby naše múzeum bolo v úzkom kontakte so všetkými odvetviami spoločenského života. To znamená, že každá politicko-ekonomická udalosť v našej socialistickej spoločnosti sa odzrkadľuje aj v našej práci. Takouto celospoločenskou udalosťou boli aj voľby do zastupiteľských zborov. V našom múzeu na počesť týchto volieb v októbri 1976 usporiadali sme výstavu obrazov Júliusa Lőrincza pod názvom "Žitnoostrovský kraj, žitnoostrovský ľud". Vernisáž výstavy bola 14-ho októbra, na ktorom ideologický tajomník

OV KSS s.Stefan Nyári hodnotil tvorbu J.Lőrincza. Túto výstavu si prezrelo 2 500 návštevníkov.

Úspešný priebeh volieb do zastupiteľských zborov demonštrovali vieru našich národov v silu socialistickej spoločnosti, a jej prednosti oproti kapitalizmu. Zmocňuje sa nás dobrý pocit, že aj pracujúci nášho múzea aktívne sa zapojili do príprav a priebehu volieb.

Z príležitosti 80.výročia narodenia Klementa Gottwalda, prvého robotníckeho prezidenta, v spolupráci s Okresným osvetovým strediskom usporiadali sme výstavu "Rozvoj juhozápadného Slovenska v obrazoch". Táto výstava bola pre každého rukolapným dôkazom toho, že pod vedením KSČ naši pracujúci splnili Gottwaldom vytýčené úlohy. Výstava bola inštalovaná v malej sieni OOS.

Na počesť Mesiaca Československo-sovietskeho priateľstva bola usporiadaná výstava "Ľudová tradícia na Žitnom ostrove". Súdruh J.Vízváry, tajomník OV ZČSSP na jej slávnostnom otvorení vyzdvihol význam tohto priateľstva, mnohostrannú pomoc Sovietskeho zväzu.

V roku 1977 predstavíme našim návštevníkom tvorbu akademickej maliarky Evy Kyselicovej a akademického sochára Tibora Bartfaya. Výstava bude zameraná na prehĺbenie priateľstva našich národov a národností. Aj s touto výstavou chceme dokázať, že u nás výstavba socializmu je vecou nás všetkých a v záujme zvýšenia životnej úrovne musíme všetci spoločne, v bratskej zhode pracovať.

Výstava kresieb pod názvom "Minulosť a prítomnosť Žitného ostrova očami našich detí" bude venovaná 29. výročiu Víťazného februára. Sme presvedčení, že v kresbách detí sa odzrkadlí nebývalý vývoj obdobia od Februára podnes.

J.Mag

MUZEÁLNA RADA

Naša socialistická vlasť obrovské množstvo financií investuje na rozvoj kultúry. Nespočetné množstvo kultúrnych organizácií pôsobí v každom kúte našej republiky, budujú sa nádherné kultúrne stánky,domy. To všetko svedčí o všestrannej starostlivosti našej vlasti o rozvoj kultúry. A predsa rozvoj kultúry a kultúrnej úrovne našich občanov nemožno si predstaviť bez obetavej práce jednotlivcov a kultúrnych pracovníkov. S radosťou konštatujeme, že čoraz viac a viac ľudí sa venuje kultúre, jej rozvoju, učia sa milovať jej tradíciu a veľa hodín z voľného času obetujú na vzdelávanie našich občanov a na zvyšovanie kultúrnej úrovne.

Svojrázne odvetvie v rozvoji kultúry tvoria múzeá a medzi nimi i naše Žitnoostrovské múzeum. Objavenie pokrokových tradícií, ich uchovanie a predstavovanie širokej verejnosti, to všetko spočíva v poslaní nášho múzea. A v realizácii tohto poslania značnú pomoc má poskytnúť a veríme, že aj poskytne novozvolená muzeálna rada, ktorej členovia sú:
Jozef Bíró, Eva Borsová, Mikuláš Buffla, Benedikt Kmoškó, Július Mag, Július Mácsai, Jozef Molnár, Eva Nagyová, Ľudovít Presinszky, Árpád Öllös, Pavol Szkriba, Michal Szamák, František Szitási, Tibor Tánczos a Mikuláš Teleky.

Prvé zasadanie rady sa uskutočnilo 14. decembra 1976, na ktorom odznelo veľa zaujímavých, konkrétnych návrhov, čo dokazuje zodpovedný prístup členov rady k svojej funkcii. A takto sa práca nášho múzea nielen spestrí, ale vo veľkej miere dopomôže ku skvalitneniu kultúrnej a osvetovej činnosti a opatrovaniu našich tradícií.

J.Mag

KRAJINA A ĽUDIA

K VÝSTAVE OBRAZOV JÚLIUSA LŐRINCZA

Medzi výstavami roku 1976 v Žitnoostrovskom múzeu skoro najväčší úspech mala výstava Júliusa Lőrincza pod názvom "Žitnoostrovskí ľudia, žitnoostrovská krajina".

Umenie Júliusa Lőrincza nie je neznámym pojmom pre návštevníkov nášho múzea. Oboznámili sa už grafickými listami umelca, kresbou, ktorá sprevádza jeho tvorbu od vstupu na výtvarnú dráhu.

Július Lőrincz patrí do tohto pokolenia umelcov, ktorí sa myšlienkovo formovali v období veľkej hospodárskej krízy a prvého nástupu fašizmu v Nemecku. Živo reagoval a reaguje na zmeny v spoločenskom živote, čo sa odráža aj v jeho tvorbe.

Ako výtvarník má osobitný štýl. Zaujíma ho predovšetkým príroda. Príroda v jeho dielach nie je pochopená portrétnym, ale spomienkovým a predstavovím spôsobom. Diela umelca sa vždy bezvýhradne identifikujú s postavami, ktoré sa spravidla na veľmi nízkom horizonte dvíhajú z jeho plátien a grafík.

Jeho posledná tvorba, ktorú sme na tejto výstave predstavili našim návštevníkom je venovaná prevažne dedinskej tematike, ale napriek tomu vystavené diela umelca môžeme rozdeliť do viacerých jednoliatych celkov.

Prvú skupinu umelcovho snaženia dokumentujú figurálne práce. Pri týchto dielach nie sú zriedkavé revolučné alebo sociálne momenty. Dielom "Na vrcholci"

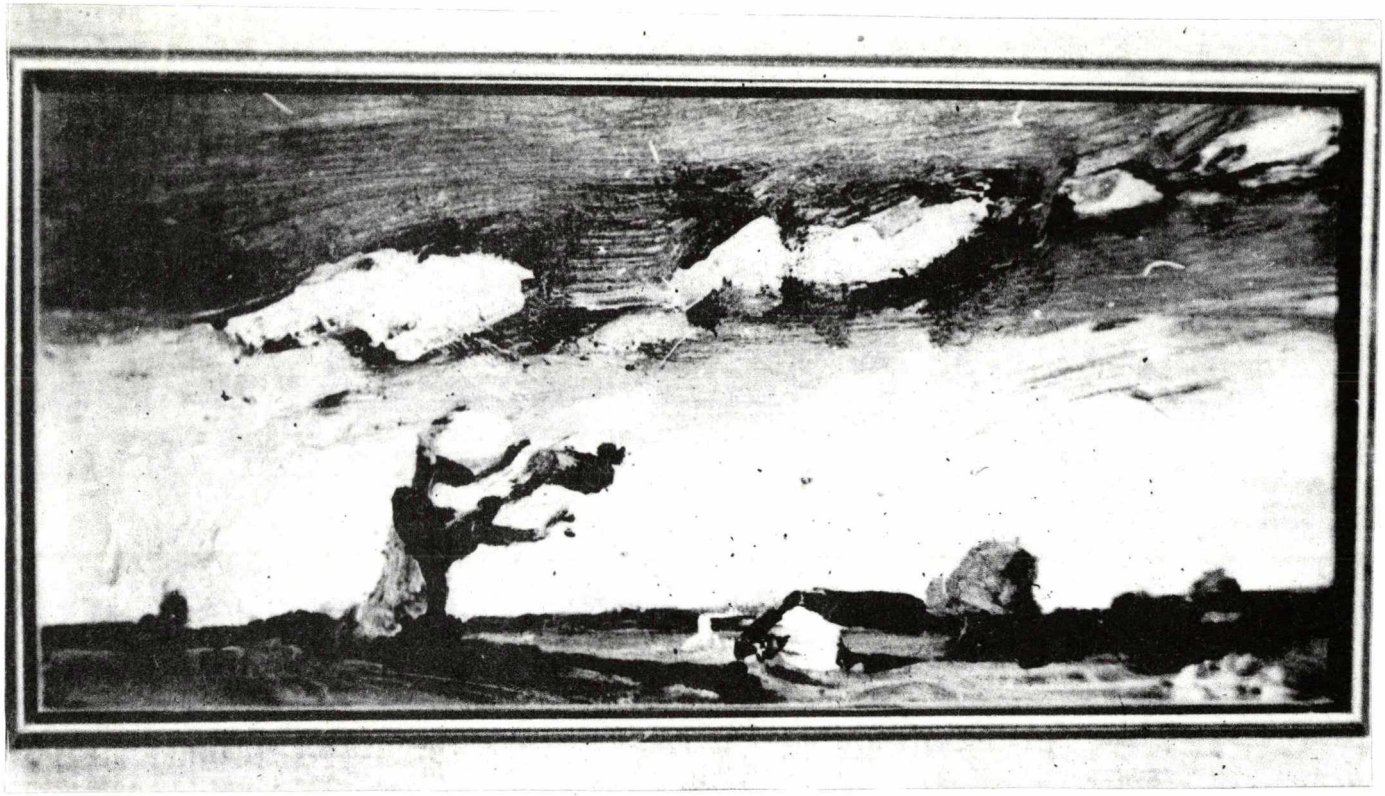

postavil umelec večnú pamiatku hrdinom SNP. Obraz "Február" sa vyznačuje monumentálnymi figúrami, bez zužujúcej žánrovosti. Dramatické momenty povodne na Žitnom ostrove znázornil na plátne "Povodeň". Ale okrem týchto monumentálnych kompozícií sa nachádzajú v Lőrinczovej tvorbe aj veľmi charakteristické, expresívne poňaté jedno- a dvojfigurálne kompozície, ktoré sú blízke ku staršej grafickej tvorbe umelca: "Pútnik, "Mladý muž", "Žena". V týchto dielach s neutrálnym pozadím figúry vypĺňajú celú obrazovú plochu. Portrétna maliarska tvorba umelca nie je rozsiahla, ale aj tu sa ukázala výnimočná nadanosť maliara pri formovaní rozličných charakteristických typov. Portréty tvorili druhú skupinu našej výstavy. Tretiu a zároveň najrozsiahlejšiu skupinu tvorili krajiny s figúrami a čisté krajinomaľby. Umelec už na začiatku jeho výtvarnej dráhy rád umiestnil jeho figúry do krajinného prostredia. Tie monumentálne figúry vždy vystupujú z krajinného prostredia, napĺňajú krajinu citom, obsahom : "Cestou domov", "Láska", "Matka so synom".

Krajinárska tvorba Júliusa Lőrincza vystupuje do popredia v posledných rokoch. Krajinomaľba ako špecifický výtvarný žáner je načastejším námetom umelcov a to asi aj preto, lebo v krajinách zobrazuje autor nielen svoj špecifický výtvarný názor, ale aj svoj citový vzťah k prírode, k zobrazenej krajine. Pre Júliusa Lőrincza inšpiračným zdrojom sa stala žitnoostrovská krajina. Maľuje typické žitnoostrovské dediny, nebom ohraničené polia, staré vŕby, nížinu. V jeho plenérových krajinkách znázorňuje každé ročné a denné obdobie, ako to na našej výstave dokazovali obrazy, "Letný večer", "Dedinský večer", "Opustená krajina, Zasnežená krajina".

V krajinárskych dielach umelca občas býva prerušený aj dovtedajší kolorit umelca a objavujú sa aj teplejšie farebné odtiene. Táto nová farebnosť a niektoré obživujúce prvky dávajú týmto krajinám vždy nový tvar a obsah. V krajinárskej tvorbe umelca nejde tak o zachytenie konkrétneho výseku, topograficky určeného a na obraze presne poznateľného výseku krajiny, ako skôr o konkrétnu náladu, ovzdušie, čím sa stretol umelec pri svojich cestách na Žitnom ostrove.

Všetky vystavované obrazy z posledných rokov sú jasným dôkazom usilovnosti a neustáleho tvorivého úsilia umelca. Pre nás sú jeho diela cenné aj preto,lebo zachytávajú prostredie, náš kraj.

Kornélia M.Nagyová

ZPRAVODAJSTVO

vo vlastivednom dome

Šamorín má bohatú minulosť histórie i robotníckeho hnutia. K jeho sláve prispelo niekoľko kráľovských privilégií, v 13. storočí stavaný, dnes kalvínsky kostol, významná úloha v stavovských povstaniach, v prvej svetovej vojne tu umiestnený zajatecký tábor a z najnovších dejín - hnutia robotníkov a roľníkov, ktorým od začatiku 20-tych rokov stála na čele mestská organizácia KSČ.

Šamorínčania boli tiež hrdí na zbierky Žitnoostrovského múzea, ktorý tu vznikol v roku 1928. Začiatkom 60-tych rokov toto múzeum zaniklo a jeho národopisné exponáty i zbierky sa odniesli do Martina, Dunajskej Stredy, Trnavy, a Šale.

Pokrokové tradície našej minulosti, jej usporiadanie a odovzdanie do služieb ľudu je organickou súčasťou politickej a výchovno-vzdelávacej činnosti komunistickej strany, ktorá sa vždy pozitívne stavala k tradíciám pracujúceho ľudu. Zbierka týchto tradícií a výstava pamätných predmetov je organickou súčasťou našej socialistickej kultúrnej politiky.

V súlade so závermi okresnej konferencie Šamorínčania sa rozhodli zozbierať vecné i duchovné národopisné materiály a pamätihodnosti, týkajúce sa robotníckeho hnutie.

Rozhodnutie nasledovala činnosť.

Odborná komisia pri Mestskej organizácii CSEMADOKU na jeseň roku 1973 vypracovala harmonogram zbierky hodnotných muzeálnych predmetov a s tým súvisiace organizačné práce.

Mestské stranícke a štátne orgány tento harmonogram prijali a počas trojročného trvania prác viackrát kontrolovali plnenie úloh. Mestské, okresné a vyššie orgány poskytli nielen morálnu, ale i finančnú podporu.

Zbierku usmerňovala odborná komisia pre vlastivedu pri CSEMADOKU. Organizovala čistenie predmetov, konzervovanie. Počas pripravovania výstavy vŕtali strúhali a klincovali, pripevňovali predmety a upratovali. V miestnostiach Vlastivedného domu a na jeho okolí bolo treba vykonať veľké množstvo práce i s lopatou.

Čo sa týka zbierky predmetov, to sa robilo na území Šamorína a jeho okolitých dedín a to: Vojky n/Dunajom, Dobrohošte, Kyselice, Rohoviec, Báču a Hamuliakova.

Dňa 1.-ho októbra 1976 otvorila sa výstava vo Vlastivednom dome. Zaberá plochu 500 m^2 . Vystavené exponáty ako aj ostatné predmety v sklade dostali sa do tohto "múzea" ako príspevky, dary.

Počas usporiadania a zariaďovania tohto domu sa odpracovalo 4.700 brigádnických hodín. Pritom sa zachránili úžasné hodnoty pre súčasnosť i budúcnosť.

Zhromaždené a vystavené predmety sú prostriedkami na formovanie socialistického vedomia, presvedčia návštevníkov a najmä mládež o tom, že výsledky súčasnej doby nie sú náhodné, ale sú to výsledky húževnatej práce a bojov predchádzajúcich generácií. Dnešný človek musí poznať minulosť, aby vedel posúdiť prítomnosť a formovať budúcnosť.

Šamorínsky príklad je výrazným dôkazom toho, akú hodnotu vie vytvoriť kolektívna práca. K takejto prispeli vo veľkej miere pracujúci podnikov a JRD. Ich práca, ktorú vykonali, má hodnotu 40 tisíc korún. Aj pracovníci pridruženej výroby MsNV a OOS vykonali úspešnú prácu.

V meste žijúci a pracujúci pedagógovia odpracovali 1200 brigádnických hodín a žiaci gymnázia s vyuč. jazykom maďarským 700 hodín.

Inštiktívna práca pri zhromažďovaní sa čoskoro zmenila na uvedomelú činnosť, pri ktorej veľa pomohol aj riaditeľ múzea v Kalocsi, dr. János Bárth. Počas jedného roka bol odborným poradcom vlastivednej komisie a pripravil aj etnografickú časť výstavy. Jemu môžeme ďakovať, že šamorínsky Vlastivedný dom zodpovedá kritériám múzeí.

Čitateľa teraz prevediem po výstavných miestnostiach:

V prvej miestnosti sa nachádzajú rôzne pamätné úradné listiny zo stredoveku, týkajúce sa nášho mesta. Po tomto nasleduje výstava venovaná robotníckemu hnutiu. V tretej miestnosti je zobrazená tridsaťročná výstavba Šamorína. Vo zvláštnej miestnosti sú vystavené niektoré obrazy akademického maliara Istvána Tallósa Prohászku zo Šamorína. V ďalších siedmych miestnostiach sa nachádzajú rôzne etnografické a iné predmety: pomôcky na obrábanie pôdy, krčahy, konvy, náradia

na chov zvierat a drevorubačské príslušnosti, kuchynské riady, potreby pre pranie a žehlenie a napokon tkacie stroje. Po týchto miestnostiach nasleduje azda najimpozantnejšie zariadená izba, v ktorej sa nachádzajú rybárske predmety. V jednej z ďalších miestností sú vystavené predmety-pomôcky niekdajší majstrov, ľudových umelcov. Po tomto nasleduje výstava jednoduchých poľnohospodárskych strojov. V poslednej časti budovy sú umiestnené dopravné prostriedky.

V strednej časti budovy sa nachádzajú administratívne miestnosti, kancelária vedúceho, sklad, fotokomora, atď.

V roku 1977 máme v pláne vybudovať parkovisko a upraviť okolie domu. Okrem toho chceme zariadiť ešte jednu výstavnú miestnosť. Začneme aj so spracovaním listových dokumentov. Nebude nám chýbať ani pomocná ruka. Miestna organizácia CSEMADOKU zaviazala sa získať ľudí na odpracovanie 1500 brigádnických hodín. Veríme, že aj ostatné kultúrne a spoločenské organizácie sa zúčastnia týchto prác.

Spolupráca priniesla svoje ovocie. Zachránili sme významné hodnoty od zabudnutia. Aj touto cestou chceme vyjadriť poďakovanie všetkým tým, ktorí sa zúčastnili na utvorení a zriadení šamorínskeho Vlastivedného domu.

Ľ.PRESINSZKY
predseda komisie pre
vlastivedu

ĽUDOVÁ TRADÍCIA
na Žitnom ostrove
(na margo jednej výstavy)

Čas, všetko pretvárajúci, v druhej polovici 20.stor. čoraz väčší rozmach technickej revolúcie a jeho výdobytkov od základov zmenili svet. Zmeny v poľnohospodárskej výrobe, družstevné hospodárenie, veľkovýroba, rýchlo sa rozvíjajúci priemysel úplne zmenili niekdajšieho roľníka.

Naše múzeum na poslednej výstave v roku 1976 chcelo predostrieť pred verejnosť pamiatky zo života našich predkov, ktorý sa zdá pre dnešného človeka romantický, farebný, no v podstate to bol veľmi tvrdý život a taký bol ešte aj začiatkom tohto storočia. Náš pôvodný zámer bol obsiahnutý aj v názve tejto výstavy "Ľudová tradícia na Žitnom ostrove". Zdanlivo veľa sľubujúci názov, v zákulisí čoho sa môže skrývať celá minulosť. V skutočnosti sú to pamiatky, ktoré na chvíľu pripomínajú niekdajší život a za ním stojí človek, ktorý sa dáva na rýchle tempo moderného života a nostalgicky túži po "starých zašlých časoch".

Tie časy chce naša výstava tlmočiť návštevníkovi. Zavedie ho do starej

dediny a v troch častiach ukazuje predmety,ktoré sa kedysi používali. Ručné práce sú nádherným príkladom ľudového umenia, taktiež džbány, taniere, misy,atď.

Nádherné drevené sošky rybára Miklósa Tápéiho z Dobrohošťa znázorňujú postavy viacerých povier.

Vo vstupnej hale sú vystavené výšivky. Pravda,všetky nezobrazujú známe žitnoostrovské motívy, nájdu sa medzi nimi aj motívy rôznych maďarských lokalít, ako napr. z Kalocse, Buzsák, Mezőkövesdi, matyó Karádi,atď. Tieto čoraz viac inšpirujú aj dnešného človeka na tvorbu takýchto umeleckých výtvorov.

V ďalších dvoch miestnostiach sú vystavené keramické a drevárske majstrovské diela. Vo vnútronej miestnosti sa nachádzajú sošky Miklósa Tápéiho, ktorý žil v Dobrohošti a tu aj zomrel roku 1934. Predovšetkým bol rybár. Pri tomto starodávnom remesle našiel si ešte čas na vyrezávanie rôznych postáv z ľudových rozprávok.

Jeho tvorba si zaslúži uznanie pozornosť, jeho diela nie sú strnulé ale odzrkadľujú duševný život človeka, žijú, pohybujú sa, vyjadrujú dajaký pohyb, duševný stav.

Ako som už vravel, názov výstavy obsahuje takmer každú stránku života niekďajšieho vidieckeho človeka. My sme však chceli vybrať z toho všetkého len tie materiály, pamiatky, ktoré sa týkajú čiste nášho Žitného ostrova a jeho okolitých lokalít, aby sme tak priblížili návštevníkom minulosť, bohatú na tradície a ľudové umenie.

B. Marczell

VÝTVARNÉ UMENIE A SKUTOČNOST

Na každej výstave Žitnoostrovského múzea sa stretávame zo stovkami návštevníkov a môžeme konštatovať, že aj v našom meste sa stalo výtvarné umenie prostriedkom formovania socialistického vedomia pracujúcich tak ako hudba, literatúra alebo divadlo. Občania nášho mesta sa už mohli nejedenkrát presvedčiť o potrebe výstav výtvarného umenia, pretože tieto nielen poskytujú prierez rôznymi variáciami obsahu a formy v dielach vystavujúcich umelcov, ale dávajú aj podnety pre zamyslenie sa a aj diskusiu.

Výstavy tohto druhu chcú slúžiť pre priateľov umenia i pre tých ,ktorí sa s umením v takejto forme len teraz zoznamujú. Snažia sa vychádzať v ústrety širokým vrstvám návštevníkov a oboznamovať ich s umením minulosti a súčasnosti.

Vo výstavnom pláne Žitnoostrovského múzea na rok 1977 sú zahrnuté výstavy súčasných, dnes žijúcich umelcov, a to aj preto, lebo prvoradou úlohou múzea - dovtedy kým nedostane Dunajská Streda samostatnú galériu - je aj reprezentovanie súčasného výtvarného diania.

Na prvej výstave roku 1977 predstavíme našim návštevníkom tvorbu akademického sochára Tibora Bártfaya a akademickej maliarky Evy Kyselicovej. Našim prvoradým zámerom bolo to, aby spolu s portrétnou tvorbou Tibora Bartfaya vystavovala mladá umelkyňa, ktorá sa od samotného ukončenia štúdia predstavovala nielen na kolektívnych výstavách, ale mala už niekoľko samostatných výstav. V tomto prípade nešlo nám o ukážku umeleckej tvorby rôznych generačných príslušníkov, ale o námetový a výtvarný prístup ku skutočnosti.

A teraz niekoľko slov o umelcoch.

Akademický sochár Tibor Bartfay sa narodil v Nitre ako syn akad.soch. Júliusa Bartfaya. Od mladosti vyrastal v otcovom ateliéri, on mu dal základy remesla.

Umelec vo svojej tvorbe sa vedome usiluje o moderný prejav, ale nie tým, že sa odkláňa od skutočnosti. Nové výrazové prostriedky syntetizuje so symbolom výtvarného podania. Tibor Bartfay vždy uchopil realitu života, realitu súčasnosti ako výraz presvedčenia, že vývoj vedomia ľudí je neoddeliteľný od ich praktického života. Stredobodom jeho pozornosti je človek, jeho citová sféra a cieľ hľadania krásy ako humanistického ideálu. V jeho dielach vždy sa snaží znázorniť monumentalitu ľudskej osobnosti.

Realizoval viaceré monumentálne práce, z ktorých teraz spomíname najznámejšie, ako Pamätník SNP v Brezne, reliéfy na SVŠT v Bratislave, dielo Nad hrobom spolubojovníka na Slavíne v Bratislave, Pomník Červenej armády v Nitre, Pamätník Ľ.Štúra v Bratislave, busta Koperníka pre Generálny konzulát PĽR v Bratislave, Návrh na Pomník K.Gottwalda v Leviciach a v Bratislave, a mohli by sme pokračovať ešte radom diel, ale pre nás sú teraz dôležité jeho komorné plastiky, a aj z tých umelcove portréty, ktoré budú vystavené v Žitnoostrovskom múzeu.

Na portrétoch Tibora Bartfaya sa môžeme presvedčiť, že dokáže oceniť individualitu človeka, ako človeka svojej doby a že nesiaha len po všeobecných portrétnych znakoch. Patrí tým umelcom, ktorí chápu umelecké prostriedky ako spôsob na vyjadrenie duchovného sveta portrétovaného v dramatickej podobe. Preto jeho portréty priťahujú našu pozornosť a preto tak ľahko nachádzajú užší kontakt s vnímateľom.

Eva Kyselicová, rodená Szabová sa narodila v Želiezovciach a od ukončenia štúdia v roku 1971 sa venuje samostatnej výtvarnej tvorbe.
Patrí medzi tých umelcov, ktorí nechcú dávať skutočnosti vedľajší zmysel a vo svojom podaní sú realistickí. Predmetom jej zobrazenia sú kvety, zátišia, kus prírody. Predmet zobrazenia je daný istotou videnia, netreba premýšľať o tom, čo predstavuje, netreba si domýšľať, čo by mal znamenať.
Maliarka používa tradičný námet, tradičný prístup k predmetnému svetu, ale odkrýva nové,nezvyklé umelecké poňatie. A je to práve tá dialektická protikladnosť tradičného a netradičného, známeho a poznávaného. Eva Kyselicová k novému videniu priniesla z minulosti techniku, a to techniku čipky. Tento nový spôsob vyjadrenia nie je samoúčelný, ale dáva zobrazeným veciam širší zmysel, zmysel poetický, bez toho, že by sa strácala ich materiálna podstata. Táto čipka zapojená do maľovaného obrazu sa nutne musela podrobovať i jeho obrazovým zložkám, a to nielen po stránke farebnej, ale i tvarovej.

Kvet ako jemná sieť ornamentálne vymedzenej plochy, ktorá je vystrihnutá do plátna a dostáva sa tak do pristorových relácií. Evy Kyselicovej nejde teda o napodobnenie predmetného tvaru ale o jeho prehodnotenie až do výtvarného znaku. Možno konštatovať, že maliarka využíva v kvalitatívnom poňatí, v novom videní tradíciu maliarsku a tradíciu ľudovej výšivky, aby dosiahla v našom vnímaní nový aktívny vzťah k reálnej skutočnosti.

Veríme, že výstava Tibora Bartfaya a Evy Kyselicovej dosiahne zaslúžený úspech v okruhu našich návštevníkov.

K.M.Nagyová

Výstava detských kresieb

na počesť februára

Život okolo nás beží v rýchlom tempe, rozvíja sa priemysel, kultúra a spoločenský život. Naše múzeum túto skutočnosť chce priblížiť a to očami detí, ich detskou dušou a fantáziou. Toto nás inšpirovalo predstaviť náš svet očami našich detí. Vždy sa hovorilo, že detské ústa vravia pravdu, nikdy neklamú, a my veríme, že oči detí vidia pravdivo. V tomto duchu sa uskutoční výstava detských kresieb usporiadaná na počesť 29.výročia Februára.

Po Februári začal sa plánovitý rozvoj spoločnosti, výstavba socializmu. Táto úloha však nebola ľahká, musela prekonať veľmi veľa prekážok a ťažkostí. Ale vyplatilo sa bojovať!

Keď sa poobzeráme po našom okolí, vidíme neodtajiteľný dôkaz tohto úsilia. Predovšetkým s radosťou môžeme konštatovať, že naša mládež, alebo akosa hovorí "budúca nádejná generácia" a najmä tí najmladší sa prikláňajú k týmto úspechom.

B.Marczell

Názov: SPRAVODAJ
Cím: MÚZEUMI HÍRADÓ

Vychádza: Štvrťročne
Megjelenik: Negyedévenként

Vydáva: Žitnoostrovské múzeum
Kiadja: Csallóközi Múzeum

Vedie: Redakčná rada
Szerkeszti: Szerkesztő bizottság

Zodpovedný: Július MAG
Felelős: MAG Gyula

Náklad: 300 ks
Példányszám: 300 drb

==========

Tlač a technické redigovanie: Okresné osvetové stredisko
Zodpovedný: Karol Héger, riaditeľ OOS
Ev.č.f.bl.: 17-44/77-OOS

ŽITNOOSTROVSKÉ MÚZEUM
CSALLÓKÖZI MÚZEUM – DUNAJSKÁ STREDA

Spravodaj múzea
Múzeumi híradó

1977/2

BIBLIOTHECA HUNGARICA
SOMORJA

012099

Fórum Társadalomtudományi Intézet
BIBLIOTHECA HUNGARICA - Somorja
Leltári szám: 11317

O B S A H :

Užitočná činnosť	2
Z plánov Žitnoostrovského múzea	4
Poznať minulosť, vážiť si prítomnosť	5
Cestou našim okresom	7
Nepravé umenie - gýč	10

T A R T A L O M :

Hasznos tevékenység	13
A Csallóközi Múzeum terveiről	15
A múlt ismerete, jelen becsülése	16
Ismerd meg járásodat	18
Az álművészet - a giccs	22

Ev.č.bl.955/77.

UŽITOČNÁ ČINNOSŤ

V roku 1976 Žitnoostrovské múzeum vykonávalo úspešnú činnosť, v ktorej by chcelo pokračovať aj v tomto roku a dosiahnuť ešte lepšie výsledky podľa daných možností. Našim cieľom je v kruhu našich občanov, obyvateľov nášho meste a okresu vzbudiť záujem o umenie, o to, čo je pekné, vkusné a tým aby výstavy, ktoré inštalujeme v našom múzeu, slúžili k uspokojeniu týchto cieľov. Preto sa snažíme vystavovať také umelecké diela, ktoré v plnej miere spĺňa túto úlohu. Teší nás, že tomuto cieľu slúžila aj výstava tvorby akademickej maliarky Evy Kyselicovej a akademického sochára Tibora Bartfaya.

Záujemci o umenie mali možnosť prezrieť si veľkolepú portrétovú tvorbu Bartfaya a maliarske umenie Evy Kyselicovej, ktorá toto umenie kombinuje s vyšívaním čipiek do obrazov. Charakteristickou črtou tvorby oboch umelcov je umelecké zobrazenie reálnej skutočnosti.

Bartfayovu tvorbu poznajú už v mnohých miestach našej vlasti i v zahraničí, prezrelo si ju už niekoľko tisícov ľudí. Avšak jeho zbierka portrétov bola po prvý raz ujednotená v tunajšom múzeu. Kyselicová patrí k mladšej umeleckej generácii, ktorá ide svojou vlastnou cestou. V jej tvorbe dominuje svet rastlín, z neho si čerpá námet a najviac používa symbolicky kvet.

1255 ľudí navštívilo zaujímavú výstavu diel oboch umelcov, ktorá sa otvorila 12-ho januára 1977.

Príjemne prebiehal aj ROZHOVOR s umelcami Kyselicovou a Bartfayom, ktorý sa uskutočnil 19.-ho februára t.r. Obaja sa tešili na stretnutie s mladými záujemcami. Pre 160 prítomných umelci pripravili ozaj zaujímavú a poučnú prednášku o súčasnom umení, ako aj vyzdvihli potrebu zameriavať záujem na doposiaľ nedotknuté časti života. Po prednáške sa rozprúdila živá diskusia. Odznelo veľké množstvo dotazov a veru umelci mali čo robiť, aby odpovedali na všetky otázky, týkajúce sa tajomstiev tvorby. Ich úprimné vyznania a názory o umení uspokojili každého prítomného.

Na konci tohto milého stretnutia umelci podpísali mnoho katalogov. Niekoľkí pionieri boli vynaliezaví a využili túto veľkú príležitosť na to, aby do kroník svojich skupín obaja umelci niečo nakreslili a podpísali sa. Umelci vyhoveli ich žiadostiam a tak čoraz viac nových kresieb, výtvorov sa zrodilo v to popoludnie, ktoré budú stálou pamiatkou na nich ešte po veľa rokov tak pre pionierov ako aj ich škôl. Gratulujeme týmto pionierom a veríme, že aj v budúcnosti sa nájdu takí záujemci, ktorí budú zbierať takéto podpisy, "umelecké trofeje".

Druhou akciou nášho múzea bola vo februári usporiadaná výstava detských kresieb, ktorá sa uskutočnila na počesť 29. výročia Víťazného februára. Túto výstavu usporiadalo Žitnoostrovské múzeum za spolupráce s Okresným pedagogickým strediskom, a Odborom školstva ONV. Výstavu sme otvorili 24. februára, v predvečer Víťazného februára pod názvom "Minulosť a dnešok Žitného ostrova očami našich detí". Miesto olejových malieb návštevník sa stretol s kresbami, ktoré vytvorili detské ruky. Môžeme byť spokojní s tým, že sme vybrali veľmi vhodnú tému

ktorú deti pochopili, hoci sme sa pred touto akciou obávali, že deťom bude robiť značnú ťažkosť znázornenie minulosti. Ale malí umelci dokázali zdolať túto ťažkosť a s obdivuhodnou detskou fantáziou vytvorili také diela, ktoré znázorňujú ROZDIELNOSŤ medzi svetmi minulosti a dneška.

Pri porovnaní minulosti a dneška deti čerpali tému zo svojho prostredia. Predovšetkým ich najviac inšpirovalo rýchlo sa rozvíjajúce poľhohospodárstvo. Kresby veľmi vieryhodne ukazujú ťažký, urputný život niekdajšieho poľhohospodára.

Popri tejto téme najviac ich zaujalo stavebníctvo, výstavba bytov a porovnávanie minulosti s dneškom aj na tomto úseku. Aj tu dokázali svoju obdivuhodnú fantáziu a nielen v množstve okien a výške budov vyjadrili ten rozdiel, ale takmer umelecky vedeli znázorniť aj zmeny v interiéry bytov.

Najviac a najlepšie kresby poslali deti zo škôl na nám. 1. mája v Dunajskej Strede, Gorkého a Vajanského ulici, ďalej zo ZDŠ Čalovo a Okoč, napokon aj deti ľudových škôl umenia.

Aj táto výstava dokazuje, ako si to myslíme, že pochopiť dnešok môžeme jedine cez minulosť.

Naše múzeum v druhom štvrťroku usporiada na počesť 32. výročia oslobodenia Dun.Stredy výstavu diel akademického maliara Jozefa Vrtiaka a na počesť 9.mája, 32. výročie oslobodenia republiky výstavu diel akademického maliara Emila Paloviča.

Július Mag

Z PLÁNOV ŽITNOOSTROVSKÉHO MÚZEA

Vo výstavnom pláne Žitnoostrovského múzea v Dunajskej Strede na druhý štvrťrok 1977 sú plánované dve výstavy, výstava akad. mal. Jozefa Vrtiaka a akad. mal. Emila Paloviča. Okrem týchto výstav, ktorých inštalujeme v prízemných miestnostiach Žitnoostrovského múzea, plánujeme aj výstavy mimo Dunajskej Stredy.

Pre veľký úspech výstavy "Minulosť a dnešok Žitného ostrova očami našich detí" vedenie nášho múzea sa rohodlo, že táto výstava bude inštalovaná aj v Čalove, aby sa vystavenými exponátmi detskej výtvarnej tvorivosti mohli oboznámiť nielen občania Dunajskej Stredy, ale aj širšieho okolia. Tú istú snahu reprezentuje aj naša ďalšia výstava v Kultúrnom dome v Topoľníkoch, kde inštalujeme prevzatú výstavu Krajskej galérie v Nitre pod názvom "Dedina a poľnohospodárstvo".

Výstava akad. mal. Jozefa Vrtiaka, ktorá je venovaná na počesť 32.výročia oslobodenia mesta Dunajskej Stredy, zahrňuje rôzne maliarske žánre umelca. Životné dielo umelca je tvorba zvláštneho ideového zamerania, ale aj tvorba vysoko angažovaná. Jozef Vrtiak živo reaguje na zmeny v spoločenskom živote, čo sa odráža aj v jeho umeleckom prejave. Na tej — to výstave inštalujeme jeho figurálne práce so stále aktuálnou spoločenskou tematikou, do ktorej by sme mohli zaradiť tematické skupiny ako boj za mier , spájanie dejín so súčasnos-

práca a život človeka.

V jeho portrétnej tvorbe sa objavujú podobizne ľudí z dedinského, vidieckeho prostredia. Žáner sa stal tiež jedným z inšpiračných zdrojov umelca. Na žánrových obrazoch Jozefa Vrtiaka sa stretávame s typmi dedinských ľudí, ich prácou , radosťou, smútkom, každodenným životom. Krajinomaľba ako špecifický maliarsky žáner je najčastejším námetom umelcov a to asi aj preto, lebo v krajinách zobrazuje autor nielen svoj výtvarný názor, ale aj citový vzťah k zobrazenej krajine. Jozef Vrtiak v jeho plenérových krajinomaľbách zobrazuje horské prostredie, naplní ich s citom s láskou k prírode.

Na počesť 32. výročia oslobodenia našej vlasti sovietskou armádou sa uskutoční v našom múzeu výstava akad. maliara Emila Paloviča. Tematická škála tvorby Emila Paloviča je tiež veľmi rozsiahla. Zahrňuje viacfigurálne kompozície s vysoko angažovanou tematikou, žánrové výjavy, portrétnu tvorbu umelca, ale aj krajinomaľby a kvetinové zátišia.

Táto široká paleta jeho umeleckého vyjadrenia dáva Emilovi Paloviča možnosť zobraziť všetko to, čo úprimne cíti, všetko to, čo ho zaujíma v našom súčasnom živote.

Spoločným menovateľom vystavujúcich umelcov je to, že patria tým umelcom, ktorí tvoria realisticky a využívajú všetky vymoženosti realistického výtvarného prejavu.

Sme presvedčení, že tieto výstavy budú zaujímavými zážitkami pre našich návštevníkov a aj naďalej budú navštevovať v takom veľkom počte naše múzeum, aby aj s tým podporovali tvorivú prácu umelcov a rozvoj socialistického kultúrneho života.

Kornélia N a g y o v á

POZNAŤ MINULOSŤ, VÁŽIŤ SI PRÍTOMNOSŤ

Sme radi, že v našom okrese sa čoraz viac ľudí zapája do objavovania a zachovania kultúrnych revolučných pamiatok nášho kraja. Popri uctení revolučných tradícií robotníckeho hnutia dôležitou úlohou pre nás všetkých je aj zachovanie architektonických pamiatok, niekdajšie pracovné náradia, atď. Len tak sa nám vykreslí minulosť našich predkov, ich ťažký, utláčaný život. Taktiež môžeme takto si vytvoriť obraz revolučnej činnosti tých, ktorí sa neuspokojili so svojim ťažkým osudom a neštítili sa obetovať pre krajšiu budúcnosť.

Tomuto cieľu slúži aj Pamätná izba v niekdajšom kaštieli, ktorý patril grófovi Jeszenszkému v Lúči na Ostrove. Izba je umiestnená na prvom poschodí tejto budovy, ktorá patrí dnes tunajšiemu JRD. Nie náhodou je táto izba v susedstve pracovne predsedu družstva, nakoľko súdruh FRANTIŠEK BARTAL urobil najviac preto, aby sa táto izba zariadila.

Chodba, vedúca k tejto izbe je vyzdobená starými lucernami, ktoré visia na ťažkých re-

ťaziach a v ktorých miesto niekdajšieho knôtu svietia žiarovky. Desať takýchto lustrov pozbierať a upraviť, veru nie je maličkosť.

Súdruh Bartal nás sprevádzal po Pamätnej izbe. Z jeho rečí sme sa dozvedeli , s akými ťažkosťami sa boril, aby z povalí a iných kútov starých domov v celom okolí poznášal tu vystavené veci, ktoré sú vzácnymi pamätihodnosťami. Pravdaže aj ostatní obyvatelia obce a pracovníci JRD sa húževnato zapojili do zbierania. Najviac pomoci však poskytli Juraj LUDIK, Štefan BARTAL a Karol KULCSÁR.

Prechádzajúc sa po miestnosti vykreslí sa nám predstava o živote jednoduchého roľníka. Sú tu vystavené všetky predmety, ktoré bezprostredne boli späté so životom niekdajšieho človeka.

Vo vitrínach uprostred miestnosti sú znázornené výsledky modernej poľnohospodárskej výroby. Prehľadné tabuľky svedčia o vynikajúcich dosiahnutých výsledkoch. Tieto dokumentujú aj viaceré vyznamenania, diplomy, čestné uznania, ktoré toto družstvo dosiahlo. Právom mu patrí aj najvyššie uznanie, Rad práce, ktorý im udelil prezident republiky v roku 1973.

Aj dnes žijúci svedkovia ťažkých bojov za slobodu a socializmus, komunisti Gáspár Kulcsár, a Tibor Fehér priniesli vzácne dokumenty z tohto obdobia.

V Lúči treba ešte veľa objavovať, spracovať, čo sa týka života tunajšieho ľudu a jeho revolučných tradícií. Napríklad samotný predseda ešte ako chlapec stál na varte, keď sa v roku 1929 tajne zišli robotníci a roľníci, aby sa dohodli o rezolúcii na zvýšenie mzdy a proti nezamestnanosti. Veľa ďalších podobných epizódok treba ešte zachytiť, spracovať. To by veľmi obohatilo túto i tak veľmi cennú Pamätnú izbu.

Návštevnosť Pamätnej izby v Lúči je veľmi dobrá. Aj miestna škola usporiada viacero exkurzií pre žiakov, aby ich v tejto izbe oboznámili s minulosťou obce. Viacero domácich i zahraničných delegácií navštívilo Lúč a prezrelo si aj Pamätnú izbu. Dokonca v pamätnej knihe sme našli zapísaných aj súdruhov Petra Colotku, Ľudovíta Pezlára, Ignáca Janáka a Jána Janovica. Zo zápisu Ľudovíta Pezlára môžeme čítať: "Veľkolepé! Koľká nádhera na relatívne malom priestore! Obdivujem vkus zakladateľov pamätnej izby. Každý návštevník sa iste v hlbokej úcte skloní pred priekopníkmi nového života na našej dedine, a súčasne vysoko ocení úsilie tých, ktorí v ich diele pokračujú. Želám všetkým družstevníkom veľa nových ispechov".

Na túto pochvalu si právom môžu byť hrdí všetci obyvatelia obce Lúč na/O.

V tomto období plánujú rozšíriť zbierku Pamätnej izby a to v duchu záverov XV. zjazdu Komunistickej strany Československa.

V ďalšom období chcú vybudovať miesto pre staré kočiare, niekdajšie poľnohospodárske stroje a tieto tu budú vystavovať. A keďže samotná izba je už veľmi preplnená,plánujú ju rozšíriť o jednu miestnosť.

Sme presvedčení, že sa súdruhovi Bartalovi a jeho spolupracovníkom podarí tieto plány uskutočniť a tým dokázať, že pre to, aby sme si vážili prítomnosť, je potrebné poznať i minulosť.

Július M a g

CESTOU NAŠÍM OKRESOM

Cieľom nášho Spravodaja okrem iného je aj pomáhať školám pri výchove mladej generácie a pomáhať aj v činnosti pionierskych organizácií. Spravodaj chce takto pomôcť učiteľom vlastivedy, dejepisu a občianskej výchovy.

Spoznávajme náš okres - pod týmto názvom budeme uverejňovať seriál článkov, ktorými chceme prispieť k výchove k socialistickému vlastenectvu.

Socialistické vlastenectvo je ten najhlbší a najpevnejší pocit každého človeka, ktorého východiskovým bodom je rodná zem, okres, vlasť, ľud a láska k jeho tradíciam.

Socialistické vlastenectvo úzko súvisí s proletárskym internacionalizmom.

V uplynulom roku Okresné pedagogické stredisko spolu so Žitnoostrovským múzeom uskutočnil tematický zájazd pre učiteľov vlastivedy a dejepisu. Táto exkurzia sa veľmi páčila učiteľom a žiadali nás, aby sme v našom Spravodaji prinášali krátke články o našom okrese.

Redakcia Spravodaja mieni tieto články uverejniť v troch častiach. Zachytíme v nich minulosť a revolučnú tradíciu nášho okresu.

V našom okrese je dovedna 176 registrovaných kultúrnych pamiatok, z toho je 66 významnejších, ktoré si aj Pamiatkový ústav v Bratislave zaevidoval.
Prvý smer : Dunajská Streda, Vrakuň, Gabčíkovo, Kráľovičové Kračany, Lúč, Holice, Lehnice, Štvrtok na Ostrove, Šamorín, Šámot, Dunajská Streda.

Dunajská Streda: Pomerne rýchlo sa rozrastajúce okresné sídlo. Je tu viacero pekne upravených parkov a čoraz viac navštevované termálne kúpalisko.

Dunajská Streda ako starobylé sídlo, existovala už za doby rímskeho impéria. V roku 1283 je spomenutá pod názvom Zerdahely. Múzeum je umiestnené v tzv. žltom kaštieli, ktorý dal postaviť biskup Mikuláš Kondé v barokovom slohu.

Medzi najzaujímavejšie stále expozície múzea patria rybárske nástroje a nástroje, ktoré používali na vymývanie zlata a v neposlednom rade aj martošská izba. Popri týchto stálych exponátoch existuje tu aj stála výstava o robotníckom hnutí na Žitnom ostrove a často sa usporiadajú výstavy umeleckých diel. Dunajská Streda bola významným centrom robotníckeho hnutia. Na niekdajšom námestí v rokoch 1920 až 1938 prebehlo niekoľko demonštrácií a manifestácií. Pamiatkou z tejto doby je aj dom č. 766, tzv. "tehlový dom". V rokoch 1930 - 1938 tu sa schádzali komunisti na svoje pravidelné schôdze.

Pri vchode Mestského národného výboru je vyvesená pamätná doska obetiam fašizmu. Pri ONV v parku je postavená socha akademického sochára Jánosa Nagya, ktorá tiež symbolizuje pamiatku padlých obetí v II. svetovej vojne. Na námestí 1. mája sa nachádza Stredná poľnohospodárska technická škola - , slovenské a maďarské gymnáziá a Stredná zdravotnícka škola.

Rímsko-katolícky kostol na sídlisku Stred bol postavený v XV. storočí v gotickom štýle.

Neskôr ho prestavali v barokovom a klasickom štýle. Medzi impozantné budovy patrí dnes aj budova Okresnej poľnohospodárskej správy a novopostavený kultúrny dom.

Pokračujeme v našej ceste smerom ku Gabčíkovu. Po ceste von z mesta na Gabčíkovskej ceste sa nachádzajú viaceré závody, významné fabriky, ako napr. Ister, OPP, Tesla, Okresný stavebný podnik, np. Stavohmoty, na pravej strane cesty vidieť termálne kúpalisko a za ním sa týči do výšky závod Juhocukor.

Vrakuň : Starobylá kunská osada, ktorá je už spomenutá v roku 1015-om. Bolo to sídlo rodiny Amadéovcov, žiaľ, nezostali žiadne pamiatky po niekdajšom kaštieli. V XVI. storočí Vrakuň dostalo mestské privilégium. Pôvodne sa volalo toto miesto Kúnvár, neskôr sa premenovalo na Várkún, napokon mu ostalo meno Vrakúň. Ranogotický kostol bol vybudovaný v XIV. storočí, neskôr bol prestavaný v renesančnom slohu. Podľa mienky odborníkov pôvodná kamenná nádrž uprostred kostola je ešte staršia ako kostol.

Oproti kostolu stojí kaštieľ, postavený v roku 1904. Je stavaný podľa francúzskych palácov v tzv. louiseiskom štýle. Patril rodine Amadéovcov, dnes slúži ako domov dôchodcov.

Gabčíkovo: Jedna z najstarších obcí Žitného ostrova, ktorá je spomenutá v spisoch z roku 1102, pod názvom Beys. Založili ju Besenyovci, od nich pochádza aj terajší maďarský názov obci. Béla IV. túto obec potom daroval Amadéovcom. V niekdajšom opevnenom kaštieli sa narodil Jozef II. a v roku 1704 uzrel svet básnik László Amadé. V revolučných rokoch 1848-1849 aj tu sa odohrala veľká bitka.

Pri vchode do obce od Dunajskej Stredy nájdeme zrúcaniny a vysoký komín prvého cukrovaru v našom okrese, ktorý neskôr slúžil ako liehovar. Za dvojitou zákrutou stojí moderná budova Štátneho majetku, kde je umiestnená aj izba revolučných tradícií. Tu sa dokumentuje revolučná minulosť, vývoj majetku, činnosť robotníckeho hnutia a vývin poľnohospodárskych nástrojov tejto obci.

Neďaleko tejto budovy stojí uprostred veľkého parku starý kaštieľ, postavený v ranobarokovom štýle. Teraz slúži ako Domov dôchodcov. Pekný pohľad poskytuje panoráma Dunaja v prístave. Je tu bohatá a vzácna rezervácia vtákov.

Cez Vrakuň sa vrátiac navštívime krajinu Kračian.

Kráľovičové Kračany : Jedným zo známych Kračian sú Kráľovičové Kračany. Podľa dokumentov vznikla táto obec už v XI. storočí. V chotári sa nachádzali pohanské hroby. /V roku 1967 ich zlikvidovali/. Kračany vôbec sú veľmi roztrúsené po celom okolí. Dnes evidujeme 12 Kračian, ktoré si obyvatelia týchto obcí veľmi hrdo vymenujú. Sú to : Etreho, Kincelové, Moravské, Šipošovské, Amadeho, Pinkové, Kľúčiarové, Kostolné, Lesné, Jastrabie, Kráľovičové a Damazeové.

Kračany dostali svoje meno od pomenovania Karchász, ktorý tu bol kedysi richtárom a jemu patrili aj ostatné Kračany.

Najvýznamnejšia architektonická pamiatka pochádza z roku 1819, je to kaštieľ postavený v klasickom štýle. Naposledy v ňom žil Alfréd Bartal.

V obciach a na ich okolí ešte i dnes sa nájde viacero starých domov, stavaných z blata, s trstenou strechou. Najzaujímavejší je dom č. 10 , ktorý má komín pozliepaný z blata a z trstín.

Lúč na Ostrove: Opúšťame Kračany a prichádzame do obce Lúč na Ostrove, ktorá sa skladá z malého a Veľkého Lúča. V Malom Lúči sa nachádza panská kúria grófa Pálffyho, vybudovaná roku 1833 v barokovom slohu.

Kaštieľ vo Veľkej Lúči vybudovala rodina Jiringerovcov koncom 50-ich rokov minulého storočia. Dnes v ňom sídli miestne JRD a tu je zriadená jedna z najzaujímavejších pamätných izieb v našom okrese.

Malá Lúč je spomenutá v spisoch z roku 1222. V období tureckej okupácie aj tu sa odohrala veľká bitka.

Holice : V roku 1253 spomína sa obec pod názvom Galla. Patrila k bratislavskému hradu. Kráľ Mátyás v roku 1466 udelil jej niekoľko privilégií, napokon sa stáva biskupským centrom. V románskom a gotickom slohu stavaný kostol zo XIV. storočia patrí k najzaujímavejším pamiatkam vôbec celého Žitného ostrova. Napriek tomu, že je stavaná v gotickom štýle, viacero jeho častí sa ponáša na románsky štýl, ako napr. portál alebo dvojitá veža, či dvojité okno alebo roleta.

Z Holíc sa cez Blatnú na Ostrove sa dostávame do Lehníc.

Lehnice : Obec známa už v roku 1239, patrila tiež bratislavskému hradu. Tunajší kaštieľ vybudoval Lajos Benyovszky. Dnešnú podobu kostola dal vybudovať ostrihomský biskup György Szelepcsényi. On položil základy pre súkennícku fabriku v Hubiciach v XVIII. storočí.

Samotný kaštieľ je vybudovaný v neoromantickom slohu a dnes je tu pľúcne sanatórium. Na dvore sa nachádza busta Dr. Roberta Kocha, objaviteľa baktérie TBC.

Na hlavnej ceste, vedúcej z Dunajskej Stredy do Lehníc pokračujeme ďalej a dôjdeme do Štvrtku na Ostrove.

Štvrtok na Ostrove : Obývané sídlo už za doby rímskeho impéria. Spomínajú ho v roku 1206 ako Stwrtok . Názov obce sa počas stáročí viackrát zmenil: napr. roku 1216 to bol Csütörtökhel, r. 1390 Villa Liupoldi, r. 1430 Leupolddorf, v XIV. storočí ho spomínajú ako mesto a v roku 1553 mala názov Csetertek.

Kostol patrí tiež k najvýznamnejším gotickým pamiatkam v našom okrese.

Mikulás T e l e k y

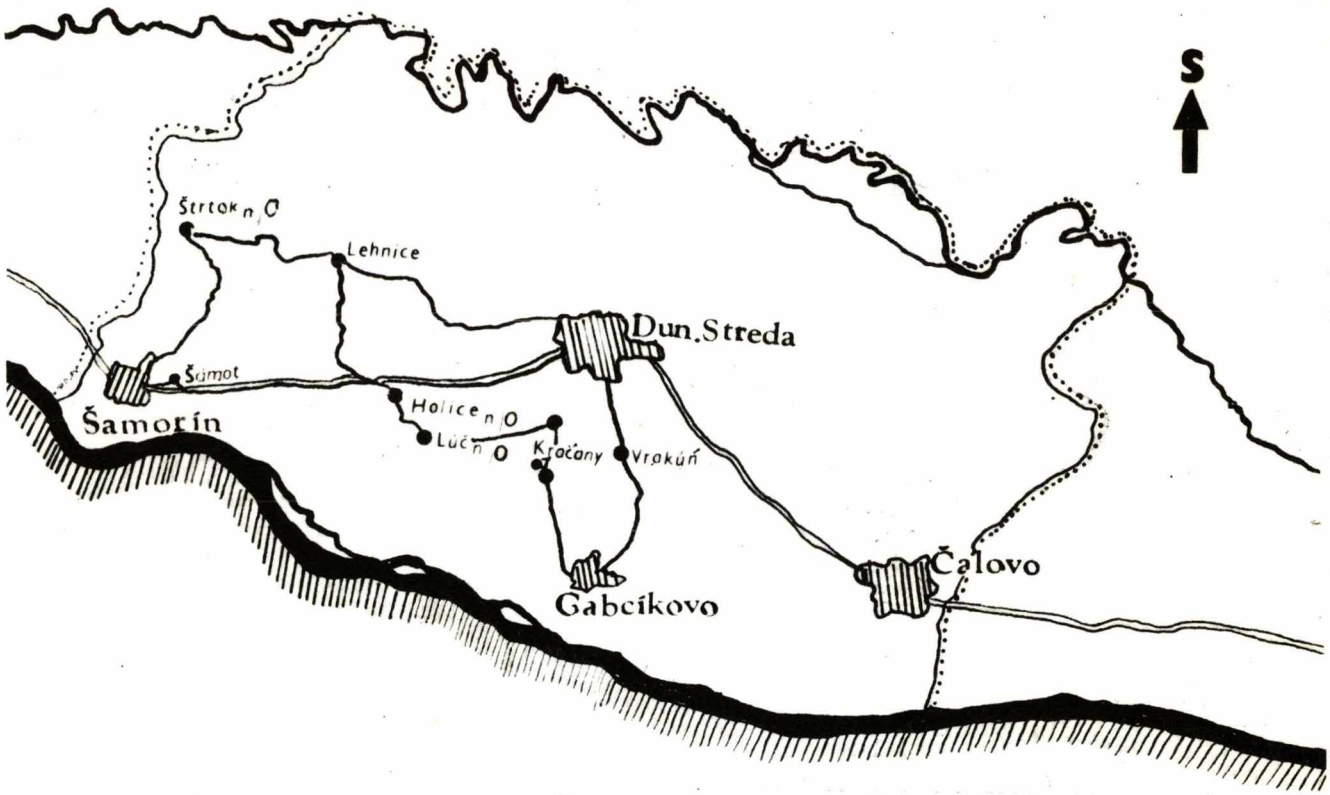

NEPRAVÉ UMENIE - GÝČ

Denne sa stretávame so slovom gýč, hoci mnohí z nás ani len netušia, čo vlastne skrýva v sebe tento čudný pojem. Tí, ktorí sú esteticky vzdelaní, ľahko poznávajú gýč, iní zas na základe vrodeného alebo vyvinutého vkusu vedia rozlíšiť ozajstné umelecké dielo od bezcenného ale často sa stretávame i s najvýstražnejším prípadom - a to so snobizmom.

Gýče nemeckým pojmom, objavuje sa v Mníchove okolo roku 1860. Podľa lexikonu " Dejiny umenia" v zmysle hovorového jazyka znamená : " Lacný prostriedok zvonka napodobňujúci umelecké dielo, väčšinou nevkusná socha, obraz, umelecko-priemyselný predmet, vyhotovený pre obchod, ktorý so sentimentálnym a falošným pátosovým výkladom, sladkými farbami sa snaží vplývať na pozorovateľa. Prázdnotu a neumeleckosť zahaľuje výberom záľubných predmetov, a formálnou obratnosťou. Je protikladom všetkému, čo v umení nazývame silou, hĺbkou, elánom, napätím a originalitou."

Deň čo deň čítame a počujeme o gýčových literárnych produktoch, ružovo končiacich sa filmových, divadelných alebo hudobných gýčoch, no v dnešnej dobe asi najčastejším zjavom je výtvarno-umelecký gýč, ktorý sa žiaľ ešte často objavuje na súkromných budovách, na trhu a v bytoch.

Gýč je tovar patriaci do bazára, je takým umeleckým vedľajším produktom, ktorý svoju existenciu môže ďakovať hromadnému továrenskému výrobku v tej spoločnosti, kde obchodný dom

vystupuje ako chrám modernej doby.

Gýč je neodlučiteľnou čiastkou umenia. V každom umení je prítomný - píše nemecký historik umenia - keďže v danom umení je malá dávka konvencionalizmu, túžba páčiť sa obecenstvu; Skoro ani jeden umelec nie je výnimkou.

Gýč je večnou kategóriou, a predsa sa vyskytujú kvitnúce fázy, ktoré sa medzi inými viažu k ustanovenému spoločenskému rozpoloženiu, k obdobiu hojnosti. V tomto prípade zlý vkus stojí pred dobrým, mieni napodobňovať dokonalé umenie, aby nadobudol estetickú hodnosť. Nadobúda zvláštnu silu najmä pri rozvoji buržoáznej spoločnosti, keď už spomínanú spoločnosť charakterizuje blahobyt alebo keď množstvo materiálnych výdobytkov prevyšuje nároky, preto sa stávajú pomerne lacnejším. Vznik gýču je teda spoločenský jav. Priame predchádzajúce udalosti sa tkvejú v meštianskej zberateľskej náruživosti minulého storočia. Tie činitele, spoločenského formovania, ktoré na začiatku XIX. storočia privedú meštianstvo k moci, sa vyvrcholujú v hromadení majetku. Zápas, ba dokonca niekedy i urputný boj meštianstva s feudálnymi mocnosťami vedie k vývoju zberateľskej náruživosti. Byty mešťanov sa zapĺňajú umelými kvetmi, s kobercami ostrova Java, vejármi, čínskymi mucholapmi, maľbvanými morskými lastúrami, konskými potkovami, kamienkami pozostalých z lávy atď. Táto zberateľská náruživosť sa týka i malieb, sôch a umeleckých predmetov. Predovšetkým je pre mešťanov zaujímavé to, čo je nové a cudzie. Akonáhle sa mešťan dostáva k moci, začne diktovať i v kultúrnom živote, a tak sa dostáva do popredia zberateľská náruživosť aj v maloměštiackych kruhoch. A raz v širších, raz v užších okolnostiach, ale napodobňovanie veľkomešťana sa stáva základnou črtou jeho duševnej činnosti. Kým veľkomešťan napĺňa svoj byt kožami ľadových medveďov, raritnými palmami, s drahými čalúnmi, zatiaľ maloměšťan stačí len na plesnivcev sklenených guľkách, na rozličné umelé kvety a na nástenné výšivky. A tak šľapajúc po stopách veľkomešťanov na prelome storočia sa byty maloměšťana nenapĺňajú vzácnymi zriedkavo vyskytujúcimi sa obrazmi a sochami, ale záľubnými zátišiami s ružami, s drobnými ozdobnými predmetmi /nippami/.

Toto obdobie je obdobím záhradných trpaslíkov, ktoré ako celistvý symbol ľudského obmedzenia sa uškierajú v záhradách, medzi sklenenými guľami a barevnými sifonmi zastrčené čapmi do zeme. Zo stien ťažkými záclonami zatemnených salónov nemôže chýbať lesný západ slnka i jelenie ručanie a cigánka s gitarou.

Rozvíjajúca sa technika rozširuje i obchod, ktorý rozmnožuje umelecké produkty a je schopný vo veľkom množstve a stále lacnejšie ich speňažiť na trhu. Radosť z dnešného gýču je pozostalosťbu tej mestianskej spoločnosti, ktorá kedysi napodobňovala magnátske bohatstvo samozrejme na nižšej úrovni. Dnešné gýčové predmety však nekupujeme z tzv. meštiackych obchodov ani nie zo stolov bývalých trhovísk ale najčastejšie z luxusných obchodných domov.

V pozadí otázky sa uťahuje veľmi široký okruh problémov : Rozbor nového styku človeka s vecou, úlne nová estetika, ktorá súvisí povznesením stredného stavu a rozvojom masovej civilizácie, ktorá ešte viac zdôrazňuje charakteristické črty stredného stavu.

Do kategórie gýču sa zaraďujú nasledovné :

1/ Tie produkty, prevedenie ktorých nie je dôkazom žiadnej umeleckej nadanosti, naproti

tvorbám pôvodného a dobre spracovaného ľudového umenia v odboroch maliarstva a sochárstva.

2/ Prenos vyšších dojmov na veci slúžiace obyčajným cieľom. Po tejto stránke má gýč dvojakú tendenciu : Prvá sa obvykle pripája k otázke " souveniru " , druhá súvisí s tvorením funkcií a bezdôvodným pretláčaním dekorácie do popredia.

Pavol S k r i b a

HASZNOS tevékenység

A Csallóközi Múzeum az 1976-os év sikeres tevékenységét 1977-ben is igyekszik folytatni, sőt az adottságok és lehetőségekhez képest még eredményesebb, még sikeresebb munkásságot akarunk kifejteni. Célunk az, hogy városunk és járásunk dolgozói körében felkeltsük a művészet, a szép iránti érdeklődést, hogy a múzeumban rendezett kiállítások, tárlatok tudatformáló közízlést irányító szerepe még jobban elmélyüljön. E célból igyekszünk oly művészi alkotásokat kiállítani, melyek e feladatot maradéktalanul teljesítik. Örömmel tölt el bennünket, hogy éppen a tudatformáló, szépízlést csiszoló hivatás szolgálatában indíthattuk az 1977-es évet Eva Kyselicová festőművésznő és Tibor Bartfay európai hírű szobrászművész közös kiállításával.

A művészet iránt érdeklődők nagyszerű Bartfay - portrékban és újszerűen ható festmény és csipkekombinálású Kyselicová képekben gyönyörködhettek. Mindkét művész munkáira jellemző közös vonás a valóság művészi ábrázolása.

Bartfay szobrászművésznek számtalan hazai és külföldi kiállítása volt. Művészetében sok ezer ember gyönyörködhetett. Portréinak gyűjteményes kiállítása - örömünkre - a Csallóközi Múzeumban valósult meg. Így e kiállítás tulajdonképpen premiernek is számított.

Kyselicová a fiatalabb korosztályhoz tartozó új egyéni utakon járó művészet képviselője. Művészetének témáit a növényvilágból veszi; mondanivalójának leggyakoribb hordozója a virág.

Az 1977. január 12-i tárlatnyitó ünnepség után szép számú közönség - összesen 1255 ember - látogatta meg a két művész közös, sok élményt nyújtó kiállítását.

Kedves színfoltja volt a kiállításnak a Kyselicová - Bartfay művészpárral való BESZÉLGETÉS, melyre 1977.II.9-én került sor. Mindkét művész nagy odaadással készült a beszélgetésre, a fiatalokkal való meghitt találkozásra. A 160 érdeklődő számára a művészek nagyszerű, tanulságos és érdekes előadást tartottak. Szóltak a művészet jelenlegi helyzetéről, hangsúlyozták, hogy a művészet hatósugarát eddig érintetlen részekre is ki kell terjeszteni.

Az előadás után izgalmas vita alakult ki. Számtalan kérdés hangzott el; a művészek alig győzték kielégíteni a sokrétű, műalkotásokkal kapcsolatos " kíváncsiskodásokat". Az őszinte önvallomások azonban minden kérdésre választ adtak.

A kedves művész-tárlatlátogató találkozó a katalógusok dedikálásával ért véget. A pionírok felkérték a két művészt, hogy a pionírkrónikában rajzzal tegyék emlékezetessé a személyes találkozást. A művészek készségesen tettek eleget a kérésnek, s egymás után születtek az érdekesebbnél érdekesebb rajzok, melyek évek múlva is szép és értékes emlékei lesznek a pionírszervezetnek, az iskolának. Gratulálunk a találékony pionírokнak, és reméljük, a jövőben sokan követni fogják e szép példát, s gyűjtik majd a múzeumi tárlatok folyamán

a híres emberek dedikációit, " művésztrófeáit ".

Múzeumunk második akciója a Februári Győzelem 29. évfordulója tiszteletére rendezett kiállítás volt, melyet a JNB iskolaügyi szakosztálya a Járási Pedagógiai Központ és a Csallóközi Múzeum közösen hirdettek meg. A kiállítást 1977. február 24-én - a Februári Győzelem előestéjén - nyitottuk meg, " Csallóköz múltja és jelene gyermekeink szemével" címmel. Olajfestmények helyett tehát gyermeki kezek alkotásaival találkozhatott a művészet iránt érdeklődő tárlatlátogató. Jólesö érzéssel írhatom, hogy meglepően ügyes, a témát jól kifejező rajzokat sikerült kiállítanunk. A kiállítás meghirdetésekor kissé féltünk, hogy gyermekeink számára elsősorban a múlt ábrázolása fog nehéz feladatot jelenteni. A kis " művészek " azonban bebizonyították, hogy a gyermeki fantázia határtalan, és sok - sok rajzuk meglepő változatossággal, ötletgazdagsággal szemlélteti a sanyarú életet biztosító múlt és jelen közötti KÜLÖNBSÉGET.

A múlt és jelen összehasonlításánál gyermekeink közvetlen környezetükből ragadták ki a legtöbb példát. Elsősorban a mezőgazdaság dinamikus fejlődése adta a legtöbb ihletet. A rajzok hangsúlyozták a hajdani mezőgazdasági munka keserves, gürcölő jellegét. A parasztí munka évszázados nyomorúsága volt egy-egy képbe sűrítve.

A mezőgazdaság mellett a másik nagy témakör az építkezés, múlt és jelen lakáskultúrája közötti óriási különbség szemléltetése volt. Ezen a téren is igen gazdag a gyermeki fantázia. Nemcsak az emeletek számában, az ablakok nagyságában fejezték ki a különbséget, hanem szinte mesteri módon a lakás belső berendezettségében beállt változást is tudták szemléltetni.

A legtöbb és legkifejezőbb rajzokat a dunaszerdahelyi , a nagymegyeri és az ekecsi alapiskolák, valamint a népművészeti iskolák adták.

Úgy érezzük, hogy e gyermekrajz kiállítás tudatosította ifjúságunkban, hogy a jelen megbecsüléséhez vezető út csak a múlt megismerésén keresztül vezethet.

Múzeumunk a II. negyedévben Dunaszerdahely felszabadulása 32. évfordulója tiszteletére Jozef VRTIAK festőművész műveiből, s a Győzelem Napja - hazánk felszabadulásának 32. évfordulója tiszteletére pedig Emil PAULOVIČ festőművész képeiből rendez kiállítást.

M a g Gyula

A CSALLÓKÖZI MÚZEUM terveiről *

A Csallóközi Múzeum 1977 második negyedévi kiállítási tervében két kiállítás szerepel: Jozef Vrtiak és Emil Paulovič festőművészek tárlata. Ezeken a kiállításokon kívül, amelyek a Csallóközi Múzeum földszinti termeiben kerülnek megvalósításra, terveinkben szerepelnek még kiállítások a járási székhelyen kívül is.

Gyermekrajz kiállításunk nagy sikere indokolja, hogy tárlatainkkal nemcsak Dunaszerdahely lakossága, hanem az egész járás művészet kedvelő közönsége is megismerkedhessen. Ezt a célt szolgálja másik kiállításunk a nyárasdi kultúrházban " A falu és a mezőgazdaság " címmel, melyet a Nyitrai Kerületi Galéria bocsátott rendelkezésünkre.

Jozef Vrtiak festőművész kiállítása, melyet városunk felszabadulásának 32. évfordulójára rendezünk, a művész több témakörbe tartozó műveit öleli fel. Bár alkotásainak mondanivalója eltér a szokottól, semmiképp sem vitatható műveinek elkötelezettsége. Jozef Vrtiak élénken reagál a társadalom minden megnyilvánulására, és ez érezhető művein is. Ezen a tárlaton állandó érvényű társadalmi témájú figurális műveivel is megismerkedhet a látogató, melyek témája a békéért folyó harc, a múlt és a jelen művészi összekapcsolása, az ember munkája és élete. Portré munkásságának magvát a falusi emberek arcképei képezik. A zsáner képek - a mindennapi élet jelenetei - szintén Jozef Vrtiak ihletőivé váltak.

Életképein a falusi emberek munkáját, örömét, bánatát, mindennapi életét ábrázolja. A tájképfestészet mint specifikus művészeti irányzat a művészek kedvelt témái közé tartozik, mert ezeken az alkotásokon nemcsak a művészi kifejezésmód, de az ábrázolt tájhoz fűződő érzelmi kötődés is kimutatható. Jozef Vrtiak tájképei többségének témája a szülőföld, a hegyvidéki táj.

Emil Paulovič festőművész tárlata hazánk felszabadulásának 32. évfordulója tiszteletére nyílik meg. A művész alkotásainak tematikai skálája nagyon széles. Találhatók köztük elkötelezett témájú figurális kompozíciók, zsánerképek,portrék, tájképek és csendéletek is.

Emil Paulovič művészi kifejezésmódjának széles palettája lehetőséget ad arra, hogy a művész alkotásaiban szerepeljen mind az amit érez, mind az, ami leköti figyelmét, érdeklődését mai életünkből.

A két művész munkásságának közös nevezője, hogy mindketten realista alkotók, kihasználják a művészet minden lehetőségét elképzeléseik megvalósítására.

Meggyőződésünk, hogy ezek a tárlatok minden látogató számára érdekes élményt fognak nyújtani.

N a g y Kornélia

A MÚLT ISMERETE, jelen becsülése

A múlt emlékeinek összegyűjtése s mindannyiunk számára hozzáférhetővé tétele szép és nemes cselekedet. Örvendetes, hogy járásunkban egyre többen látnak hozzá szívvel - lélekkel a hagyományok felkutatásához és megőrzéséhez. Természetesen a forradalmi munkásmozgalmi emlékek felkutatása és összegyűjtése az elsődleges feladat, de emellett a néprajz, a nép által használt eszközök, használati tárgyak összegyűjtése is nagyon fontos. Csak így alakulhat ki teljes kép elődeink életéről a sanyarú, keserves megélhetést biztosító múltról; emberek életéről, harcáról, akik nem törődtek bele az elnyomásba, kizsákmányolásba, akik tudtak és mertek tenni - áldozatokat hozni - a múlt felszámolásáért és a jelenhez vezető út nem mindig veszélytelen ügyéért.

Ezt a célt szolgálja magas szinten a szép parkosított környezetben - a volt Jeszenszky gróf féle kastély I. emeletén - berendezett 6 x 10 m-es LÚCSI EMLÉKSZOBA is. A volt grófi kastély ma az egységes földműves szövetkezet irodaháza. Közvetlenül az elnöki iroda szomszédságában van az emlékszoba. Ez egyáltalán nem véletlen, mert a szoba létrehozásában

éppen BARTAL Ferenc elvtárs a szövetkezet elnöke vállalta az oroszlánrészt.

Az emlékszobához vezető folyosó szép, díszes láncon függő a valamikori tiszta szobákban használt - lámpákkal van kivilágítva. Hasonló lámpák biztosítják a fényt az emlékszobában is. Természetesen a petróleum és lámpabél /kanóc/ helyett villanyégőket szereltek, de így is hangulatos, a környezethez illő a megvilágítás. Tíz ilyen lámpát összegyűjteni és világítóképessé tenni ma már nem könnyű feladat.

Az emlékszobában BARTAL elvtárs kalauzolt bennünket, aki teljes szívvel, nagyfokú társadalmi megszállottsággal, padlásokat átkutatva szervezte, irányította a gyűjtési munkálatokat. Szinte minden darab az ő közreműködésével került az emlékszobába, tehát nem csoda, ha féltve őrzött közkincsként tartja számon valamennyit. Természetesen a gyűjtésbe a község lakossága, a szövetkezet dolgozói is bekapcsolódtak, de a legtöbb segítséget LUDIK György, BARTAL István és KULCSÁR Károly nyujtották.

Az emlékszobán végigsétálva felelevenedik előttünk a régi paraszti élet minden mozzanata. A régi földműves gazdálkodást szemléltető eszközök, kovácsműhely szerszámai, ökörpatkó, szalmacipő segíti a múlt felidézését. Ezt követően a fából faragott mosdótáltól a kasza, villa, gereblye és kapán keresztül a görbebotig a leggyakrabban használt paraszti szerszámok találhatók. A továbbiakban nagyobb gazdasági eszközök, a szekér részei láthatók, majd a hajdani paraszti háztartás kellékei: köpülők, tejesköcsögök, kancsók, mozsarak, rosták, parázzsal melegített vasalók sorakoznak. A sort a kenderfeldolgozás szerszámai zárják. Kiemelt helyet foglal el e sorban a valamikori hordószerű fogantyús vízhordó edény az úgynevezett CSUBOLLÓ.

A terem közepén végighúzódó vitrinek üvegei alatt a község korszerű szocialista mezőgazdaságnak eredményei vannak feltüntetve. A szemléltető, ötletes, képes grafikonok nem is akármilyen sikerekről, hanem kimagasló, nagyszerű eredményekről beszélnek. Ennek legékesebb bizonyítékai a bejárattal szembeni falon lévő kitüntetések, elismerések, oklevelek sokasága, melyeket a szövetkezet szorgos dolgozói a feladatok kiváló teljesítéséért kaptak. A sok szép elismerés közül legértékesebb a MUNKAÉRDEMREND, mellyel a lúcsi szövetkezetet 1973-ban tüntette ki köztársaságunk elnöke.

A község régi harcosai, érdemes párttagjai közül KULCSÁR Gáspár és FEHÉR Tibor dokumentumai igazolják a mához vezető harcos utat. Itt meg kell jegyezni, hogy a forradalmi hagyományok és emlékek felkutatásában még sok tennivaló van Lúcson. Pl. az 1929-es titkos összejövetel és hasonló megmozdulások feldolgozása, melyben éppen az elnök elvtárs, mint fiatal gyerek töltötte be a " strázsa " szerepet, ahol béremelést és munkalehetőség biztosítását követelték, s az eredmény a szerveszkedők elbocsájtása és megfenyegetése lett. Sok hasonló eset fordult elő, melyek felkutatása, közkinccsé tétele elsődleges hivatása a forradalmi emlékszobáknak.

Az emlékszoba látogatottsága Lúcson jó. Már többször is megnézte a község minden lakosa s nagyon helyesen az iskolásgyerekek honismereti órákat és pionírfoglalkozásokat tartanak "a beszédes " múlt emlékei között. Számtalan hazai és külföldi delegáció is ellátogatott már Lúcsra. Jártak itt japánok, szovjetek, németek. A környező falvak lakossága, a járás tanító-

sága és a földműves szövetkezetek többsége is megfordult már Lúcson. Sőt, hazánk vezető személyiségei közül is többen megtisztelték látogatásukkal a lúcsi szövetkezetet és emlékszobát. Az emlékkönyvben találkozhatunk Jozef LENÁRT, Peter COLOTKA, Ľudovít PEZLÁR, Ignác JANÁK és Ján JANOVIC elvtársak bejegyzéseivel is. Pezlár elvtárs tollából, aki 1976.VI. 11-én járt Lúcson a következőket olvashatjuk ; "Nagyszerű ! Mennyi gyönyörűség aránylag kis helyen! Csodálom az emlékszoba alapítóinak jó ízlését. Bizonyára minden látogató mély tisztelettel hajtja meg a fejét a falu életének úttörői előtt, nagyra értékelve a megkezdett munka folytatóit. A szövetkezet dolgozóinak további sok munkasikert kívánok."

Az elismerő szavakra méltán lehetnek büszkék a lúcsiak, melyek még odaadóbb munkára serkentik őket mind a gazdasági, mind a politikai életben.

Jelenlegi tervük az emlékszoba politikai részének a CsKP XV. kongresszusa határozatai szellemében való átdolgozása. A távolabbi tervük pedig egy szalmatetős szérűféleség felépítése, ahol a régi gazdasági gépeket akarják összegyűjteni, konzerválni és kiállítani. Sőt, mivel az emlékszoba az állandó gyűjtés következtében már túl zsúfolt, újabb helyiség berendezésének a gondolata is foglalkoztatja őket.

Meggyőződésem, ha BARTAL elvtársék elterveznek valamit, azt hamarosan meg is valósítják. Erre legnagyobb biztosíték elsősorban az a tény, hogy Lúcson egyre többen tudatosítják, hogy a múlt ismerete a jelen sikereinek és a jövő terveinek a záloga.

M a g Gyula

ISMERD MEG .... JÁRÁSODAT

Múzeumi Híradónk egyik célkitűzése, hogy közölt írásaival segítse iskoláink nevelői munkáját és a PSz tevékenységét. A Híradó segítséget ad a honismeret, történelem, és a polgári nevelés tanítóinak is.

Ismerd meg járásodat című sorozatunkkal szeretnénk elérni, hogy a járás és a szülőföld megismerésén keresztül elősegítsük a szocialista hazafiasságra való nevelést.

A szocialista hazafiasság egyike a legmélyebb érzések összeségének. Forrása a szülőföld, a járás, a haza, a nép és a népi hagyományok tisztelete és annak szeretete.

A szocialista hazafiasság szorosan párosul a proletár internacionalizmussal.

A múlt évben a JPK a Csallóközi Múzeummal közösen tanulmányi utat rendezett a honismeret tanítói és a fiatal tanítók számára. Az exkurzió résztvevői hasznosnak tartották ezt a kirándulást, és azzal a kéréssel fordultak hozzánk, hogy adjunk ki az iskolák részére járásunkról rövid úti tájékoztatót.

A Múzeumi Híradó szerkesztősége úgy tervezi, hogy három egységben dolgozza fel járásunk történelmi és munkásmozgalmi nevezetességeit útmutató formájában.

Járásunkban 176 regisztrált kultúrtörténeti emlékünk van. Ebből 66-ot az emlékvédelmi intézet is számon tart.

Első utirány : Dunaszerdahely, Várkony, Bős, Királyfiakarcsa, Lúcs, Gelle, Lég, Csallóközcsütörtök, Somorja, Sámot, Dunaszerdahely.

Dunaszerdahely : Aránylag gyorsan és rendszeresen fejlődő járási székhely. Gondozott parkjaival és egyre jobban látogatott termálfürdővel.

Szerdahely ősrégi település már a rómaiak korában is fennált. 1283-ban Zerdahely néven van említve. A múzeum az u.n."sárga kastély"-ban van elhelyezve, amelyet Kondé Miklós püspök épitetett barokk stílusban.

A múzeum legérdekesebb része a halászattal és az aranymosással kapcsolatos tárgyak tárlata és a martosi szoba. A múzeum mellett állandó jellegű munkásmozgalmi és képzőművészeti kiállítást rendeznek. A munkásmozgalom jelentős centruma volt. A volt vásártéren 1920-38-ig több nagygyülés és tüntetés zajlott le. Munkásmozgalmi emlék a 766 sz.h. alatt meglévő u.n. " Tégla Ház ". 1930-38-ig itt tartották a kommunista párt tagjai gyüléseiket.

A VNB bejáratánál van elhelyezve a II. világháború fasiszta áldozatainak emléktáblája. A város közepén JNB mellett találhatjuk Nagy János szobrászművész alkotását a fasiszta áldozatok emlékművét. A Május 1. téren találhatjuk a Mezőgazdasági technikumot, a szlovák és a magyar tannyelvű gimnáziumot és az egészségügyi szakközépiskolát. A korai gotikus stílusú r.k. templom a XV. sz-ban épült. Ma már egészen eltörpül a déli lakótelep házai között. A XVI. és a XVIII. században barokk és klaszicista stílust öltött magára, így elvesztette korábbi épitkezési patináját. Impozáns épületek közé tartozik a termelési igazgatóság épülete és az épülő művelődési ház is.

Utunkat Bős irányában folytatjuk, ahol több új üzemet találunk: Ister n.v., Tesla n.v. JÉV, Stavohmoty n.v., jobb oldalon a termálfürdő, tőle kissé távolabb az új cukorgyár.

Várkony : Ősi kún település, már 1015-ben említik az oklevelek. Várkony az Amadé család fészke volt, de híres várkastélyuknak nyoma is eltünt. A XVI. században Várkony városi szabadalmakkal rendelkezett. Eredeti neve Kúnvár, az idők folyamán Várkún-ná majd Várkonnyá alakult. Régen a Dunának egyik ága közvetlen a falu alatt folyt, ezt őrizték meg az egyes dülőnevek: Malomhely, Kőhíd. Korai gót stílusú temploma a XIV. században épült, később a XVII. században reneszánsz vonásokat kapott.

Figyelemreméltó a templom előtti szégyenkő, ahol a vezeklők ültek. Ez még az Árpádházi királyok idejéből származik. A keresztelő kőmedence a szakvélemények szerint korábbi eredetű, mint maga a templom.

A templommal szemben találjuk az 1904-ben felépült kastélyt, amely louiseizi stílusban van felépítve /francia palota építési forma/. Az Amadé család tulajdona volt a mai öregotthon épülete.

Bős: Csallóköz egyik legősibb faluja, már az 1102-ben kiadott oklevél is említi Beys

néven. A magyarokat üldöző, majd velük szövetségbe lévő besenyők alapították. Innen kapta a nevét is. IV. Béla király az Amadé családnak adományozta. Valamikor tornyokkal és vizesárokkal megerősített kastélyban született II. József, akit Kalapos király néven emlegetjük. Ugyanitt született 1704-ben Amadé László költő. Az 1848-as szabadságharc idején a község határában nagy ütközet volt.

A Várkony irányából a faluba érkezve bal oldalon a kettős kanyar előtt találjuk Csallóköz első cukorgyárát, amelyet később szeszfőzdének használták. /Csak a kémény és az épület romjai láthatók/.

A kettős kanyar után találjuk az állami gazdaság munkásotthonát, ahol az ÁG forradalmi emlékszobája van elhelyezve. Az emlékszoba dokumentálja a gazdaság fejlődését és eredményeit, a munkásmozgalom tevékenységét és a mezőgazdasági eszközök történelmi kialakulását. Az ÁG szomszédságában találhatjuk a XVII. századból származó korai barokk stílusban épült kastélyt. Ez az épület jelenleg az öregek otthona. A dunai kikötő és környéke szép kirándulóhely gazdag madárvilággal. Várkonyon keresztül meglátogathatjuk a Karcsákat is.

Királyfiakarcsa

A híres Karcsák egyike. Az oklevelek szerint XI. században keletkezett. Határában pogány sírhalmok voltak. /Ma már nem léteznek, mert 1967-ben elsímitották őket/. A Karcsák szétszórt települések. 12 Karcsát tartanak számon. A környék lakósai még büszkék arra, ha fel tudják sorolni a 12 Karcsát. Rendben a következők: Egyház, Pinke, Amadé, Mórocz, Gönczöl, Sípos, Királyfia, Erdőhát, Damazér, Etre, Kulcsár, Solymos.
A Karcsák nevüket a Karchász nevétől kapták. A három legnagyobb méltóság egyikét jelenti. Karchász = főbíró. A felsorolt falvak, települések az ő birtokai voltak.
Legjelentősebb építészeti emlék az 1819-ben, klasszikus stílusban épült kastély. Ez azért figyelemreméltó, mert járásunkban ez az egyetlen ilyen stílusú épület. Utoljára Bartal Alfréd főispán birtokolta.

A megmaradt külső településeken és magában a faluban több régi vályog és nádas ház maradványait találjuk. Legérdekesebb a 10.sz. ház, fonott és tapasztott kéményével. Karcsákat elhagyva - Lúcsra érünk.

Lúcs a két szomszédos község Kislúcs és Nagylúcs egyesítéséből alakult ki. A községben két kastélyt is találhatunk. Kislúcson az 1833-ban épült barokk nemesi kúriát Pálffy gróf építette.
A nagylúcsi kastélyt a múlt század 50-es éveiben építették a Jiringer család tagjai. A kastélyt ma az efsz használja és benne van elhelyezve járásunk egyik jellegzetes emlékszobája. Az emlékszoba szépen dokumentálja a szövetkezet fejlődését, a munkásmozgalom kialakulását és a mezőgazdasági eszközök és használati tárgyak fejlődését.
Kislúcsot már az 1222-ben kiadott oklevelek is említik. A török időben a falu határában kemény ütközet volt.

Gelle

1253-ban Galla néven említik, s a pozsonyi várhoz tartozik. 1466-ban Mátyás királytól több szabadalmat kapott, s mint mezőváros Sedes Gelle néven érseki székhely. Temploma a Csallóköz egyik legrégibb és legérdekesebb műemléke román és gót stílusban épült.
A XIV. század elején épült templom annak ellenére, hogy gótikus stílusban épült, több román stílusra jellemző építészeti elemet is tartalmaz. Pl. többszörösen bélelt portálé, kettős torony románo sisakkal. Jellegzetessége továbbá a román stílust utánzó ikerablak és rozetta. A korai gót épitkezésre ez a vegyes stílus nagyon jellemző. A plébánia udvarán lévő keresztelő - medence viszont kétségtelenül román stílusra vall. Vásárainak emléke a falu közepén álló vásároszloppal bizonyítható. Gelléről, Sárosfán keresztül Nagylég községet érintjük.

Lég

A községet 1239-ben említik először az okiratok. A pozsonyi vár tartozéka volt. A kastélyt Benyovszky Lajos építette. A templom mai alakját Szelepcsényi György esztergomi érsek tervezte, korai barokk stílusban ő alapította a gombai posztógyárat is a XVII. században.
Maga a kastély neoromantikus várkastély utánzat. A kastély ma tüdőszanatórium. Az udvarában találjuk Dr. Róbert Koch mellszobrát, aki a TBC baktérium felfedezője volt.

A dunaszerdahelyi - bratislavai főúton - haladva elérkezünk Csallóközcsütörtökbe.

Štvrtok na Ostrove - Csallóközcsütörtök

Már a rómaiak idejében lakott hely. Oklevelekben először 1206-ban említik Stwrtok néven. A község neve az évek során többször változott.

1216-ban Csütörtökhel, 1390-ben Villa Liupoldi, 1430-ban Leupolddorf. XIV. században városként említik. 1553-ban Csetertek.

Temploma ma is értékes műemlék. Az átépítések folyamán annyira gótizálódott, hogy ma már gótikus templomnak tartják.

A templom műtörténeti elemzését a következő számban Teleky Tihamér kutatása és diplommunkája alapján folytatjuk a Híradó III. számában.

T e l e k y Miklós

AZ ÁLMŰVÉSZET — a giccs

Napjainkban gyakran elhangzik a giccs szó, azonban sokan nem is tudják, hogy mit is fejez ki e fogalom. Vannak olyanok, akik esztétikai műveltségüknél fogva ismerik fel a giccset, nagyon sokan a fejlett jóizlésük alapján különböztetik meg az igazi műalkotást az értéktelentől, de sokszor találkozhatunk a sznobizmus legelrettentőbb példájával is.

A giccs jelentése a művészettörténeti lexikon szerint: " Művészeti alkotást olcsó eszközökkel, külsőlegesen utánzó többnyire üzleti célból készült izléstelen szobor, kép, iparművészeti tárgy, amely szentimentális vagy hamis pátoszú előadásával, édeskés színeivel igyekszik a szemlélőre hatni. Ürességét és művészietlenségét tetszetős tárgyválasztásával és formai ügyeskedéssel igyekszik leplezni. Az ellenkezője mindannak, amit a művészetben erőnek, mélységnek, lendületnek, feszültségnek, eredetiségnek nevezünk".

Szinte nap mint nap olvashatunk, hallhatunk giccses irodalmi termékekről, rózsásan végződő film - színpadi-, vagy zenei giccsekről, de talán leggyakoribb jelenség napjainkban a képzőművészeti giccs, amely elég gyakran feltűnik a piacon, a magánépületeken és a lakásokban.

A giccs bazári árú "bóvli", olyan művészeti melléktermék, amely létét a tömeges árútermelésnek köszönheti abban a társadalomban, ahol az árúház a modern idők templomának szerepét tölti be. A giccs elválaszthatatlanul kapcsolódik a művészethez; Minden művészetben van egy cseppnyi giccs - írja egy német művészettörténész - minthogy minden művészetben van egy kis adag konvencionalizmus, a közönségnek való tetszeni vágyás: kevés művész mentes ettől". A giccs örök kategória, mégis vannak virágzásai periódusai, amelyek többek között meghatározott társadalmi állapothoz, a bőség korszakához kötődnek. Ilyenkor a rossz izlés előtte jár a jónak, a magasrendű művészetet akarja utánozni, hogy esztétikai rangra tegyen szert.A giccs különös erőre kap a burzsoá társadalomban, amikor e társadalmat már a bőség

jellemzi, vagy amikor már az anyagi javak mennyisége meghaladja az igényeket, s ezért a javak viszonylag olcsóvá válnak. A giccs születése tehát társadalmi jelenség. Közvetlen előzményei a múlt század polgári gyűjtőszenvedélyében rejlenek. Azok a társadalomformáló tényezők, amelyek a polgártárságot a 19. század elején hatalomhoz juttatták, a vagyongyűjtésben csúcsosodtak ki. A polgárság versengése, sőt néha áldáz küzdelme a feudális hatalmasokkal kialakította a gyűjtőszenvedélyt. A polgári lakások megtelnek művirágokkal, jávai szőnyegekkel, legyezővel, kínai légycsapóval, festett tengeri kagylóhéjakkal, lópatkóval, lávakövekkel és így tovább. Ez a gyűjtőszenvedély a festményeket, szobrokat, műtárgyakat sem hagyja számításon kívül. Elsősorban az az érdekes, ami a polgár számára új és idegen.

Attól kezdve, hogy a polgár a hatalomban befolyásra tesz szert és a kultúréletben diktálni kezd, ez a gyűjtőszenvedély előtérbe kerül a kispolgár életében is. Hol tágabb, hol szűkebb keretek között, de a nagypolgár utánzása szellemi tevékenységének egyik alapvonásává válik. Míg a nagypolgár jegesmedvebőrökkel, ritkaságba menő pálmákkal, drága kárpittal tölti meg lakását, a kispolgárnak ezzel szemben csak üveggömbe fagyasztott havasi gyopárokra, különféle művirágokra, hímzett falvédőkre telik. Így aztán a nagypolgár nyomába szegődve immár nem ritkaságszámba menő képekkel és szobrokkal, hanem tetszetős rózsa csendéletekkel és apró csecsebecsékkel /nippekkel/ a századfordulóra megtelik a kispolgár lakása is. Az emberi korlátoltság tömör szimbólumaként ott vigyorogtak a kertekben az üveggömbök a földbe dugott színes szódásüvegek között a kertitörpék. A súlyos függönyökkel elsötétített szalonszoba falairól nem hiányozhatott az erdei naplemente, a szarvasbőgés és a gitáros cigánylány sem.

A fejlődő technika azonban egyre tágabb teret nyitott a kereskedelemnek, amely a művészeti termékek sokszorosított példányait egyre nagyobb számban és egyre olcsóbb áron tudta piacra dobni. A mai giccs olcsó öröme is annak a polgári társdalomnak a hagyatéka, amely egykori főúri gazdagságot utánnozta. A mai giccs tárgyakat azonban nem a polgári kereskedelemből, nem a piaci asztalokról, hanem legtöbbször a legfényűzőbb áruházainkból vásárolhatjuk.

A giccskérdés hátterében egy igen tág problémakör húzódik meg: ember és dolog új típusú kapcsolatának az elemzése, egy merőben új esztétika, amely a középosztály felemelkedésével s a középosztály jellemvonásait még jobban kidomborító tömegcivilizáció kibontakozásával függ össze.

A giccs kategóriájába tehát a következők sorolhatók :

1/ Azok a termékek, amelyeknek kivitelezése nem tanúskodik semmiféle művészi tehetségről vagy műgondról, szemben a népművészet eredeti és jól megmunkált alkotásaival a festészet vagy a szobrászat területén.

2/ Egy magasabb érzés átvitele profán célokat szolgáló tárgyra. A giccsnek ebben a vonatkozásban két irányzata van. Az egyik általában a "souvenir" kérdésekhez kapcsolódik, a másik a funkció eltorzulásával, a dekoráció indokolatlan előtérbe kerülésével függ össze.

S k r i b a Pál

Názov: Spravodaj
Cím: Múzeumi Híradó

Vychádza: Štvrťročne
Megjelenik: Negyedévenként

Vydáva: Žitnoostrovské múzeum
Kiadja: Csallóközi Múzeum

Vedie: Redakčná rada
Szerkeszti: Szerkesztő bizottság

Zodpovedný: Július MAG
Felelős: MAG Gyula

Náklad: 300 ks
Példányszám: 300 drb

==========

Tlač a technické redigovanie: Okresné osvetové stredisko
Zodpovedný : Karol Héger, riaditeľ OOS
Ev.č.f.bl.183- 207/77-OOS.

Ev.č.bl.838/77.

M96

ŽITNOOSTROVSKÉ MÚZEUM
CSALLÓKÖZI MÚZEUM – DUNAJSKÁ STREDA

Spravodaj múzea
Múzeumi Híradó

1977/3

T A R T A L O M

Az alistáli emlékház	1 - 2
A csallóközi fafaragó halász	3 - 4
Ünnepi szokások	5 - 7
Ismerd meg járásodat	7 - 9

O B S A H

Pamätný dom v Hroboňove	10 - 11
Žitnoostrovský rybár- drevorezbár	12 - 13
Spoznaj svoj okres	13 - 14

Ev.č.bl. 1756/77/00S.

AZ ALISTÁLI EMLÉKHÁZ

Az egyre épülő és szépülő Alistál község központjában régi kopottas deszkakerítés mögött szerény kis nádfedeles házikó áll. Kívülről szemlélve semmiben sem különbözik a századforduló szegényes, jellegzetes csallóközi házacskáitól. A házba lépve viszont annál nagyobb és kellemesebb a meglepetésünk. A múltat idéződ, emlékeinket enyészettől mentő szorgos kezek ugyanis ebben a házban rendezték be a községből összegyűjtött használati tárgyakból és egyéb dokumentumokból a falu e m l é k h á z á t .

A gyűjtőmunka kezdetben ösztönös volt, hangsúlyozta É C S I Ilona elvtársnő a helyi kilencéves alapiskola igazgatója. Az emberek - főleg az idősebbek - egy-egy régi használati tárgyát általában azért őrizgették lakásaikban, vagy a padlásokon, mert hozzátartozóiktól örökölték, vagy valamilyen kedves emlék fűződött hozzá. Természetesen legtöbbször nem tudatosították a régi tárgyakban rejlő értékeket, a tárgy a múltat idéző és egyben jelent becsülő küldetését, szerepét. Ezt a szemléletmódot változtatta meg az emlékszobák megalakításáról és a munkásmozgalmi hagyományok felkutatásáról, összegyűjtéséről szóló járási pártkonferencia határozata.

A sok fáradtsággal járó tudatos gyűjtőmunkát az iskola két lelkes pedagógusa Kosár Éva és Érsek Irén szervezte nagy lelkesedéssel. Minden dicséretet megérdemelnek, mert a honismeti kör vezetőiként a 25 lelkes kisdiákkal csodálatosan szép és értékes gyűjteményt varázsoltak össze. Ahogyan gyűlt az anyag úgy növekedett az elhelyezéssel járó gond is. Egy - kettőre szűknek bizonyultak az iskola által rendelkezésre bocsájtott szekrények s komolyabb, végleges elhelyezésről kellett gondoskodni. Ezt a problémát a helyi nemzeti bizottság oldotta meg a N é m e t h Gyula-féle ház megvásárlásával. A ház négy helyiségből áll: pitvar, földes szoba, előszoba és az első szoba.

A legrégibb része a lakásnak a kürtős, vályogtűzhelyes, beépített kemencés pitvar. A helyiségben sok-sok használattól megkopott háztartási eszközök a régmúltat idézik.

A pitvarból az eredeti bútorokkal berendezett földes szobába jutunk. A mestergerendán 1848 É ÁJ bevésést láthatjuk. Bútorzata: sifon /szekrény/, karosszék, vetett ágy, bölcső, falitükör, rokka és petróleum lámpa. A szobából a harmadik helyiségbe jutunk, amely előszobaként is használatos, s ahol az iskola jó munkáját fémjelző oklevelek, kitüntetések sorakoznak, valamint a tanulók legsikerültebb kézimunkáit és az emlékkönyvet találhatjuk. Innen a negyedik helyiségbe az első szobába lépünk, melynek mind a négy fala egy-egy helytörténeti témakört szemléltet.

Az első falon a falu múltját és szegénységét szemléltető nádfedeles viskók fényképei, továbbá czéhlevél 1873-ból, obsitlevél 1888-ból és Németh Károly névre kiállított cselédkönyv 1905-ből láthatók. Majd azok nevei, fényképei és dokumentumai láthatók a következő falon, a-

kik a keserű cselédsors megszüntetéséért a tisztességesebb és jobb életért küzdöttek, - a párt alapító tagjai: id. Hodossy Benő
id. Bulla Lajos és
Bartalos Miklós.

Ezt követően meggyőző dokumentumok igazolják, hogy pártunk érdemes tagjainak a harca - - melyet a vörös zászló alatt vívtak - nem volt hiábavaló. Ugyanis a község fejlődését láthatjuk 1945 óta, mely következtében szinte a felismerhetetlenségig megváltozott a falu arculata. A negyedik falon a - falu fejlődését meghatározó és biztosító üzem - az EFSz eredményeit szemléltető képek és grafikonok láthatók. Hosszú, küzdelmes út vezetett az első belépési nyilatkozattól a mai szép eredményekhez. Az alapító tagok Gyurics Márton, Gyurics György, Rásó Lajos bátran merték vállalni a közös gazdálkodás elindulásával járó nehézségeket.

Külön kell megemlíteni az 1922-ből származó és Hodossy Benő elvtrás által az emlékháznak ajándékozott vörös zászlót, melyet különös tisztelettel és jogos büszkeséggel őriznek.

Az emlékházat az alistáliak sajátjuknak tartják s minden polgár megfordult már itt. Az iskola tanulói is gyakran felkeresik az emlékházat tanítási órákat és különböző pionírfoglalkozásokat tartanak benne. A gondos szervezők jóvoltából a környező iskolák tanulói is ellátogatnak Alistálba.

A jövőben elsősroban az emlékház udvarának és környezetének az elrendezését szeretnék megoldani. Az udvaron gémeskút felállításával akarják még hitelesebbé tenni a környezetet. A ház mögötti kertben pedig fészer épitését tervezik, hogy megoldhassák a nagyobb mezőgazdasági szerszámok elhelyezésének és kiállításának a kérdését is.

Az alistáli emlékház létrehozóinak magyománytisztelete és a munkásmozgalom iránti hűsége a biztosíték arra, hogy a kitűzött célokat - mindanyiunk örömére - maradéktalanul meg is valósítják.

M a g Gyula

A CSALLÓKÖZI FAFARAGÓ HALÁSZ

A magyarság egyik legősibb foglalkozása már a honfoglalás előtti őshazánkban is a halászat volt, amely megelőzött minden más tevékenységet. Akkor ez volt a legkönnyebb megélhetési mód, ezért az uráli ugor hazában, a hideg erdő övében főként csak ezzel foglalkoztak, de vándorlásaik során is megőrizték valamit a halászat ősi hagyományiból és készségeiből, mert ezek a hagyományok nemzedékek hosszú során át törvényszerűen tovább éltek valamilyen formában. Később, a török-tatár népekkel való érintkezés idején már sokat változtak, de a vízben, halban és vadban gazdag Kárpát- medence elfoglalása után ismét a régi formájában éledt újjá a magyarság halászó készsége. A magyar vizek dúsak voltak halfélékben, ezt egy középkori mondás is bizonyítja, amely szerint folyamainkban csak az egyik fele víz, a másik - hal.

Szinte természetes, hogy az őshazákhoz leginkább hasonló Csallóköz is gazdag volt e halászati tradíciókban. A méltóságosan hömpölygő Duna, a szigetet elborító vizek sokasága, a Duna-ágak szinte öntötték az ízletes halakat, s a természet adta gazdag lehetőségek a Csallóköz népét is kitűnő halászokká avatták. Az aranymosás mellett hosszú ideig ez volt a fő foglalkozási ág, s még ma is találhatunk néhány Duna melléki faluban ilyen emlékeket. A hajdani híres halászok két központja a Csallóköz Komárom városa és Somorja voltak. Számtalan oklevél, írás bizonyítja azokat a privilégiumokat, amelyekkel a csallóközi halászok rendelkeztek,. Népes halászdinasztiák alakultak ki, s nemzedékről nemzedékre örökítették ezt a mesterséget.

A Csallóközben azt tartották, hogy "a halászélélet a gyöngy-élet". Nem kellett ahhoz tudomány, csak jó víz és sok dohány. Ha ez mebvolt, mindene volt a halásznak, aki többnyire csendes, elhagyott helyeken, ligetekben, füzesekben ütötte fel a tanyáját, s ott egyedüli mulatsága az volt, hogy gyönyörködött a csallóközi táj szépségeiben. E magány, csend és fenséges nyugalom formálta a magyar halász jellemét is. Nagyszerű megfigyelővé fejlődött, s mert sokat volt egyedül, ritkán hallott emberszót, keveset beszélt, inkább csak az eszét használta. A független szabad élet őszintévé tette. Mindig szabad emebr volt, nem volt soha szolgája, de ő sem szolgált senkit. Herman Ottó szerint "igazi magyar halász az. aki ősi szerszámmal, ősi módon, patriarchális összeállásban, tehát ősi bokorban+, kötésben+ vagy felekezetben+ űzi mesterségét, s megbizonyíthatólag soha céhes és jobbágy nem volt".

Ilyen halászemberek éltek a Csallóközben is. A dunavajkai és doborgazi Khín család évszázadok óta űzte a halászmesterséget, s őrizte a halászhagyományokat. Ők voltak a Csallóközben az ősi forma utolsó mohikánjai. De még a század elején is csaknem minden Duna melléki faluban éltek ilyen halászok, ma már azonban kipusztult, eltűnt ez a jellegzetes dunai alak.

A Khín család egyik tagja, a jókai születésű Tápéi Miklós is ilyen utolsó képviselője volt a csallóközi halászatnak. Igen érdekes egyéniség, olyan ezermesterféle, aki kertészkedéssel, halászattal, vadászattal foglalkozott, de molnárkodott is. Mintha az ősmagyarok vándorlási ösztönét örökölte volna, nem tudott sokáig egy helyen megmaradni. Becsavarogta az akko-

ri Magyarországot széltében-hosszában. Vándorútján éles szemmel figyelte az embereket, a tájat, s az így szerzett tapasztalatokat később művészi módon érvényesítette. Szívesen festegetett, rajzolt. Amikor megunta a kóborló életet, hazatért a Csallóközbe, és Doborgazon telepedett le. Még néhány évvel ezelőtt állt a Nagy Péter tulajdonában lévő ház, amelynek egyik szobájában álmodozott Tápéi. Szobája falát "telepingálta" különböző népi figurákkal, de festett minták után is. Ilyen minta után készült a két tigrist ábrázoló falrészlet, amely sajnos, a ház átalakításakor megsemmisült. Tápéi művészi hajlamait autodidaktikus módon fejlesztette. Sokszor hónapokig bújta a különböző múzeumokat, képtárakat, s éles észjárásával, kitűnő felfogóképességével hamar elraktározta a látottakat. Ahogy beszélték, igen különcködő ember volt. Soha - még télvíz idején sem - viselt felső kabátot, s februárban megfürdött a jeges Dunában mondván, hogy a reumáját gyógyítja. A 30-as évek közepén halt meg a régi csallóközi halászmesterség utolsó igazi képviselője. Faragványai, alkotásai igen értékes darabjai a Csallóközi Múzeumnak.

M a r c z e l l B é l a

+ bokor = az egy szerszámhoz tartozó halászok szövetkezete
+ kötés = a jég alatt való halászatnál a hálónak a kötőléken való kihúzása
+ felekezet = azonos a bokor jelentésével /Balatoni halászat/.

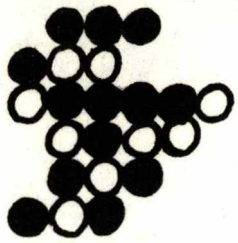

ÜNNEPI SZOKÁSOK

A néprajzi értelmű szokás nem puszta megszokás, hanem hagyományos alakú, hagyományos cselekedet amelynek alkalmakhoz igazodó sajátos jelentése, jelentéstartalma, célja van s alakjában többé kevésbé szertartásos annál inkább, minél ünnepibb az alkalom, amelyen megje-lenik vagy amelynek nem is kisérője, hanem éppen kifejezője, /Viski Károly/.

Szokásaink vagy ünnepi szokáscsoportjaink, amelyeknek nagy része való vagy vélt gyakorlati, jogi, társadalmi vagy gazdasági illetve kultikus tartalmat őriztek a népéletre annyira jellemző eszközökkel; a dallal, zenével, tánccal, mozdulattal, szöveggel vagy egyéb eszközökkel vannak megszépítve, hogy a cselekményt vagy szertartást a népi közizlés szerint mind a szereplők, mind a nézők önmagukénak, egyéni vagy társadalmi életük részének tekintsék. Ez a népi közizlés határozza meg azokat a jeleket is amelyek nemzeti illetve magyar népi jellegüket kidomborítják és a közelebbi vagy távolabbi idegen népi egységektől megkülönböztetik. Ezek a megkülönböztető jegyek csak akkor lesznek megközelítően teljesek, ha nemcsak a szokás száraz tényét hanem az azzal kapcsolatos hiedelmet, szokást, zenét, táncot, szöveget, mozdulatot és egyéb velejáró jelenségetis vizsgálat alá vesszük.

Csallóköz népszokásai közül csak azokat vizsgáljuk amelyek a naptári év téli, tavaszi, nyári ünnepeihez, alkalmaihoz kapcsolódnak: ezek közül is csak azokat, amelyeknek a hiedelmeken kívül egyéb dramatikus, költői, zenei, mozdulatformái részük is van, volt vagy lehetett, amelyeket tehát az ősi gyakorlat szerint drámai jellegű szokások maradványainak tekinthetünk. Ezek szerint a felosztásuk a következő:

I. TÉLI ÜNNEPKÖR

1. András napja
2. Miklós napja
3. Luca napja
4. Karácsony
5. Vizkereszt
6. Balázs és Gergely napja
7. Farsang

II. TAVASZI ÜNNEPKÖR

1. Virágvasárnap
2. Nagyhét
3. Május első vasárnapja

III. NYÁRI ÜNNEPKÖR

1. János napja
2. Szakajtóégetés

A naptári év hagyományos ünnepi szokásai közül szertartásos cselekményeivel hiedelmeivel

és zenéjével együtt kiemelkedik a nyári napforduló szentiváni tűzgyújtása, amely János napján /június 24./ a népélet legdíszesebb ősi szertartásait őrzi. A tűzgyújtásnak ma már csak az emléke él mert a hagyomány továbbélésének fonala a múlt század utolsó éveiben és a világháború előtti években megszakadt.

A csallóközi Egyházgellén, amikor jól besötétedett Iván estéjén a legények kocsit húztak a falun végig. Megálltak minden ház előtt s a következőket kiabálták:

Rözsét, rözsét,
Adjanak rözsét,
Ha nem adnak rözsét,
Elvisszük a tökét.

A legények minden háznál kaptak rözsét vagy ölfahasábot. Sok helyen ezt már előre kitették a kapuba vagy az utcai ajtóba. Mikor a kocsi megtelt, a község szélére a keresztútra mentek, ahol a tüzet rakták. A rözsét gúla alakba állitották, közepibe tették a régi "molfát" /májfát/ szalagokkal tetejébe borítót helyeztek, amely szalmával volt megtömve. A máglyára ráhelyezték az elmúlt évi aratókoszorút is majd egy leány háromszor körüljárva meglocsolta a máglyát vízzel, /megszentelte/. Ezután egy legény égő szalmafáklyával háromszor körülszaladta a máglyát és lángra lobbantotta. A tüzet körülvette a falu népe: férfiak, öregek, asszonyok, menyecskék, leányok, legények és gyerekek. A tűz mellett közismert dalokat énekeltek, ami eszükbe jutott. Néha párosító dalokat is énekeltek. Szent Iván énekét csak hírből ismerik. Mikor a máglya lohadni kezdett a legények átugrálták. A máglyagyújtó legény a leányokat bíztatta az ugrásra: Van-e itt szűz lány? ugorja át a tüzet. A tűz elhamvadása után hazamentek. A máglya szenéből vittek haza, másnap azzal gyújtottak be. Az igézés ellen használt szótlan víz és ezzel a szénnel készült. A tüzet azért gyújtották,"hogy el ne verje a jég a határt és jó termés legyen".

Etre-Karcsán amikor elhangzott az esti harangszó Iván estéjén a legények az utcán kiabáltak:

Oh, oh, oh, mi van eladó?
Rossz borítót, kosarat.

Ezzel a liabálással szedték össze a rossz kosarakat, nádat, kórót, rözsét, amit a határdombhoz a keresztúthoz vittek. Egy idősebb legény vízbe mártott fűzfagallyal "megszentelte" a tüz helyét, majd egy másik meggyújtotta a tüzet. Egy ideig csendesen szemlélték, majd egy legény beszédet mondott: "Aki befúllad a Dunába annak lelke a pokolé. Ako meghal nem jön többé vissza. Jó termésünk legyen!" Ezután következett a temetés. Egy legény a circum dederunt.ból néhány értelmetlen szót mondott amivel a temetés véget is ért. Majd amikor a tűz lelohadt, mezítlábas gyerekek és legények ugrálták, szaladgáltak át rajta. Ez után hazamentek.

Göncöl- Mórocz- és Pinke-Karcsán szintén keresztútra rakták a tüzet, minden esztendőben más világtáj felé. Azt mondták, hogy a tűz, jégverés és sáskajárás ellen használ, de csak akkor, ha egy szűzlány beszentelte. A tüzből szenet vittek haza s ha zivatar támadt, ezzel gyújtottak tüzet, hogy a házat és a falut elkerülje a veszedelem.

Vajkán a század elején gyújtottak utoljára tüzet. Amikor szokásban volt még a tűzgyújtás Szent Iván virágjából /varfünek is nevezik, apró kék virágja van/ kis koszorút kötöttek s

azokat a tűzbe vetették. A tűznél a vasfüvet, promencli füvet, /fodormenta/ és tisztesfüvet füstöltek. Ebből teát főztek annak akinek mellfájása volt. Az elégett szentiván virág hamujából azért vittek haza, hogy aki éjjel jár, magával vihesse, hogy el ne tévedjen és a boszorkányok meg ne ronthassák. A tűzbe aszalt kötött és almát is vetettek és aki abból evett nem betegedett meg.

Dobrgazon is a század elején hagyták el a szokást a szolgabíró tilalmára. A tüzet a határba gyújtották, hogy a "köd ne ártson a gabonának és a jég ne verje el a vetést". A tüzet a temető közelében rakták.

Nádasdon, ahol a tüzet 1926-ban gyújtottak utoljára azt tartották, hogy ameddig ellátszik a tűz azon a területen jó lesz a termés és a jég nem veri el a határt. Amíg a tűz teljesen el nem hamvadt a legények őrizték nehogy a boszorkányok elvihessék.

A nyári napforduló szentiváni tűzgyújtásának szokásait az északi szlávoknál; szlovákoknál, cseheknél és morváknál szintén megtalálhatjuk. A csallóközi szokások Iván napjához kapcsolódtak a szakajtóégetés pedig időszerű, illetve alkalomszerű, asszerint, hogy a májusi és júniusi hónapok szárazak-e vagy esősek. Ha tartós szárazság volt a szentiváni tűzgyújtást ismételték még köznapokon is.

A tűzugrás magyarázata az, hogy valami bajtól óvja meg az ugrálót vagy éppen a tűznél jelenlévőt illetve tűzgyújtót. Tehát a tűzgyújtás,megtartója lehetett azoknak a hiedelmeknek amelyek elsősorban a kárt okozó rossz szellemek ellen irányultak, akik nemcsak a gazdasági életben /fagykárok/ hanem az ember testi épségében egészségében is kárt tehettek.

Bors Éva

ISMERD MEG JÁRÁSODAT
-TÁJÉKOZTATÓ MÁSODIK RÉSZE-

A Múzeumi Híradó 1977 2. számában Dunaszerdahely, Várkony, Bős, Királyfiakarcsa, Lúcs, Lég, Csallóközcsütörtök helységek történelmi nevezetességeivel ismerkedtünk meg. A tájékoztatót azzal az igérettel zártuk, hogy a híradó 3. számában bővebb tájékoztatót adunk a csütörtöki román stílusú templomról és Felső-Csallóköz nevezetesebb községeiről is közlünk rövid leírást.

A csütörtöki templom történetével, multjával, keletkezésével sokat foglalkoztak, de a kutatások eredményei nagyon eltérőek, sőt egyes esetekben ellentmondásosak. A történészek, és műtörténészek közül behatóan foglalkozott a templom keletkezésével Ipolyi Arnold, Dr. Varga László, Dr. Lux Géza, Václav Mencel. Teleky Tihamér diplomájának feldolgozásakor, pedig a viharvert köveket vette lencsevégre és ezen keresztül próbálta az átépítés okát megfejteni.

A templomot a feltevések szerint a XIII, század első felében építették eredeti román stílusban, de az átépítés folyamán annyira gótizálódott, hogy ma inkább gótikus templomnak tart-

ják. A hozzáértő szem az első pillanatra felfedezi a román stílus jellegzetes vonásait. Ma még mindig eléggé homályos a templom keletkezésének eredeti időpontja és a többszöri átépítés oka és körülménye.

Václav Mencel cseh történész azt állítja, hogy egy pogány kőtemplom romjaira épült fel az eredeti templom.

A legújabb kutatások, fényképdokumentumok, belső és külső mérések alapján készült rekonstrukciós rajzok bizonyos mértékben cáfolják az előző állításokat. Tény az, hogy a templom a baloldali toronnyal együtt elpusztult. A leomlás okát keresve számba lehet venni a tatárjárás alkalmával történt pusztításokat. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni az árvizek alkalmával történt pusztításokat és süllyedéseket. A templom körül ma 1,20 m-es töltés van. Az eredeti bejárat a kettős torony felőli oldalon volt. A jobb oldali torony /román ablakkal/ magán viseli az eredeti stílus jegyeit. A bal oldali torony, amelyiken már a toronyóra is látható, sokkal későbbi eredetű. Ebben az időben építették hozzá a szükségtámpilléreket, amelyek naív, nem szakavatott mesterek munkái. Szabad szemmel is észrevehető, hogy a bal oldali torony 70 cm-rel szélesebb az eredetinél.

A régi portálénak, csak mintegy méternyi része van kint a földből, mégis fellelhetjük a román stílusra jellemző kiképzéseket és levelesdíszítéseket. A megsüllyedt templom bejárata használhatatlanná vált, ezért 1285-ben a keleti oldalon kaput nyitottak és az eredeti főbejáratot befalazták. Ezt igazolja a keleti bejárat áthidalásán található évszám.

A második jelentősebb átépítés 1480-ban történt és ebben az időben kapta a templom a mai gótikus jellegét. Az okiratot az esztergomi prímási levéltárban "Vizitátiones Canonicea" sorozat XXXVIII. száma azt igazolja, hogy a csütörtöki templomnak prépostja és hat kanonokja volt. A plébánia kertjében terméskőből épített temetkezési és keresztelő kápolna volt, ú.n. rotunda, amelyet 1780-ban bontottak le.

Felső-Csallóköz községei közül érdemes megtekinteni Gombát /Hubice/ mint régi települést. Az okiratok először 1301-ben említik. Érdemes megtekinteni a négy toronnyal megerősített volt várkastélyt, amelyet 1830-ban klasszicista stílusban építettek át. 1666-ban Szelepcsényi érsek építette az első csallóközi posztógyárat, holland mintára.

Utunkat folytatva érdemes megtekinteni a kismagyari kastélyt, amelyet a XIX. században romantista stílusban építettek át. Az utolsó tulajdonosa Pálffy Béláné volt. A kastély körül rendezett és botanikai szempontból is értékes parkot találunk. Jelenleg a kastély az Iskolaügyi Minisztérium tulajdona és ebben az épületben a külföldi diákok nyelvi iskolája van elhelyezve.

Kismagyar község nevét az idők folyamán több változatban említik. 1298-ból származó okirat Marchamagyar néven említi, 1678-ban Felsewmagyar, majd Magyarka és Kismagyar. Ma a község összeépült Tonkházával, egyesült Illésházával és Bélvatával s a Nový Život /Újélet/ nevet kapta.

Érdemes megemlíteni az iskola mellett működő forradalmi emlékszobát, ahol a párt alapító tagjainak értékes dokumentumait tekinthetjük meg, valamint más helytörténeti érdekességet.

Tonkháza és Illésháza szintén régi település. Az illésházi révészről sok monda és szájhagyomány maradt fenn. Tallós Prohászka István Somorja szülötte sorozatban jelenítette

meg az egyes mondákat.

Visszatérve Somorja felé kis kitérővel hasznos megtekinteni a csákányi barok kastélyt, amelyet 1712-ben építettek át. Ma az épületben gyermekotthon van elhelyezve, ahol a gyermekek szép környezetben élhetnek.

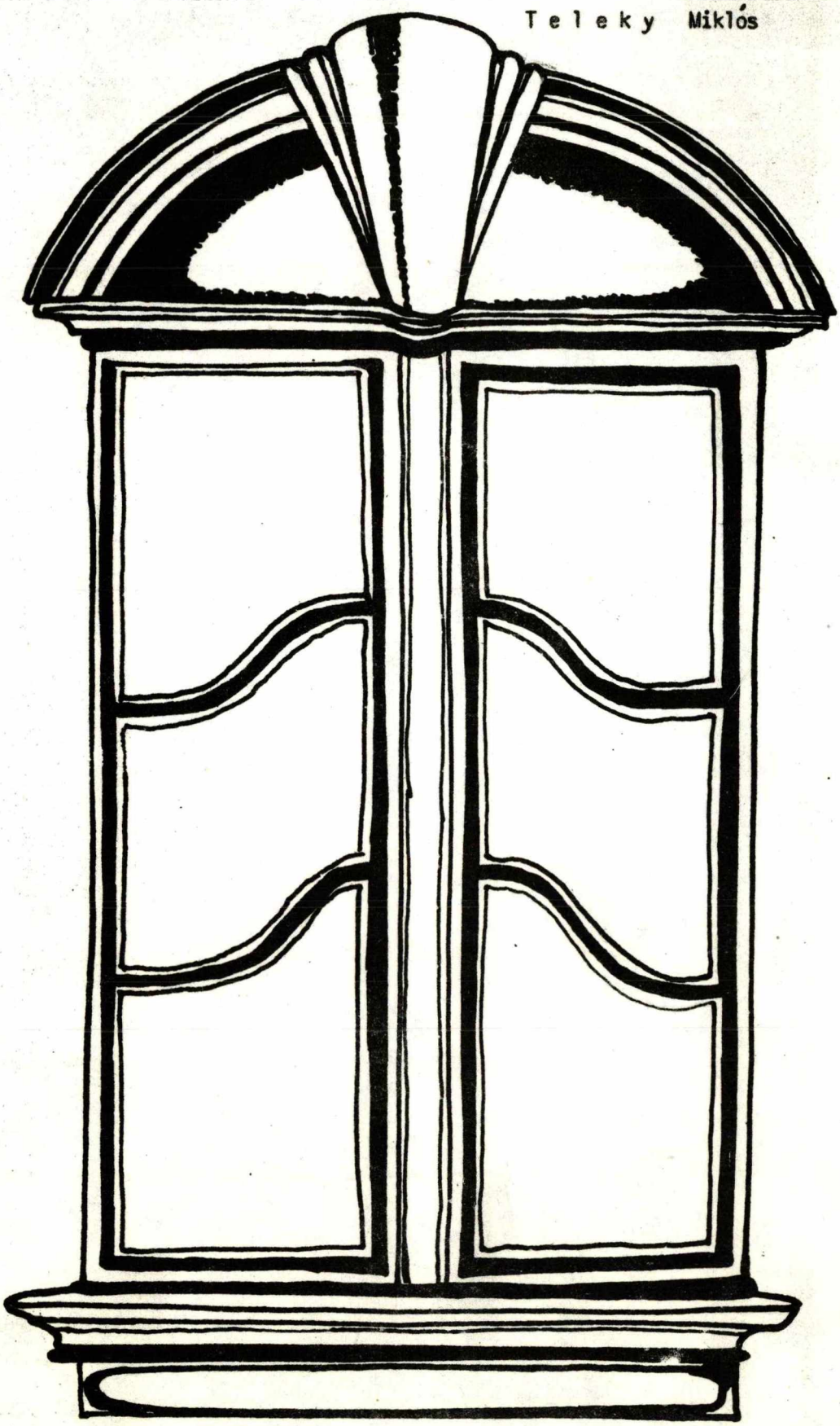

T e l e k y Miklós

PAMÄTNÝ DOM V HROBOŇOVE

Uprostred narastajúcej a čoraz krajšej obce Hroboňova, za starým, dreveným plotom stojí malý domček s trstinovou strechou. Zvonku sa v ničom nelíši od typických žitnoostrovckých domčekov na začiatku nášho storočia. Po vstupe doň však čaká nás veľké prekvapenie. Šikovné ruky ľudí, ktorí si ctia pamiatku minulosti a túžia zachrániť čo sa len dá pre budúce pokolenie, zriadili tu pamätný dom svojej obce. Zozbierali rôzne dokumenty a úžitkové predmety, týkajúce sa minulosti obce.

Zberateľská práca zo začiatku bola inštiktívna - povedala nám na úvod riaditeľka miestnej ZDŠ, súdružka ILONA ÉCSIOVÁ. Ľudia - hlavne tí starší - akosi sa nemohli rozlúčiť s tým -ktorým predmetom, ktorý si schovávali na povale alebo v byte len čiste z úcty k zdedeným rodinným predmetom. Samozrejme, že si neuvedomovali skrytú cenu v týchto predmetoch, ktoré sú pamiatkami minulosti.

Tento ich názor zmenila okresná konferencia KSS, ktorá vo svojom závere uložila nášmu obyvateľstvu zriaďovanie pamätných izieb a zaxhovávanie tradícií robotníckeho hnutia.

Ťažkú a namáhavú zberateľskú činnosť riadili dve oduševnené učiteľky miestnej ZDŠ, Eva KOSÁROVÁ a Irena ÉRSEKOVÁ. Svojimi 25 žiakmi nazbierali ozaj úctyhodné množstvo pamätihodností v rámci vlastivedného krúžku. Ako sa zbieral materiál, nastali problémy s jeho umiestnením. Nestačili už školské skrine. Bolo treda nájsť tým veciam väčší priestor. Tento problém napokon vyriešil MNV, ktorý odkúpil spomínaný domček. Tento domček saskladá zo štyroch častí: z pitvora, pozemnej izby, predizby a z izby. Najstaršou časťou domku je v pitvore zabudovaná hlinená pec s dymníkom, tu sa nachádza aj veľmi veľa ošarpaných, minulosť sprítomňujúcich predmetov.

Z pitvora sa dostaneme do zariadenej izby. Na drevenom strope vidieť vyryté písmená E ÁJ 1848. Zariadenie sa skladá zo sifonu /skriňa/, z kresla, zo ustlanej postele, kolísky, nástenného zrkadla, kolovrátka a petrolejovej lampy. Z izby sa dostaneme do tretej miestnosti, ktorá sa používala ako predná izba. Tu sú vystavené rôzne dokumenty, vyznamenania a taktiež sú tu vystavené ručné práce žiakov i pamätná izba. Z tejto miestnosti sa dostaneme do prvej izby, v ktorej na všetkých štyroch stenách je zobrazený istý tematický okruh zo života tunajších ľudí. Na prvej stene visia fotografie, dokumentajúce niekdajšiu chudobnú obec, pozostávajúcich z trstených budov, ďalej firemná listina z roku 1873, obsitový list z r. 1888 a na meno Károly Németh vystavená služobná kniha z r. 1905. Potom sú tu fotografie a dokumenty o tých ľuďoch, ktorí sa neuspokojili s biedou služobníctva, ktorí bojovali za krajší život jednoduchého roľníka a boli zakladajúcimi členmi strany: st. BENŐ HODOSSY, st. LAJOS BALLA a MIKLÓS BARTALOS.

Ďalej je dokumentovaný vývoj obce od roku 1945. Takmer na nespoznanie sa premenila jej tvár.

Na poslednej stene sú zobrazené a dokumentované doasihnuté výsledky miestneho JRD. Dlhá a ťažká cesta viedla od začiatkov až po dnešné pekné výsledky. Zakladajúcimi členmi boli GYURICS MÁRTON, GYURICS GYÖRGY, RÁSÓ LAJOS, ktorí sa smelo pustili do spoločného hospodárenia, premáhajúc pri tom všetky ťažkosti.

Treba zvlášť vyzdvihnúť Červenú zástavu, ktorú pamätný dom dostal od Benő Hodossyho, pochádzajúca z roku 1922.

Hroboňovčania považujú tento dom za svoj a už všetci ho boli navštíviť a prezreli si ho. Aj žiaci ho často navštevujú. Vďaka starostlivosti tunajších učiteľov, dostanú sa sem aj žiaci z okolitých obcí.

V budúcnosti bude potrebné dokončiť okolie pamätného domu,dvor, kde by chceli postaviť váhadlovú studňu a tak ešte viac zblížiť niekdajší dvor. V zadnej časti dvora postavia kôlňu, v ktorej budú uložené väčšie predmety, napríklad kože, poľnohospodárske náradia atď.

Realizátori pamätného domu v Hroboňove dokázali svoju oddanosť k tradíciam nášho ľudu a robotníckeho hnutia s tým, že svoje predsavzatia - na radosť náš všetkých - bezodkladne splnili.

Mag Július

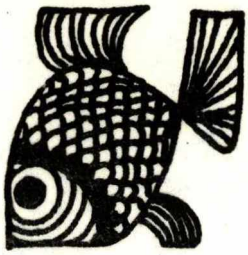

ŽITNOOSTROVSKÝ RYBÁR – DREVOREZBÁR

Jedným z najstarších remesiel maďarského národa už za čias príchodu Maďarov do Európy bolo rybárstvo. Vtedy znamenalo najjednoduchší spôsob obživy, preto v dome uralského Ugora najviac sa venovali tomuto remeslu. Ale aj pri kočovaní si ponechali veľa z tejto tradície, lebo táto počas stáročia zákonite existovala v dajakej podobe. Neskôr, pri vpáde Tatárov a Turkov nastalo veľa zmien v tejto tradícii. Avšak po obsadení Karpatskej kotliny, ktorá mala hojnosť vody, rýb i zverí, rybárska tradícia znovu ožila a tým aj šikovnosť jej majstrov. Podľa stredovekého porekadla rieky Maďarov sa skladali z vody a z rýb.

Samozrejme, aj na Žitnom ostrove prevládala rybárska tradícia. Dôstojne tečúco Dunaj, jeho tisíce ramien priam "sypali" zo seba ryby a tak toto prírodné bohatstvo prinútilo Žitnoostrovčanov zaoberať sa týmto remeslom. Popri ryžovaní zlata stalo sa rybárstvo najdôležitým remeslom, o čom svedčia pamiatky ešte i dnes, nachádzajúce sa v niektorých obciach Žitného ostrova. Rybárske centrá Žitného ostrova kedysi boli najmä v Komárne a v Šamoríne. Nespočetné množstvo dokladov, písomností svedčí o privilégiách, s ktorými žitnoostrovskí rybári disponovali. Vytvorili sa aj rybárske dynastie, ktoré cez mnohé pokolenia prenášali toto remeslo.

Na Žitnom ostrove považovali rybársky život za perlistý. Nebolo rybárom treba k tomu viac, iba dobrej vody a dostatok rabaku. Ak mal rybár z oboch dosť, mal vlastne všetko. Utiahol sa do tichých kútov ramien, do trávnatých porastov a tam sa kochal v kráse okolitej prírody. Táto samota, ticho a kľud formovali aj povahu maďarského rybára. Veľmi dobre vedel všetko spozorovať, a preto, že bol večne sám a málokedy počul ľudské slovo, i on málo prehovoril, vedel lepšie premýšľať. Voľný, nezávislý život ho primäl k poctivosti. Vždy bol slobodný človek, nemal nikdy sluhu, takže ani on neobsluhoval nikoho.

Takíto rybári žili na Žitnom ostrove. Rodina Khínova z Dobrohošte a Vojky nad Dunajom cez stáročia sa venovala tomuto remeslu a zachovávala jeho tradície. Oni boli na Žitnom ostrove poslední mohykáni tohto remesla. Ešte aj na začiatku nášho storočia žili v podunajských obciach takíto rybári. Žiaľ dnes ich už považujeme za vymretých. Zmizla táto typická postava Podunajska.

Jedným z posledných predstaviteľov rybárskych majstrov bol aj MIKLÓS TÁPÉI, rodák z Jelky, člen rodu Khínovcov. Je to zaujímavá postava minulosti. Bol záhradníkom, rybárom, poľovníkom, ale aj mlynárčil. Proste takým vševeďúcim majstrom. Akoby zdedil po svojich predkov túžbu stále ísť za novým, nikde nepostáť. Takto prevandroval celé Maďarsko. Na svojich potulkách pozoroval ľudí a kraje, získaval skúsenosti, z ktorých potom čerpal pre svoje umelecké pohnútky. Veľmi rád maľoval a kreslil. Keď sa mu zunovalo vandrovanie, vrátil sa na Žitný ostrov a usadil sa v Dobrohošti. Ešte pred niekoľkými rokmi vlastnil jeho dom istý Peter Nagy. V jednej z jeho izieb sníval Tápéi. Steny pomaľboval s rôznymi ľudovými figurami,

ornamentmi. Takto vznikla aj kresba, zobrazujúca dvoch tigrov, ktorá sa žiaľ poškodila po prestavbe domu. Tápéi svoje umelecké vlohy sám povznášal na vyššiu úroveň. Často celé mesiace pobýval v múzeách, galériách, a všetko si všímal, zo všetkého sa učil. Ako o ňom povrávalo, bol to zvláštny človek. Nikdy, dokonca ani v zime nenosil kabát, a vo februári sa vždy okúpal v ľadovej vode Dunaja, hovoriac, že si lieči reumu. Zomrel uprostred 30-tych rokov. Bol to posledný predstaviteľ starodávneho rybárskeho remesla. Jeho rezbárske diela sú vzácnymi exponátmi Žitnoostrovského múzea.

M a r c z e l l Béla

SPOZNAJ SVOJ OKRES
(DRUHÁ ČASŤ)

V 2. čísle Spravodaja múzea z tohto roku prešli sme Dunajskú Stredu, Vrakúň, Gabčíkovo, Kráľovičové Kračany, Lúč, Lehnice, Štvrtok na Ostrove a oboznámili sme sa s ich pamätihodnosťami. V závere článku sľúbili sme, že v najbližšom čísle vás oboznámime s románskym kostolom vo Štvrtku na Ostrove a ďalšími významnými obcami v hornej časti Žitného ostrova.

Podľa rôznych výskumov kostol postavili v prvej polovici 13. storočia pôvodne v román-

skom slohu, ale časom sa prestaval do dotického štýlu. Skúsené oko však na prvý pohľad spozná typické črty románskeho slohu na tejto budove. Ešte stále sú dohady okolo pôvodu tohto kostola a okolo príčin jeho viacerých prebudovaní. Český historik Václav Mencel tvrdí, že pôvodne kostol vybudovali na zrúcaninách pohanského kamenného kostola.

Najnovšie výskumy, fotodokumenty na základe vnútorných a vonkajších meraní pripravených rekonštrukčných kresieb v značnej miere vyvracajú toto tvrdenie. Dokázané je, že kostol aj s ľavou vežou bol zničený. Možno počas vpádu tatárskych vojsk. Ale príčinou jeho skazy boli aj viaceré pôvodne a jeho stále klesanie. Okolo kostola nachádza sa ešte i dnes 120 cm nános. Veža na pravej strane v románskom slohu stavaným oknom naznačuje svoj prapôvod. Ľavá veža, na ktorej sú aj hodiny, je oveľa neskoršieho pôvodu. V tomto období pribudovali k nemu pomocné piliere, ktoré stavali zrejme naivní, neodborní majstri. Aj s voľným okom zbadať na tejto veži, že od pôvodnej je širšia o 70 cm-ov.

I keď niekdajší portál romanského slohu s listnatými ozdobami. Ponorený portál do zeme, bolo nepoužívateľný a preto v r. 1285 na východnej strane otvorili bránu a pôvodný hlavný vchod bol zamurovaný. Toto dokazuje letopočet, vyrytý nad vchodom východnej brány.

Druhá významnejšia prestavba kostola sa uskutočnila v r. 1480. V tomto období dostal kostol gotický výzor. Toto dokazuje aj uchovaný spis v ostrihomskej primátorskej knižnici pod názvom "Vizitátiones Canonicca", ktorého XXXVIII. hlava potvrdzuje, že štvrtocký kostol mal svojho prepošta a šiestich kanonierov. Vo farskej záhrade bola aj kaplnka pre bohoslužby i pohreby, ktorú v roku 1780 zbúrali.

Z horného Žitného ostrova pozornosť si zasluhuje najmä obec Hubice, ako veľmi staré osadenstvo. Podľa kroník jej meno bolo spomenuté už v roku 1301. Vzácnou pamiatkou je so štyrmi vežami upevnený niekdajší kaštiel, prebudovaný do klasicistického štýlu v r. 1830. V roku 1666 arcipiskup Szelepcsényi dal postaviť na holandský príklad prvý závod na Žitnom ostrove na výrobu súkna.

Pokračujúc v našom putovaní nevyhnutné je prezrieť si kaštiel v Tonkoviciach /bývalom Malom Mágeri/, ktorý bol v 19. storočí prestavaný do romantického slohu. Poslednou majiteľkou tohto kaštiela bola grófka Pálffyová, manželka Bélu Pálffayho. Okolo kaštiela sa rozprestiera botanicky veľmi zaujímavý park. Toho času kaštiel patrí Ministerstvu školstva SSR a je v ňom umiestnená jazyková škola pre cudzích študentov.

Malý Máger je počas dejín spomenutý pod rôznymi názvami. V roku 1289 sa spomína ako obec Marchamagyar, v roku 1678 už Felsewmagyar, neskôr Magyarka a Kismagyar. Dnes sa obec spojila s Eliašovcami, Tonkovcami a Vojtechovcami a dostala svoj slovenský názov Nový Život /Újélet/.

Tonkovce majú tiež svoju dávnu minulosť. O tunajších prievozníkoch vzniklo veľa poviedok a bájí. Šamorínsky T a l l o s Prohászka Štefan tieto poviedky aj zobrazil.

Vracajúc sa smerom na Šamorín treba si všimnúť barokový kaštiel v Čakanoch, ktorý bol prebudovaný v roku 1712. Dnes je v ňom detský diagnostický ústav a detský domov. Deti tu žijú vo veľmi peknom prostredí.

T e l e k y M i k l ó s

Názov : Spravodaj
Cím : Múzeumi Híradó

Vychádza: Štvrťročne
Megjelenik: Negyedévenként

Vydáva : Žitnoostrovské múzeum
Kiadja : Csallóközi Múzeum

Vedie : Redakčná rada
Szerkeszti: Szerkesztő bizottság

Zodpovedný: Július MAG
Felelős : MAG Gyula

Náklad : 300 ks
Példányszám: 300 drb

==========

Tlač a technické redigovanie: Okresné osvetové stredisko

Zodpovedný : Karol Héger, riaditeľ OOS

Ev.č.bl.1753/77/000
Ev.č.fbl. 275-289/77/OOS.

ŽITNOOSTROVSKÉ MÚZEUM
CSALLÓKÖZI MÚZEUM – DUNAJSKÁ STREDA

Spravodaj múzea
Múzeumi Híradó

1977/4

Fórum Társadalomtudományi Intézet
BIBLIOTHECA HUNGARICA - Somorja
Leltári szám: 14319

Röviden magunkról

Kulturális életünk – így a múzeumi tevékenység is – az új szocialista ember nevelésének jegyében zajlik. Céltudatosan kell irányítanunk és nevelnünk embertársainkat a szocialista hazafiság és a nemzetköziség szellemében. Fontos, hogy állampolgáraink természetes hazaszeretete kifejezést nyerjen az áldozatkész tettekben megnyilvánuló munkában, fejlessze népünk forradalmi vívmányait. E gondolatok elmélyítése érdekében múzeumunk bekapcsolódva a munkába a múlt haladó hagyományainak az ápolásával, a szellemi és a tárgyi emlékek felkutatásával a jelent kívánta szolgálni az 1977-es esztendőben is.

Intézményünk elsődleges feladata a múltban és a jelenben is az anyaggyűjtés, a gyűjtött anyag feldolgozása, rendszerezése, elrendezése. E téren elsősorban képállományunk gyarapodott a kívánt mértékben, a néprajzi és a történelmi osztály helyszűke miatt már csak néhány darabbal gazdagodhatott. Megkezdtük a gyűjtemény rendszeres feldolgozását is, az újonnan bevezetett módszer szerint. Az év folyamán befejeződött a képtár teljes feldolgozása, a néprajzi anyag rendszerezése pedig folyamatban van. A munkát nagyban hátráltatja az a körülmény, hogy a tárgyakat nem tudjuk szakszerűen, a kívánt előírásoknak megfelelően elhelyezni.

Az anyaggyűjtés mellett fontos küldetése múzeumunknak a népművelés, a publikációs tevékenység és a kiállítások szervezése is. A múzeum dolgozói cikkek, tanulmányok, ismertetések közlésével, tudományos előadásokkal erősítették polgáraink hazafias és internacionalista szellemét. Ennek érdekében a következő akciók valósultak meg: Dunaszerdahelyen, Alistálon, Ekecsen, Nagymegyeren és Nagymagyaron előadások hangzottak el a Csallóköz történetéről, a csallóközi népszokásokról, hiedelmekről, a csallóközi kommunisták működéséről mind az első köztársaság, mind az illegalitás éveiben.

Cikkek, tanulmányok, ismertetések jelentek meg a Csallóköz építészeti hagyományairól, népünk ünnepi szokásairól, valamint a múzeumban szervezett kiállításokról.

Az első kiállítás január 12-én nyílt meg a múzeum kiállító termeiben Tibor Bartfay és Eva Kyselicová akadémiai szobrász és festő műveiből. A két művésszel a dunaszerdahelyi iskolák tanulói és a művészetet kedvelő közönség néhány lelkes tagja beszélgetést folytatott a múzeumban február hónapban. Ezeket a beszélgetéseket egyébként minden kiállító művésszel megvalósították.

A februári győzelem 29. évfordulója tiszteletére nyílt meg A Csallóköz gyermekeink szemével c. kiállítás, majd március 23-án a járási pedagógiai központ közreműködésével a kiállítás értékelésére került sor. A legsikeresebbnek ítélt művek alkotói könyvjutalomban részesültek. Ezt

a kiállítást Nagymegyeren és Somorján is megrendeztük a járási pionírházakban.

Városunk felszabadulásának 32. évfordulóját ünnepeltük Jozef Vrtiak akadémiai festő műve - inek kiállításával, majd ezt követte a Csallóközi Közművelődési Napok akciójaként a nyitrai Kerületi Galéria képeiből összeállított Falu és a mezőgazdaság című kiáll ítás Nyárasdon és Csilizradványon. A csilizradványi kiállítást a szlovák nemzeti felkelés 33. fordulójának jegyében szerveztük, a múzeumban pedig ugyanekkor nyílt meg Emil Paulovič akadémiai festő kiállítása felszabadulásunk 32. évfordulójának tiszteletére.

A NOSZF 60. évfordulójára emlékeztünk először Almási Robert majd Klára Pataki akadémiai művészek alkotásaival, majd a csehszlovák - szovjet barátságot méltattuk Janiga József pedagógus-festő műveivel, valamint Molnár János pedagógus-fotóművész képeinek /Ezerarcú Moszkva/ kiállításával. Ugyanezt a célt szolgálta a Szovjet grafika című kiállítás is Bősön, Szapon és Vásárúton.

Múzeumunk nagy gondot fordít a munkásmozgalmi és párttörténeti emlékek gyűjtésére éppúgy, mint az emlékszobák szervezésére. Szeptember 1-től már e téren is szakember dolgozik. Járásunkban jelenleg 15 emlékszoba működik, néhány - mint pl. felsőpatonyi a nagymagyari és a hodosi átszervezés alatt van. A munkásmozgalmi emlékszobák szervezését az illető falu vezetőségével közösen végeztük és végezzük és mindenben a legnagyobb támogatást nyújtunk elsősorban szakmai téren, de a múzeum tulajdonában lévő anyag kölcsönadásával is.

Az elmondottakon kívül múzeumunk feladata az egyes falvak krónikáinak az ellenőrzése is. Az év folyamán a járás minden falujából behoztuk a krónikát; mind tartalmi, mind politikai szempontból ellenőriztük, s az ellenőrzés eredményéről az illetékeseknek jelentést adtunk. A krónikások egyébként gyakran fordulnak hozzánk tanácsért is, amelyet- ha módunkban áll - mindenkor szívesen teljesítjük.

A múlt év végén újjászervezett múzeumi tanács az év folyamán 3 ízben tárgyalta meg a múzeumi munka fontos kérdéseit; szerkesztésében jelenik meg a Múzeumi Híradó, amelyben az intézmény dolgozói is több cikket publikáltak. A Híradónak eddig 3 száma jelent meg, a 4. szám sajtó alatt van.

Múzeumunk tájjellegű múzeum, elsősorbani feladata tehát a Csallóközben, szűkebb értelemben a dunaszerdahelyi járásban található múzeális emlékek gyűjtése, feldolgozása, védelme és kiállítása, hogy ezáltal: a természet, a társadalom és a művészet fejlődésének bemutatásával, valamint a haladó népi hagyományok ápolásával, a szocialista átalakulás eredményeinek propagálásával segítse népünk műveltségének és emberi öntudatának elmélyítését, fokozását.

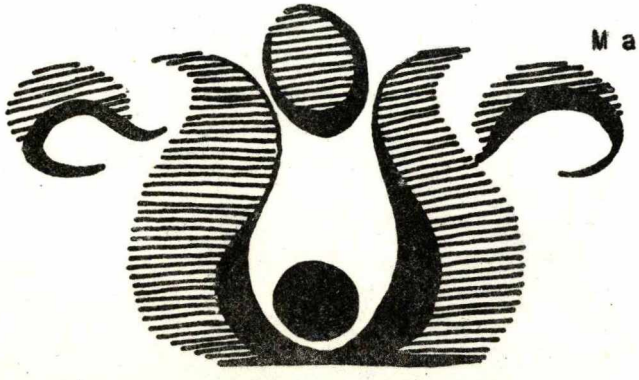

M a r c z e l l Béla

a bősi emlékszobáról

A bősi forradalmi emlékszoba az állami gazdaság üzemi klubjának tanácstermében nyílt meg 1973-ban. Az emlékszoba gondozását a FSZM üzemi bizottságának elnöke, Darnay elvtárs vállalta.

A látogatónak az emlékszobába lépve azonnal föltűnik az anyag rendkívüli gazdagsága és szakszerű elrendezése. Különösen az állami gazdaság történetére és a párttörténetre vonatkozó anyag gazdag, de a lelkes gyűjtők a néprajzi tárgyak közül is elég sokat begyűjtöttek.

Az anyag elhelyezése, a szakszerűség elvét betartva, rendkívül ízléses is: a két oldalsó falnál a vitrinekben eredeti dokumentumok találhatók, a hátsó fal panel-kiképzésű, a terem közepén U alakban a belépő felé nyitott vitrinben találhatók a néprajzi tárgyak. A bals oldali vitrinekben a veterán párttagoktól és vöröskatonáktól begyűjtött dokumentumok kaptak helyet /Varga Sándor, Bartalos Ferenc, Mészáros Gyula/. A dokumentumok közé sajnos /bizonyára illusztrációs okokból/ az általános történelemre vonatkozó képek is bekerültek /Čulen, Šmeral stb./, ezek a lokális párttörténeti anyagok bemutatását megszakítják, ilyenformán zavarólag hatnak. Ugyanez mondható el a hátsó, panel-kiképzésű fal jobboldali részéről is, ahol szintén a köztársaság közörténetére vonatkozó adatok, képek találhatók. A panel bal oldali részén elhelyezett anyag viszont a falu mezőgazdasága szocialista átalakulását dokumentálja rendkívül gazdag fényképanyaggal, az indulás nehézségeitől a mai országos hírű eredményekig. A központi vitrin oldalsó részében helyezték el magának a községnek az átalakulását dokumentáló anyagokat, igazán plasztikusan érzékeltetve azt az utat, amelyet járásunk egyik legnagyobb községe a felszabadulástól napjainkig megtett. Ez az impozáns fejlődés nem csak a helybelieket, de szinte minden látogatót büszkeséggel tölthet el.

A bal oldali falnál elhelyezett vitrinek anyagát viszont már okvetlenül ki kellene cserélni, hisz pl. az 1973-as járási pártkonferencia határozatai olvashatók itt, továbbá kötelezettségvállalások 1971-ből stb.A jelent, a jelen eredményes munkáját bemutató dokumentumokat ugyanis álladóan cserélni kell, hisz csak így hat a választott út helyességéről teljesen meggyőző erővel.

Mint említettük, a néprajzi anyag is rendkívül gazdag: nagyon sok mezőgazdasági szerszám, háztartási berendezési tárgy található. Okvetlenül szóójunk elrendezésükről, ami nem a legszerencsésebb, az U alakú belső teret ugyanis szinte kirakatszerűen képezték ki. Különösen zavarólag hat szakmai szempontból a mezőgazdasági szerszámok és háztartási berendezések összekeverése, ezstétikai szempontból pedig műanyag szálon való "lógatása". Hangsúlyozzuk azonban, hogy nagyon kevés munkával ezt az igazán rendkívül gazdag néprajzi anyagot olyanformán is el lehetne helyezni, hogy sokkal mélyebb benyomást tenne a látogatóra, a nevelési cél elérésében

is hatásosabb volna.

Az emlékszoba látogatottsága járásunkban talán az egyik legnagyobb. Rengeteg külföldi látogatta már meg eddig: nagyon sok szovjet delegáció, de megnézték lengyelek, NDK-beliek, vietnamiak, a különféle országos szemináriumok és értekezletek résztvevői. A helyi és környékbeli iskolák tanuló pedig szinte rendszeresen látogatják.

Nyugodtan mondhatjuk, hogy a bősi forradalmi emlékszoba messzemenően teljesíti küldetését, s ha a betervezett átalakítások is megvalósulnak, járásunk egyik legszebb emlékszobája lesz.

Kovács László

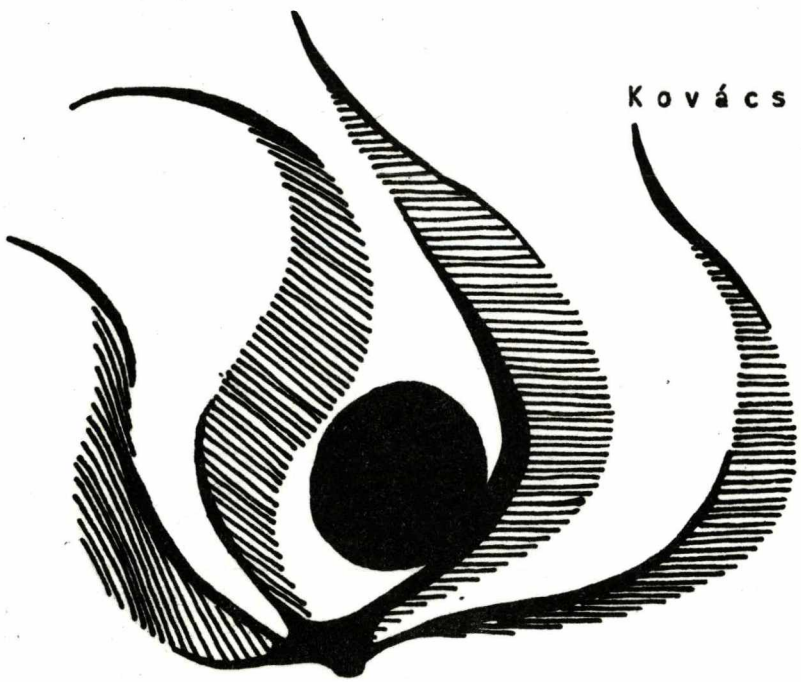

Giccs vagy műalkotás

Az előző számunkban közölt Az álművészet, a giccs című írás tanulságát röviden így foglalhatnánk össze: azokat a műveket nevezhetjük giccsnek, amelyeknél hiányoznak a belső indítékok, amelyek nem az alkotó lelki szükségleteiként jöttek létre. A giccsből hiányzik a személyes élmény, a művész szubjektív vallomása. Nincs mély emberi mondanivalója.

Legszembetűnőbb válfaja az úgynevezett vásári giccs, amely nem is egyedi darab, hanem rendszerint sorozatgyártásban készül. Egyfajta munkából többet készít egyszerre a "mester". Például, ha tájképről van szó, előbb valamennyin kifesti az eget, ezután a földet, majd kettő-három féle, előre kikevert zölddel belepötyögteti a lombokat, s végül a patak partjára az őzikét, vagy más édeskés motívumot. A giccsnek nincs egységes mondanivalója, hiányzik belőle a művész lényeget kiemelő és lényegtelent alárendelő munkája. A giccs tehát mélyebb tartalom nélküli üres hatásvadászat.

Ahhoz azonban, hogy a giccses alkotást meg tudjuk különböztetni az igazi műalkotástól, szükséges, hogy bizonyos mértékig ha nem is a művészet szakértőivé, de legalább műélvezőkké váljunk. Ebben viszont a művészeti nevelésnek van nagy szerepe. A művészeti nevelés alapjait a család veti meg, majd folytatja az óvoda, az iskola és végül az egész társadalom. Hogyha a közönség műélvezői élményeit fokozni akarjuk, nem elégedhetünk meg csupán művészettörténeti ismeretek közlésével, hanem a rajzolás, festés, mintázás alapelveit is ismertetnünk kell. Iskoláinkban a szabadkézi rajzzal összekapcsoló vizuális /auditív/ esztétikai nevelés lehet csak célravezető. Éppen ezért igen jelentős a képzőművészeti és egyéb öntevékeny művészeti körök munkája is. Csak az aktív munka gyakorlásával lehet intenzív utánélésre képes, valóban fogékony műértőket, műélvezőket nevelni. Szocialista társadalmunknak az a célja, hogy minél többen felemelkedjenek a szellemi kultúra legmagasabb fokára. Az azonban nem igaz, hogy a közönség ezt önmagától, megfelelő esztétikai nevelés neélkül elérheti. Hogy ki mit lát, mennyit ért meg a műalkotásokból, az látáskultúrájának műveltségétől függ. Mondani sem kell, hogy nem csak az iskolás korban kell fejleszteni az egyén esztétikai műveltségét, hanem a felnőttek körében is tovább kell folytatni a művészeti, a jóízlésre való nevelést. Erre elsősorban népművelésünk hivatott, amely sokféleképpen igyekszik hivatását betölteni. Ennek egyik igen hasznos formája a képzőművészeti kiállítások rendezése. Ilyenirányú munka már évek óta folyik múzeumunkban is. Korunkban a vizuális ráhatások egyre gyarapodnak. Egyre több régi hatásnak vagyunk kitéve, szükséges tehát, hogy vizuális felfogóképességünk magasabb fokú művelését is állandóan fokozzuk. Ezt nemcsak a képző - művészeti kultúra, hanem az ipar, a termelés is igényli. Az emberek millióinak érzelmi feszültségeit a műalkotások: zene, irodalom, film, képzőművészet oldják fel, vezetik le. Ezek elősegítik a szellemi tisztázódást, s ezen keresztül a magasabb emberi szintézis kialakítását. A mű-

vészet elsődleges életszükségletek közé tartozik, feladata az ember belső életének egyensúlyban tartása.

Skriba Pál

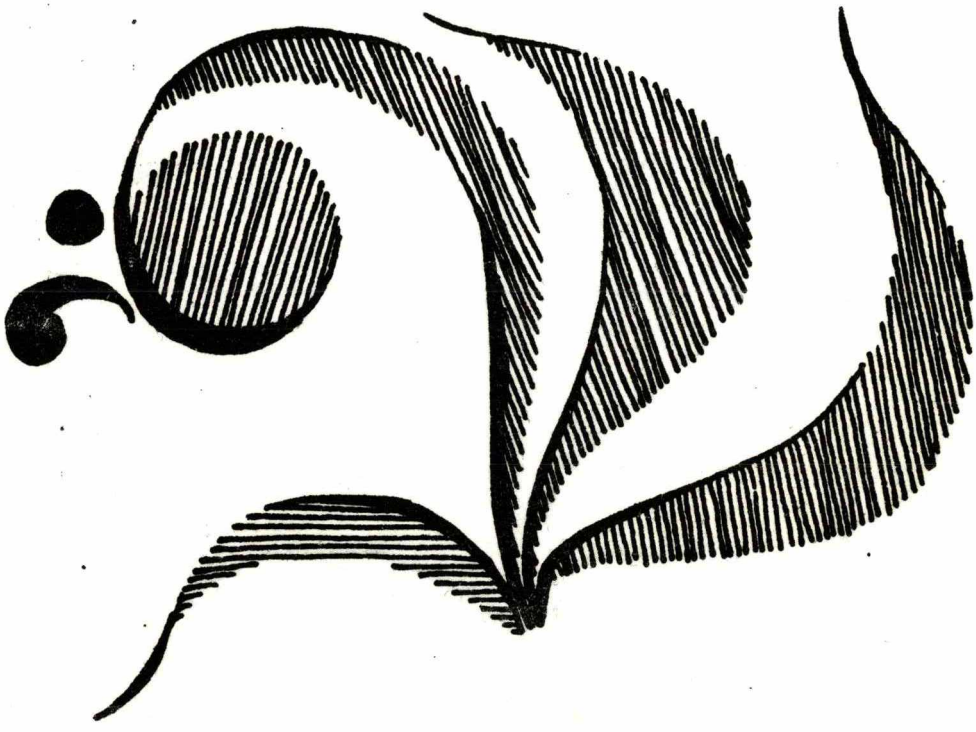

Ismerd meg járásodat

Somorja gazdag történelmi múlttal rendelkező város. Az évszázadok alatt sok - sok viszontagságon ment keresztül. Hajdan szabad királyi város volt, szabadalmi jogait a hagyományok szerint István királytól nyerte.

Szabadalmi jogait Kun László idejében 1287-ben eővezstette,1405-ben Zsigmond király vámmentességet biztosított lakosainak, s ekkor ismét visszakapta szabad királyi városi rangját, tulajdomképpen ugyanazokkal a jogokkal rendelkezett akárcsak Pozsony. Ugyanekkor elrendelték, hogy a város várfalakkal és védőárkokkal legyen körülvéve. II. Lajos 1519-ben megnegedte hogy a város régi pecsétjét használja. Zsigmondtól és III. Károlytól vásárjogot kapott a város: évente 5 vásárt tartottak. Ez nagy mértékben elősegítette a céhek kialakulását és a város fejlődését. Mátyás király a szabadalmakat megerősíti, viszont II. Ulászló elzálogosítja a várost a szentgyörgyi és a bazini grófnak.

1526-ban a várost tűzvész pusztítja. Tűzvész után olyan ínség volt Somorján, hogy II. Lajos 12 évre minden adótól felmentette. A török megszállás alatt a város sokat szenvedett. Rudolf a várost és a környező birtokokat Pálffy Miklósnak adományozta a törökök elleni háborúban szerzett érdemeiért. Amikor a törökök 1683-ban Bécs alól elvonultak, a várost ismét felgyújtották. Rudolf portyázó hadaitól a város lakossága nagyon sokat szenvedett. A Bocskay féle felkelés alatt Somorja is a felkelőkhöz csatlakozott, de 1605 augusztusában a Somorján megtartott békeértekezleten a nemesség hűséget fogadott Rudolfnak.

Épületei közül legjelentősebb a XIII. század elején épült Árpád-korabeli templom "Ecclasia Santa Maria". A templom neve először egy 1238-ból származó okiratban szerepel. A latin elnevezés rövidített alakjából fejlődött ki a város neve Sa Maria - Somorja. 1466-ban Samaria alakban is szerepel. Az eredeti román stílusban épült templom tönkrement, a XV. században átépítették és a régi síma mennyezet helyett gót stílusú boltozatra építették át. Az eredeti egyhajós templomot az átépítés során két oldalhajóval bővítették, majd a főhajót masszív homokkő oszlopokkal ismét két részre osztották, így négyhajóssá alakult, ez teszi hazánkban egyedülállóvá.

A XVIII. században a templomhoz barok stílusú gyülekezeti házat építettek. Művészeti szempontból nagyon értékesek a szentélyben látható román kori ablakok és falba épített művésziesen kivitelezett szakramentumtartó továbbá a XIV.-XV. századból származó falképek. A freskókat 14 rétegű mészelés alól szabadították ki. 1954-57-es években a külső és belső restaurálást az Országos Műemlékvédő Intézet irányításával és anyagi támogatásával végezték. Az ősi r.k. templomot a ehlybeli ref. gyülekezet vásárolta meg 1789-ben.

A város főutcáján több reneszánsz építészeti stílusban épült polgári épületet találunk,

mint pl. a 64, 69, 72. sz. házak. Hasonló stílusban épült fel a volt városháza, amely jelenleg is a VNB épülete. A főtéren a kórházzal szemben találjuk a felszabadulási emlékművet. A teret harmonikus egységben zárja le a kései barokk paulini kolostor és zárda, valamint a klasszicista stílusban átépített r.k. templom, amely 1778-ban átépült.

A látogatók figyelmét szeretnénk felhívni a Városi Honismereti Ház megtekintésére, amely sok érdekességet nyújt a látogatók számára.A honismereti ház a helyi CSEMADOK lelkes tagjainak és a VNB-nek kezdeményezését valamint összefogását dicséri, ahol sok munkásmozgalmi és várostörténeti dokumentumokat találunk, továbbá Tallós Prohászka István festőművész egynéhány eredeti festményét. A tárlat többi helységében régi háztartási, népművészeti, mezőgazdasági, háziipari és halászati szerszámokat találunk gondos elrendezésben, amelyket Somorjában és környékén gyűjtöttek össze a honismereti kör tagjai. Az említett honismereti házat a Bratislavába vezető főúton az autóbusz megállótól kb. 100 m-re találjuk.

A város Bratislava szomszédságát élvezve nagyon gyorsan fejlődik. Lakótelepei rendezettek, középületei, iskolái, szlovák-magyar gimnáziuma, mezőgazdasági szaktanintézete, zeneiskolája emeli a város kulturális életének színvonalát.

A lakosság kedvenc szórakozási helye a város melletti erdei park az ú.n. Pomlé, ahol a kulturális seregszemléket és a május elseji ünnepségeket tartják.

Somorjától búcsúzva, Szarva irányába haladva találjuk a Tejfaluhoz tartozó települést: Sámotot. Maga a falu elpusztult, de az 1260-ban épült, eredetileg román majd gotizálódott egyhajós falusi templom maradványait megtaláljuk. A leomlott tornyot jelenleg kis fatorony helyettesíti. Hasonló román kori templom volt Szemeten az ú.n. Várhelyi dűlőben.

Dunaszerdahely felé haladva kis kitérővel érdemes megtekinteni Nagyszarván az Illésházi család barokk stílusban épült várkastélyát, amelyet 1570-ben építettek. A kastély homlokzatán találjuk az Illésháziak címerét és az alábbi latin felírást: "Illésházi István, Liptó vármegye főispánja".

Teleky Miklós

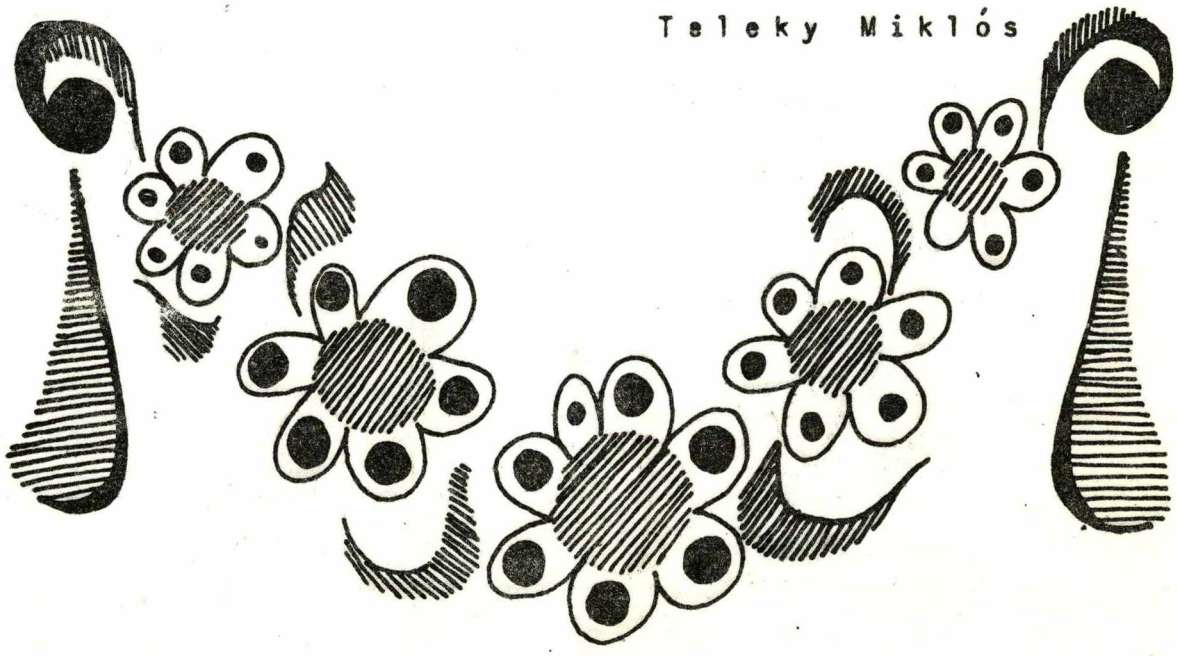

V krátkosti o našej práci

Blíži sa koniec roka a ako každá inštitúcia aj pracovníci nášho múzea si zamyslia nad tým, čo vykonali, čo nového, podnetného priniesla ich práca v rámci muzejnej aktivity. Naše múzeum malo náročné úlohy, ale pracovníci snažili ich dôsledne a svedomite splniť. Všetky akcie a podujatia boli využívané na výchovu k socialistickému vlastenectvu a proletárskemu internacionalizmu.

Na každej výstave Žitnoostrovského múzea sa stretávame so stovkami návštevníkov a smelo môžeme konštatovať, že aj v našom meste sa stalo výtvarné umenie obľúbené, a stalo sa prostriedkom formovania socialistického vedomia pracujúcich.

Na prvej výstave roku 1977 sme predstavili našim návštevníkom tvorbu akad. sochára Tibora Bartfaya a akad. maliarky Evy Kyselicovej. Sochársku tvorbu T. Bartfaya charakterizuje o skutočnosť opretý moderný prejav, syntéza nových výrazových prostriedkov so symbolom výtvarného podania umeleckého diela. Predmetom Evy Kyselicovej sú kvety,zátišia, príroda,a k tomu novému videniu maliarskeho námetu používa maliarka kombinovanie olejomaľby a čipky, čím dosiahne nový vzťah ku skutočnosti.

Výstava detskej výtvarnej tvorivosti, ktorá pod názvom "Minulosť a dnešok Žitného ostrova očami našich detí" bola venovaná na počesť Februárových udalostí, dosiahla veľký úspech aj v Šamoríne a v Čalove, kde bola tiež inštalovaná. Mladí "umelci" svoje námety čerpaly z bežného života, z domova, rodiny, rozprávania životných príbehov, z práce dospelých. Aj táto výstava dokazovala, že naše deti sú vedené tak, že chápu a správne hodnotia neradostnú minulosť a náš súčasný socialistický život.

Výstavu akad. maliara Jozefa Vrtiaka inštalovalo Žitnoostrovské múzeum na počesť 32. výročia oslobodenia Dunajskej Stredy. Jeho dielo je tvorbou zvláštneho ideového zamerania, je to tvorba vysoko angažovaná, poznamenaná s vlastnou koncepciou, s osobitným štýlom.

V rámci Žitnoostrovských kultúrnych dní sme organizovali v spolupráci OOS a MOB v Topoľníkoch putovnú výstavu pod názvom "Dedina a poľnohospodárstvo". Táto výstava sa uskutočnila aj v Čilizskej Radvani. Vy-

stavený súbor obrazov bol zapožičaný od Krajskej galérie v Nitre.

Na počesť 32. výročia oslobodenia našej vlasti v našom múzeu sa uskutočnila výstava trnavského umelca, Emila Paloviča. Na tejto výstave Žitnoostrovského múzea návštevníci sa mohli oboznámiť s tvorbou takého umelca, ktorý dáva svoje umenie do služieb života. Jasným dôkazom toho, je jeho tvorba, v ktorej zvečnil boj robotníckej triedy proti vykorisťovaniu, historické udalosti, oslobodenie našej vlasti, ale v jeho maliarskom prejave dostane svoje miesto aj krása nášho súčasného života.

Výstava akad. maliara Roberta Almásiho, ktorá bola inštalovaná v znamení príprav na 60. výročia VOSR určite bola zaujímavým zážitkom pre návštevníkov múzea. Autor vystavoval krajinomaľby a poľnohospodárstvom motivované obrazy, ktorý dávali charakteristický a jedinečný pohľad na žitnoostrovskú krajinu a na prácu ľudí.

Komorná tvorba Klári Pataki, jej drevené sochy a reliéfy sú poetickým výtvarným znakom zobrazenej skutočnosti. Pri realizovaní týchto diel autorka využíva tvar, prírodzenú textúru a farbu dreva, využíva výrazové možnosti, ktoré jej dáva tento prírodný materiál. Táto výstava bola usporiadaná na počesť 33. výročia SNP a 60. výročia VOSR.

Jozef Janiga so svojou tvorbou a so svojským videním je zaujímavým zjavom medzi žitnoostrovskými maliarmi. Jeho výstava v našom múzeu ktorá sa uskutočnila na počesť 60. výročia VOSR, bola venovaná problematike uchopenia nížiny, žitnoostrovskej krajiny.

Výstava fotografií Jána Molnára, ktorú OV ZČSSP a Žitnoostrovské múzeum usporiadali na počesť 60. výročia VOSR bol cenným a zaujímavým podujatím aj preto, lebo pomocou týchto fotografií návštevníci múzea sa zoznámili intímnejšie s technickým pokrokom ZSSR, s kultúrnymi pamiatkami Moskvy a životným štýlom obyvateľov mesta.

Súčasná sovietska grafika, súbor grafík s dnešnou tematikou, zo života sovietskych ľudí, dosiahla veľký úspech v každej obci, kde bola inštalovaná. Táto výstava, zapožičaná z Krajskej galérie v Nitre, inštalovaná v Gabčíkove, v Palkovičove a v Trhovom Mýte na počesť 60. výročia VOSR v spolupráci OOS a OV ZČSSP v Dunajskej Strede.

Práca s mládežou je v múzeách pevnou súčasťou ich kultúrno-vzdelávacej práce, ktorú treba aj naďalej prehlbovať a zintenzívňovať. Naše múzeum - okrem vyučovacích hodín - sa uskutoční pre školskú mládež aj besedy s vystavajúcimi umelcami. V tomto roku sme usporiadali besedu s akad. maliarkou E. Kyselicovou, s akad. sochárom T. Bartfayom, s akad. sochárkou K. Patakiovou, s Jozefom Janigom, ktoré boli veľmo podnetné a úspešné v kruhu našich mladých návštevníkov a určite prispeli aj k tomu, aby sa ešte viacej obľúbili výtvarné umenie.

Ale muzejná práca nespočíva len na organizácii výstav a besied, prebieha v našom múzeu aj zberateľská činnosť, veľmi dôležité je aj dokumentovanie a evidovanie muzeálnych predmetov. Žitnoostrovské múzeum poskytuje miestnym organizáciam pri zriadení pamätných izieb praktickú a odborno-metodickú pomoc, snaží sa rozvíjať čoraz širšie aj kronikársku činnosť.

Ku skvalitňovaniu muzeálnej činnosti veľmi prispieva aj založenie muzeálnej rady, ktorej členovia zodpovedne a zásadovo vyslovia ku všetkým zásadným otázkam činnosti múzea. V tomto roku sme pravidelne vydávali štvrťročne raz Spravodaj múzea, kde boli uverejnené články o IRT, o umelecko-historických pamiatok nášho okresu, o výstavách a o besedách.

V našej celoročnej činnosti sme sa usilovali o to, aby sme vytýčené ciele čím dôslednejšie a svedomitejšie splnili, a že ako sa nám to podarilo to majú overiť predovšetkým naše nadriadené orgány a návštevníci Žitnoostrovského múzea.

N a g y o v á Kornélia

Pamätná izba v Gabčíkove

Pamätnú izbu v Gabčíkove otvorili v roku 1973 v zasadačke Štátneho majetku. O ňu sa stará súdruh Darnay, predseda CZV ROH.

Keď návštevník vstúpi do miestnosti, už v prvom momente si všimne bohaté a odborné zariadenie tejto izby. Zvlášť je zaujímavý materiál o minulosti a prítomnosti štátneho majetku ako aj robotníckeho hnutia, ale vďační zberatelia nazbierali veľa materiálu etnografického charakteru.

Na oboch stranách vo vitrínach sú uložené pôvodné dokumenty, na zadnej stene visia panely a uprostred miestnosti v podobe písmena U stoja vitrínky, v ktorých sú uložené etnografické pamiatky. Vo vitrínach na ľavej strane sú uložené dokumenty zo života starších komunistov /Alexandra Vargu, Františka Bartalosa, Júliusa Mészárosa atď./. Medzi tieto žiaľ /azda z nedostatku ilustrácii/ dostali sa aj fotografie iného charakteru, ktoré sa netýkajú minulosti tejto obce /fotografie M. Čulena, Šmerala atď./. Pôsobia v tomto prípade akosi rušivo. To isté sa vzťahuje aj na pravú stranu zadného panelu, na ktorom sú znázornené niektoré údaje zo života našej republiky, ktoré takisto nemajú nič spoločné s miestnymi udalosťami. Ľavá strana panelu však dokumentuje život obce a jej poľnohospodársky charakter, jej socialistickú premenu. Je to veľmi bohatý dokumnet od ťažkých začiatkov po dnešné úspešné dni.

Nielen miestnych obyvateľov, ale aj ostatných návštevníkov poteší zobrazená dokumentácia zo života obce, z cesty, ktorú prešla od oslobodenia až podnes. Na tento mohutný rozvoj môžeme byť všetci právom hrdí.

Na ľavej strane vo vitríne však sú umiestnené už zostaralé materiály, ktoré by bolo treba vymeniť. Sú to napríklad uznesenie okresnej konferencie strany z roku 1973, ďalej socialistické záväzky na rok 1971. Treba predostrieť návštevníkom súčasnosť, súčasné výsledky, ktoré dosahujeme. Len vtedy pôsobí správne a dobré každý agitačný i propagačný materiál.

Ako sme spomenuli v úvode, aj etnografický materiál je veľmi pekný a bohatý. Je tu veľa poľnohospodárskych náradí, domácich úžitkových po-

trieb. Bolo by však treba lepšie ich umiestniť, nakoľko v tejto polohe, ako sme spomenuli, pôsobia spolu tieto veci rušivo a vôbec nepôsobia dobre takéto predmety, visiace na silónovej nitke. Zdôrazňujeme však, že po malej úprave celá výstava by pôsobila hlbšie ucelenejšie na návštevníkov i z estetického hľadiska.

Návštevnosť tejto pamätnej izby je v našom okrese azda najväčšia. A nielen naši občania, ale aj veľa zahraničných návštev už zavítalo sem, ako napríklad sovietski hostia, hostia z NDR, Vietnamu, Poľska, účastníci rôznych medzinárodných seminárií atď. Žiaci miestnych a okolitých ZDŠ sem chodia takmer pravidelne.

Môžeme napriek všetkému povedať smelo, že gabčíkovská pamätná izba spĺňa svoje poslanie a keď sa uskutoční aj plánovaná reorganizácia, bude jedna z najkrajších pamätných izieb nášho okresu.

K o v á c s László

Gýč alebo umelecká tvorba

V predchádzajúcom čísle bol uverejnený článok pod názvom "Nepravé umenie - gýč. Článok by sa dal krátko zhrnúť nasledovne: Gýčom nazývame tie diela, z ktorých chýbajú vnútorné podnety a ktoré vznikli bez tvorcovej duševnej potreby. Z gýča chýba osobný zážitok a subjektívne priznanie umelca. Je bez hlbšieho ľudského výroku.

Najnápadnejším druhom je takzvaný, "trhový gýč", ktorý nie je výhradným kusom, ale zpravidla vzniká sériovou výrobou. Z toho istého druhu vyrába majster viac kusov. Napríklad: Keď ide o krajinomaľbu, majster namaľuje na všetky najprv oblohu, potom zem, s dvoma-troma vopred vykladanými zelenými farbami natlapká listie a nakoniec na breh potoka srnky, alebo iné sladkasté motívy. Gýč nevyjadruje jednotnosť, chýba z diela zo stránky umelca vyzdvihnutá podstata a taktiež i podriadenosť bezvýznamných vecí. Gýč je teda prázdnym lovom účinku, bez hlbšieho obsahu.

K tomu však, aby sme vedeli rozlišovať gýčové tvorby od ozastných umeleckých výtvorov, je v prvom rade potrebné, aby sme sa stali do určitej miery keď ani nie znalcami, ale aspoň milovníkmi umenia. V tom nám značne pomáha umelecká výchova. Základy umeleckej výchovy kladá rodina, potom škôlka, škola a nakoniec celá spoločnosť.

Keď chceme stupňovať umelecké pôžitky obecenstva, nemôžeme sa uspokojiť výlučne len zdelením poznatkov z dejín umenia, ale musíme ho naučiť rozumieť kresbe, maľbe, modelovaniu a zdôrazniť nutnosť počúvania klasickej hudby. V našich školách v rámci kreslenia alebo vizuálnej /auditívnej/ estetickej výchovy by sa mohla doasihnuť väčšia účelnosť. Z tejto stránky majú veľký význam všetky výtvarnoumelecké a sebavzdelávacie umelecké krúžky. Je známe, že len nácvikom aktívnej práce je možné vychovať ozajstných chápavých pôžitkárov a znalcov umenia. Cieľom našej socialistickej spoločnosti je, aby sa čím viac občanov dostalo na najvyšší stupeň duševnej kultúry. Nie je však pravdou, že obecenstvo i samostatne, bez vhodnej estetickej výchovy dosiahne to najvyššie duševné vzdelanie. Kto čo vidí, koľko pochopí z umeleckej tvorby, závisí jedine od zrakovej vyspelosti a od vzdelanosti dotyčníka. Netreba zvlášť zdôrazňovať fakt, že nielen v školskom veku treba vyvíjať

estetické vzdelanie jednotlivca, ale aj v kruhu dospelých treba pokračovať v umeleckej výchove, a to najmä vo výchove dobrého vkusu. Túto úlohu spĺňa predovšetkým Dom osvety, ktorý sa snaží všestranne vyhovieť podmienkam svojej funkcie. Jednou veľmi prospešnou formou je usporiadanie častých výstav umeleckých diel, ktoré sa stávajú tradičnými v našom múzeu.

V dnešnej dobe sa vizuálna pôsobivosť stále vzrastá. Sme však ešte často vystavení mnohým starým dojmom, preto je nutné, aby sme neprestajne stupňovali výchovu vizuálnej chápavosti. Vyžaduje to nielen výtvarno-umelecká kultúra ale i náš priemysel a výroba. Citová napnutosť miliónov ľudí vedia uvoľniť jedine umelecké hodnoty, ako hudba, literatúra, film a výtvarné umenie. Napomáhajú duševnú očistu a tým vytvárajú vyššiu ľudskú syntézu.

Umenie je prvoradou životnou potrebou, úlohou ktorej je udržovať rovnováhu vnútorného života človeka.

S k r i b a Pavol

Cestou našim okresom

Šamorín sa môže pýšiť s bohatou historickou minulosťou. Počas dlhých stáročí prešlo mesto rôznymi útrapami. Kedysi bolo slobodné kráľovské mesto a svoje provilégiá dostal od kráľa Istvána. Tieto však v roku 1287 za panovania László Kuna stratilo, neskôr kráľ Zigmund zabezpečil mu v roku 1405 colnú slobodu. S tým mesto dostalo späť svoje kráľovské privilégiá a malo všetky tie práva, čo vtedajšia Bratislava. V tom istom období sa rozhodlo, že Šamorín bude obstavený s mestskými hradbami a jarkami na ochranu mesta. Ľudovít II. v roku 1519 povolil, aby mesto mohlo používať svoju nekdajšiu pečať. Od Zigmunda a Karola III. dostalo mesto späť jarmočné privilégiá. V meste sa usporiadali jarmoky 5 krát do roka. Toto umožnilo rozvoj cechárstva. Kráľ Matej ešte posilnil mestu tieto vymoženosti, ale II. Ulászló mesto zapredal grófom zo Svätého Jura a z Pezinka.

V roku 1526 mesto zničí požiar a po ňom nastala taká bieda, že Ľudovit II. oslobodil mesto od daní na dvanásť rokov. Mesto si veľa vytrpelo aj počas vpádu Turkov. Kráľ Rudolf daroval mesto a jeho okolité statky grófovi Pálffymu za jeho hrdinskosť v bojoch proti Turkom. Keď Turci prechádzali od Viedne, v roku 1683 mesto opäť podpálili. Mesto trpelo aj od nájazdov Rudolfových vojsk. Počas Bocskaiho povstania mesto sa pridalo k tomuto povstaniu ale šamorínska šľachta v auguste r. 1605 prisahala vernosť Rudolfovi.

Z pamätihodných budov Šamorína treba spomenúť kostol Ecclasia Santa Maria, ktorý bol vybudovaný začiatkom 13. storočia za Árpádovho panovania. Prvýkrát sa objavilo meno tohto kostola v r. 1238. Skrátením mena tohto kostola vznikol vlastne názov mesta. Sa-Maria, čiže Somorja. V roku 1466 je spomenuté pod menom Samoria. Pôvodný, v románskom slohu vybudovaný kostol sa časom zničil a v 15.storočí ho prestavali do gotického slohu. Dokonca bol úrebudovaný z jednolodného kostola na štvorlodný kostol, čo je ojedinelé v našej republike.

Z hľadiska umenia veľmi cenné sú obrazy, sakrament, zabudované okná na vedľajšej pristavanej budove, ktorú používali ako sakristie. Spomínané fresky boli odhalené spod 14-ich vrstiev maľby. V roku 1954-57 bol

kostol reštaurovaný Štátnym pamiatkovým ústavom.

Na hlavnej ulici mesta nájdeme viacero renesačných budov, akými sú napríklad č. domov 64, 69, 72. V podobnom slohu bola vybudovaná aj mestská radnica, ktorá i dnes je Mestským národným výborom.

Na námestí sa nachádza pamätník osloboditeľov a oproti nemu stojí veľký kostol, vybudovaný v r. 1778 v klasicistickom slohu. Pri ňom sa tiahne mohutná budova niekdajšieho kláštora Pauliniovcov, stavaný barokovom štýle.

Záujemcov chceli by sme upozorniť, aby počas návštevy Šamorína nezabudli zájsť do Vlastivedného múzea, ktoré je umiestnené asi 100 m od autobusového nádražia, na hlavnej ceste smerom k Dunajskej Strede.

Mesto sa neustále rozvíja a opeknieva. Sídliská sú vkusné a usporiadané. V meste je veľa administratívnych budov, škôl, dve gymnázia, poľnohospodárska odborné učilište, ľudová škola umenia, čo v značnej miere zvyšuje kultúrnu úroveň mesta.

Obyvatelia mesta veľmi obľubujú zv. Pomlé, park, ktorý sa nachádza za mestom. Tu sa uskutočňujú všetky manifestácie a oslavy v prírodnom amfiteátri.

Líčiac sa so Šamorínom, smerom na Rohovce zájdeme do osady Sámot, ktoré patrí k Mliečnu. Samotná obec kedysi bola spustošená, ale v roku 1260 vybudovaný románsky, neskôr gotický kostol je svedkom minulosti tejto malej osady. Teraz sa nachádza na jeho vrchu drevená veža.

Ďalej idúc smerom na Dunajskú Stredu treba si pozrieť aj kaštiel v Rohovciach, ktorý vybudovali v roku 1570 v barokovom slohu a patril rodine Illésháziovej. Na portáli vidieť erb tejto rodiny. Po roku 1950 bola tu umiestnená ZDŠ, ale po roku 1960 obec dostala novú, moderne vybudovanú školu.

T e l e k y Mikuláš

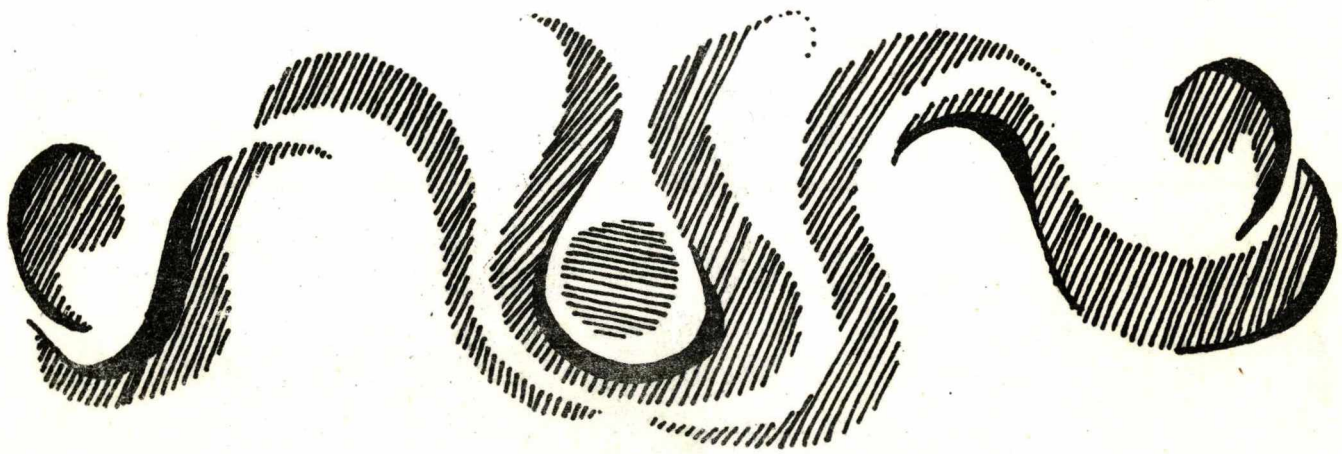

Názov : Spravodaj
Cím : Múzeumi Híradó
Vychádza: Štvrťročne
Megjelenik: Negyedévenként
Vydáva : Žitnoostrovské múzeum
Kiadja: Csallóközi Múzeum
Vedie : Redakčná rada
Szerkeszti: Szerkesztő bizottság
Zodpovedný: Július MAG
Felelős: MAG Gyula
Náklad: 300 ks
Példányszám:300 drb

==========

Tlač a technické redigovanie : Okresné osvetové stredisko
Dunajská Streda
Zodpovedný : Karol HÉGER riaditeľ OOS

Ev.č.f.bl.10-27/1978
Ev.č.bl.50/1978
Tlač.OOS.

M96